

မြသန်းတင့်
ဒီရေမြင့်သစ်
သို့မဟုတ်

မော်စီတုန်းနှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေး

THE MORNING DELUGE
MAO TSETUNG
AND THE CHINESE REVOLUTION
HAN SUYIN

မြသန်းတင့်
ဒီရေမြင့်သစ်
သို့ဗဟုတ်

မော်စီတုန်းနှင့် တရုတ်တော်လှန်ရေး

THE MORNING DELUGE

**MAO TSETUNG
AND THE CHINESE REVOLUTION**

HAN SUYIN

ဒုတိယ အကြိမ်၊ ၂၀၂၃၊ ဇွန်
[ပထမ အကြိမ်၊ ၁၉၇၇၊ ဩဂုတ်၊ ချင်းတွင်း]

- မျက်နှာပုံ: ပန်းချီ တင်ထွက်:

တန်ဖိုး: ၁၅၀၀၀ ကျပ်
- မျက်နှာပုံနှင့် အတွင်း ပုံနှိပ်သူ: ဒေါ်ခင်စိ (၀၂၄၈)၊ ပြည်ဦးဘေ ပုံနှိပ်တိုက်
၁၅၈၊ ၃၇ လမ်း၊ ကျောက်တံတား မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။
- ထုတ်ဝေသူ: ဦးနေဝင်း (၀၂၆၄၅)၊ ဘဝတက္ကသိုလ် စာပေ
၁၄၉၊ ၃၇ လမ်း၊ ကျောက်တံတား မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။

မြသန်းတင့်
ဒီရေမြင့်သစ်

သို့မဟုတ်

မော်စီတုန်း နှင့် တရုတ် တော်လှန်ရေး

THE MORNING DELUGE

**Mao Tsetung and
The Chinese Revolution**

1893-1954

Han Suyin

ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်

မော်စီတုန်း ငယ်စဉ်က (၁၉၁၃)

၁၉၂၇ ခုနှစ်က မော်စီတုန်း

မော်၏ ဖခင် မော်ဂျင်ရှန်း

မော်၏ မိခင် ဝမ်ကျိမေ

မော်၏ ညီ မော်စီမင်း

မော်၏ ညီတစ်ယောက် ဖြစ်သူ မော်စီတန်

မော်စီတုန်း၏ မွေးရပ်ဇာတိ ရှောက်ရှုန်းရွာမှ မော် မွေးဖွားရာ အိမ်
(ယခု ပြတိုက် လုပ်ထားသည်။)

မော်စီတုန်း (ယာ)၊ သူ့အမေနှင့် သူ့ညီ နှစ်ယောက်

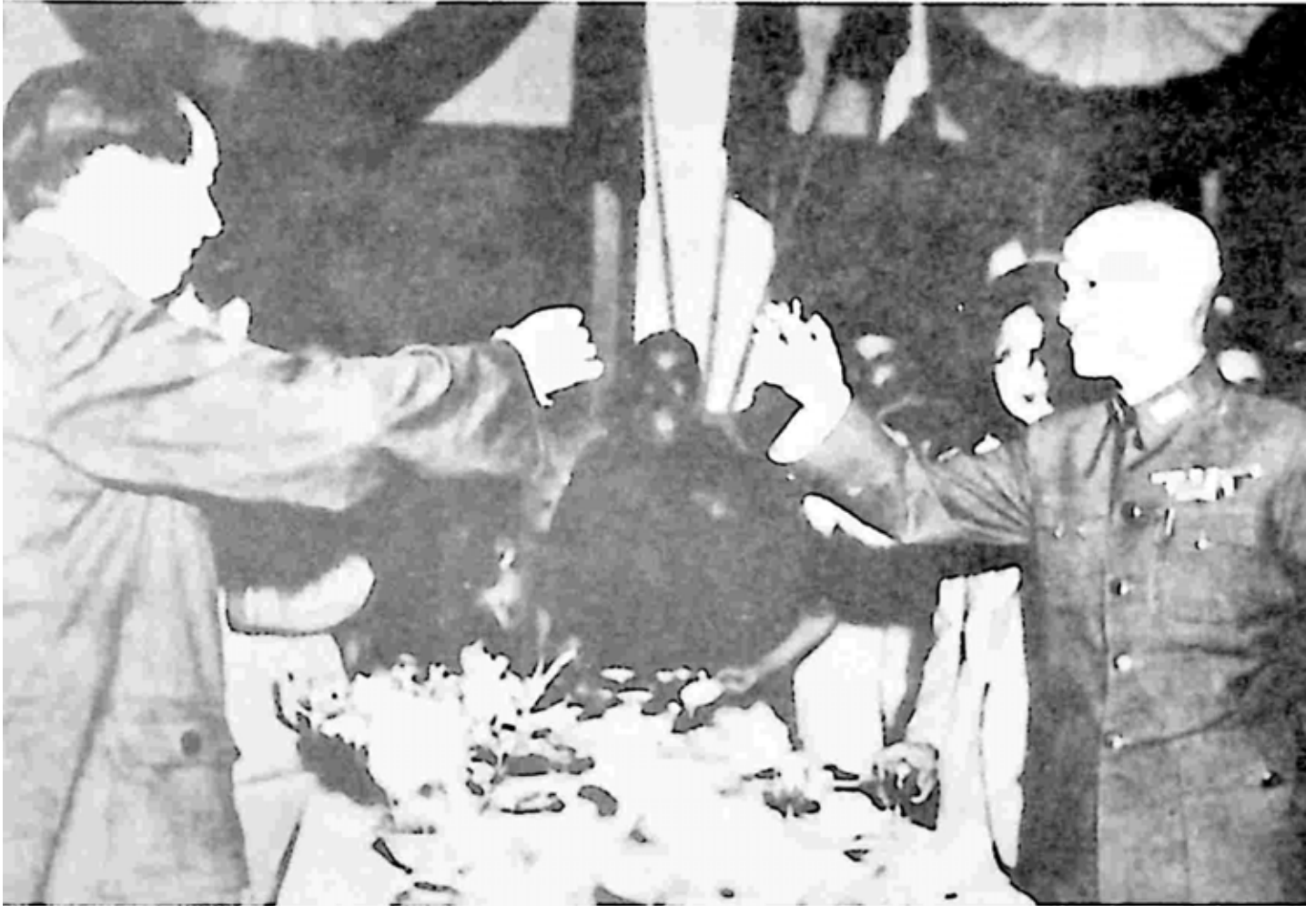
ဒေါက်တာ ဆွန်ယက်ဆင်

စစ်ဘုရင် ယွမ်ရှိခိုင်

စစ်ဝတ်စုံ အပြည့်နှင့် ချန်ကေရိတ် (၁၉၄၀)

မော်စီတုန်းနှင့် ချန်ကေရှိတ် ဧည့်ခံပွဲ တစ်ခုတွင်
(၁၉၄၅၊ စက်တင်ဘာ)

ဖိုးကူး ၊ ချူအင်လိုင် ၊ ချူတေး နှင့် မော်စီတုန်း (ဝဲ မှ ယာ)

ချိုအင်လိုင်၊ မော်စီတုန်း နှင့် ချိုတေး (ဝဲ မှ ယာ) (၁၉၄၄)

တရုတ် ကွန်မြူနစ် စစ်သားများ မြောက်ပိုင်း မန်ချူးရီးယားကို
သိမ်းပိုက်ရန် ချီတက်စဉ် (၁၉၄၅)

အမေရိကန် သံအမတ် ပက်ထရစ် ဟာလေ နှင့် အတူ တွေ့ရသည့်
ချူအင်လိုင် (ဝဲ) နှင့် မော်စီတုန်း (ယာ) (၁၉၄၅)

မော်စီတုန်း (ယာ) နှင့် ကျန်းကိုထောင် (၁၉၃၇)

ယန်ခိုင်ဟွီး (မော်စီတုန်း၏ ဇနီး) နှင့် သားနှစ်ယောက်
နောင်တွင် ချန်ကေရိုတ် အသတ်ခံခဲ့ရသည်။

မော်စီတုန်း နှင့် သူ့သား မော်အန်ယန်း
၁၉၅၀ ခုနှစ် ကိုရီးယားစစ်ပွဲတွင် ကျဆုံးခဲ့သည်။

မော် နှင့် သူ့ဇနီးသည် ချန်ချင်း (၁၉၄၅)

လျှို့ဝှက်ချီ
တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ သမ္မတ ဖြစ်ခဲ့ပြီး
နောင်တွင် သစ္စာဖောက် အဖြစ်
သတ်မှတ်ခံရသည်။

မော် နှင့် တွဲဖက်ညီသူ ချူအင်လိုင်

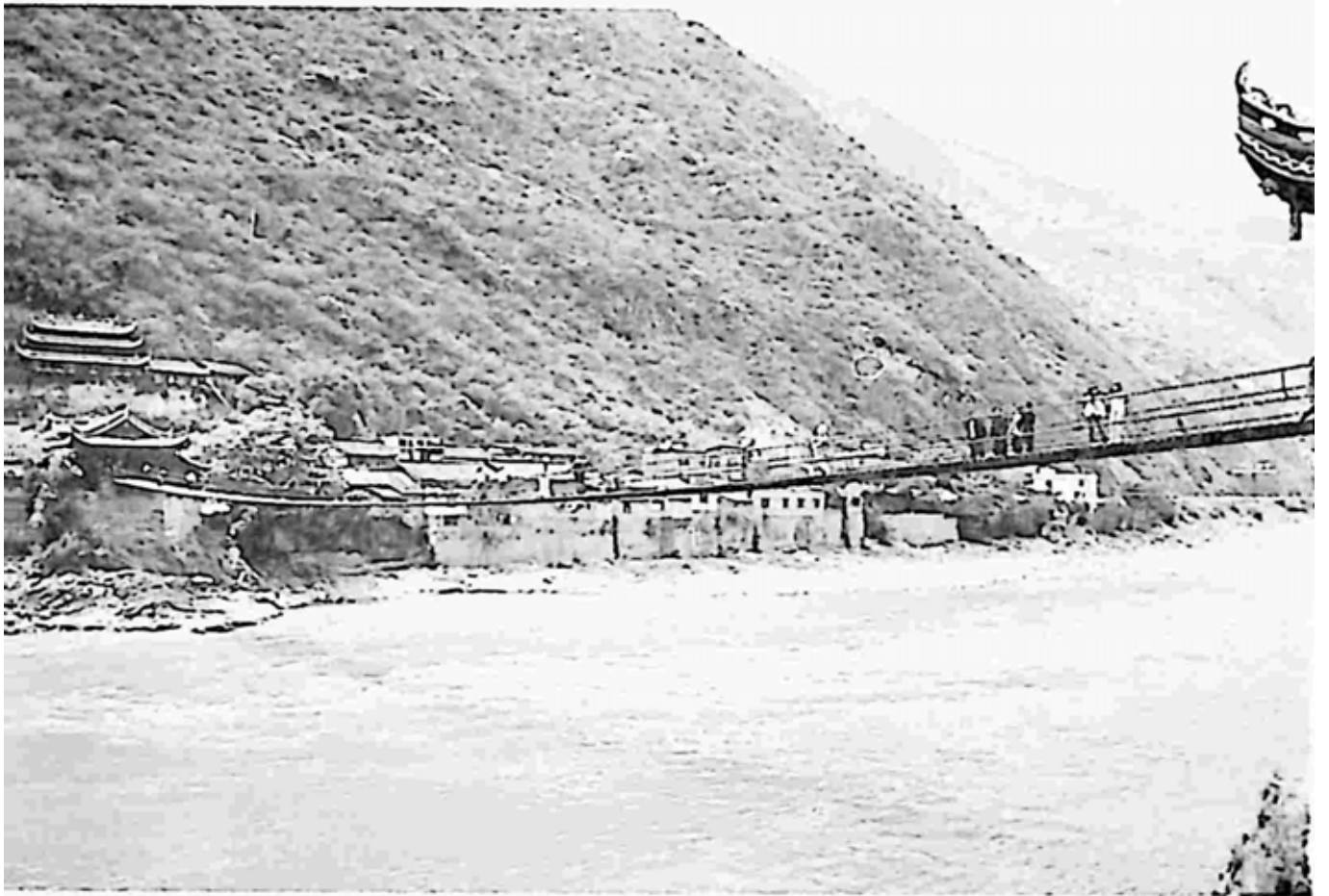
၁၉၂၇ ကူမင်တန် ဗဟိုကော်မတီ တတိယ ညီလာခံကို မော်စီတုန်း တက်ရောက်ခဲ့စဉ်
 (ဒုတိယတန်း ယာ မှ တတိယ)

ကွန်မြူနစ် အခြေခံ စခန်းများကို ဖုံးကြဲရန် ပြင်ဆင်နေသည့်
ကုမင်တန် လေယာဉ်များ

ပီကင်းမြို့ထဲ ဝင်ရောက်လာသည့် တပ်နီတော် တပ်သားများ

တာတူးမြစ်ကို ဖြတ်ကူးထားသည့် လူတင့် ကြိုးတံတား

အမေရိကန် သံအမတ် ဂျော့ မာရှယ်

တရုတ် စာပေနှင့် အရေးအသားသစ်ကို ဦးဆောင်ခဲ့သူ
စာရေးဆရာ လှရွှန်း
(၁၈၈၁ - ၁၉၃၆)

ခရီးရှည် ချီတက်ပွဲ အတွင်းက မော်စီတုန်း
(ပိုစတာ)

မာတိကာ

အပိုင်း တစ်

၁။ ကလေး ဘဝ	၅
၂။ လူငယ် ကျောင်းသား ဘဝ	၃၄
၃။ ပီကင်းသို့ ပထမ တစ်ခေါက်	၇၁
၄။ ပထမ ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး	
၁၉၁၉ မေလ ၄ ရက်	၇၉
၅။ တော်လှန်ရေး အတွက် ရှေ့သို့ ချီ	၉၈
၆။ ပထမ ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု	၁၂၁
၇။ လမ်းခွဲကြပြီ	၁၄၇
၈။ သစ္စာဖောက်မှုကြီး	၁၈၂
၉။ ပထမ အနီ စခန်း	
ပထမ 'လက်ဝဲ' လမ်းစဉ်	၁၉၃
၁၀။ မော်စီတုန်းနှင့် လီလီစန်	
ဒုတိယ 'လက်ဝဲ' လမ်းစဉ်	၂၄၃
၁၁။ မော်စီတုန်းနှင့် ဝမ်မင်း	
တတိယ 'လက်ဝဲ' လမ်းစဉ်	၂၈၀
၁၂။ ခရီးရှည် ချီတက်ပွဲ	၃၁၇

အပိုင်း နှစ်

- ၁၃။ ယင်အန်း ကာလာ
ဒုတိယ ညီညွတ်ရေး တပ်ပေါင်းစု ၃၅၇
- ၁၄။ ယင်အန်းကို တစေ့တစောင်း ကြည့်ခြင်း ၃၉၉
- ၁၅။ ယင်အန်းက ကျောင်းဆရာနှင့်
အညတရ လူ တစ်ယောက် ၄၁၇
- ၁၆။ လုပ်ဟန်ပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှု (၁၉၄၁-၁၉၄၄) ၄၅၂
- ၁၇။ သတ္တမ ကွန်ဂရက်၊ ၁၉၄၅ ဧပြီလ ၄၇၀
- ၁၈။ အာဏာသိမ်းပွဲ နိဒါန်း ၄၉၃
- ၁၉။ အာဏာသိမ်းပွဲ၊ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် အမျိုးသား
လွတ်မြောက်ရေး စစ်ပွဲ (၁၉၄၆-၁၉၄၉) ၅၁၂

- အကွရာစဉ် အညွှန်း ၅၄၃

အပိုင်း တစ်

၁

ကလေး ၁၁၀

မော်စီတုန်းကို ၁၈၉၃ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၂၆ ရက် ဟူနန်နယ် ရှောက်ရှန်း တောင်ကြားက ရွာကလေး တစ်ရွာ ဖြစ်သည့် ရှောက်ရှန်း ရွာကလေး၌ ဖွားမြင်သည်။ အနီးဆုံး မြို့မှာ ၂၂ မိုင် ဝေးသည့် ဆီယန်အန်း ခရိုင်မြို့ ဖြစ်သည်။ ဆီယန်အန်းမြို့က လှပစွာ ရစ်ခွေ စီးဆင်းနေသော ဆီယန် မြစ်ကမ်းပါးတွင် ရှိသည်။ ဆီယန်မြစ်သည် တရုတ်ပြည် အနောက်မြောက်ဘက်တွင် မြစ်ဖျားခံပြီးနောက် ပြည်နယ်ကြီး သုံးခုကို ဖြတ်၍ စီးကာ အလယ် ယန်စီ မြစ်ဝှမ်းရှိ နန်းမြေ ထူထပ်သည့် အင်းအိုင်များ၊ မြစ်လက်တက်များထဲသို့ စီးဝင်သည်။ ဆီယန်အန်းမြို့မှ ဟူနန် ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဖြစ်သည့် ချန်ရှားမြို့ကို ဆီယန်မြစ်အတိုင်း သွား၍ ရသည်။ ချန်ရှားက ဆူညံသည်။ လူဦးရေ ထူထပ်သည်။ ယန်စီမြစ်ပေါ်က မြို့သုံးမြို့ ပေါင်းထားသည့် ဝူဟန်နှင့်လည်း ဆက်စပ်သည်။ ပင်လယ် ဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သည့် ရှန်ဟဲသို့လည်း မြစ်ကြောင်း အတိုင်း စုန်သွားနိုင်သည်။ ဝက်သား၊ ဝက်မွေး၊ ဆန်နှင့် ဆားတို့ တင်ထားသည့် တန်ချိန် သုံးထောင်မှ ငါးထောင်ရှိ သမ္ဗန်ကြီးများသည် ဤမြစ်ထဲတွင် စုန်ဆန် သွားလာကြသည်။ ရှေး တရုတ် ဘုရင်များ လက်ထက်က တောင်ပိုင်း အကျဆုံး ကန်တုံမြို့မှ ပီကင်း မြို့တော်သို့ သွားလိုလျှင် ထိုခရိုင်ကို ဖြတ်သွားရသည်။ ဤ တရုတ် ဘုရင်တို့၏ လမ်းမကြီးပေါ်မှ ဖြတ်၍ လက်ဆောင်ပဏ္ဍာများ၊ သံတမန်များ၊ ပိုးထည်များသည် ပီကင်းသို့ ရောက်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်ပိုင်း ခပ်စောစော ကာလများက ထိုလမ်းမကြီး အတိုင်း မီးရထားလမ်း ဖောက်ခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် မော်၏ ဇာတိ ခရိုင်သည် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်မှု အတွက် သဘာဝ လမ်းဆုံ ဖြစ်သည်။ ဆန်ရေစပါး ပေါများသည့် ဒေသ ဖြစ်သည်။ စစ်ဖြစ်နေစဉ်မှာ ဖြစ်စေ၊ ငြိမ်းချမ်းသော ကာလမှာ ဖြစ်စေ ထိုပြည်နယ်ကို

mgyoe.com

ဖြတ်မသွား၍ မရ။ သို့ဖြင့် မော်၏ ဇာတိ ဒေသသည် သေနင်္ဂီဗျူဟာ အရ အရေးပါသော နေရာလည်း ဖြစ်သည်။ အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက် စသည့် ဒေသ အသီးသီးသို့ ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်းဖြင့် သွားနိုင်သည်။ ဟူနန် နယ်သားများကလည်း အစွမ်းအစ ရှိသည်။ စွန့်စားတတ်သည်။ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဟု နာမည် ကြီးကြသည်။ ဟူနန်နယ်က လယ်သမား ကုန်သည် များသည် တရုတ် တစ်ပြည်လုံးနှင့် ကုန်ရောင်း ကုန်ဝယ် အဆက်အသွယ်များ ရှိသည်။

၁၉ ရာစုနှစ် အကုန်နှင့် ၂၀ ရာစုနှစ် အစတွင် ဟူနန် ပြည်နယ်သည် စာပေ ပညာ ထွန်းကားရာ ဗဟိုချက်မ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် မကျေနပ်မှု များ၊ ပုန်ကန်မှုများ ပေါ်ပေါက်ရာ ဒေသလည်း ဖြစ်လာသည်။ တရုတ်ပြည် တွင် ကျမ်းဂန် စာပေ အနှံ့စပ်ဆုံး ဆိုသည့် ပညာရှိများ ထွန်းကားခဲ့သည်။ စစ်သူရဲကောင်းများ စစ်ဘုရင်များ ထွက်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။ ယိုင်လဲ နေသည့် မန်ချူး မင်းဆက်ကို ထောက်ခံသည့် ဗိုလ်ချုပ်များသည် ဤနယ် တွင် လာ၍ စစ်သား စုကြသည်။ မန်ချူး မင်းဆက်ကို ဖြုတ်ချမည့် တော် လှန်ရေးသမားများသည်လည်း ဤနယ်မှပင် တပ်သား စုကြသည်။

၁၉ ရာစုနှစ် တစ်လျှောက်လုံး ဟူနန် ပြည်နယ်သည် ပြည်နယ်တွင်း စစ်ပွဲများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ တိုင်ပင်း လယ်သမား သူပုန်ကြီး (၁၈၅၀-၁၈၆၄) တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသူများမှာလည်း ဤနယ်သားများပင် ဖြစ်ကြသည်။ ဟူနန် ပြည်နယ်သည် စပါးဆန်ရေ ပေါများသည်မှာ မှန်သည်။ ဟူနန် ပြည်နယ်သားများကလည်း အားသွန်ခွန်စိုက် အလုပ် လုပ်ကြသည်။ သို့ရာ တွင် မြေရှင် ပဒေသရာဇ်များနှင့် ကြီးလေးသော အခွန်အတုတ်များကြောင့် ဟူနန် လယ်သမားများသည် အလွန် ဆင်းရဲကြသည်။ သူပုန် မြောက်မြားစွာ အသတ်ခံရပြီးနောက် တိုင်ပင်း သူပုန်ကြီးသည် အရေး နိမ့်ခဲ့ရသည်။ လယ် သမားများသည်လည်း ဒုံရင်း ပြန်ရောက်ကာ ခါတိုင်းကဲ့သို့ ဖိနှိပ် သွေးစုပ် ခြင်း ခံခဲ့ကြရသည်။

သို့ရာတွင် ဟူနန် လယ်သမားများသည် တိုင်းပင်း သူပုန်ကြီး အကြောင်း ကို မမေ့ကြ။ ကျေးရွာများတွင် တိုင်းပင်း သူပုန်ကြီး အကြောင်းကို ပြော၍ မဆုံး ရှိကြသေးသည်။ ၁၉၁၁ ခု တော်လှန်ရေးကြီး မပေါ်ပေါက်သေး။ ချန်ရှား က စာသင်ကျောင်းများထဲတွင် သန္ဓေ တည်ဆဲ ရှိသေးသည်။

ထိုအချိန်တွင် မော် မွေးလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယနေ့တွင်မူ မော်၏ ချက်မြုပ် ဖြစ်သည့် ရှောက်ရှန်းရွာသည် ဘုံအဖွဲ့ တစ်ခုက အိမ်ထောင် ၇၀၈ အိမ်ထောင်ရှိ အလတ်တန်းစား တပ်ခွဲ တစ်ခု ဖြစ်နေပြီ။ အိမ်ထောင်စု အများစု၏ နာမည်များသည် ယခုတိုင် မော် အမည် ရှေ့က ပါကြသေးသည်။ မော် နေထိုင်သည့် အိမ်ကို ပြတိုက် လုပ်ထားသည်။ ယခုအချိန်၌ ရှောက်ရှန်းသို့ တစ်နှစ်လျှင် လူတစ်သန်း ရောက်လာကြသည်။ ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ၃၀၀၀၀ လာကြည့်ကြသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်တွင် ၇၀၀၀၀ လာကြည့်ကြသည်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် ၂၀၅၀၀၀ လာကြည့်သည်။ ၁၉၆၆ ခုနှစ်ဝက်ပိုင်း အထိ လူ ၃၁၀၀၀၀ လာကြည့်ကြသည်။ ၁၉၆၆ ခု ဇူလိုင်လက ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်စီတုန်း၏ ရုပ်ပုံများ၊ အလံများ ကိုင်၍ ချီတက်လာကြသည့် တိဘက်နှင့် စင်ကျန်မှ ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့များကို မြင်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်၌မူ သူ မွေးသည့် အိမ်ကို လာကြည့်ရန် စနစ်တကျ တန်းစီနေကြသူများကို တစ်နေ့လျှင် တစ်သောင်းခန့် မြင်နေရသည်။ သူ့အိမ်က အဆောင် နှစ်ဖက် ထုတ်၍ အုတ်ကြွပ် တစ်ဝက် သက်ငယ် တစ်ဝက် မိုးထားသည်။ ရွံ့အုတ်ကာ အိမ်ကလေး ဖြစ်သည်။ အိမ်ရှေ့က ကြာကန်များ ဘေးတွင် ကွေကောက်နေသည့် လမ်းကလေးများက ဖြူးနေသည်။ ဤအိမ်ကို တရုတ် ပြည်သူ သန်းရှစ်ရာတို့က သူတို့အိမ်ဟု သဘောထားကြသည်။

စင်စစ် မူလအိမ်မှာ ရွံ့နံရံ ကာ၍ သက်ငယ် မိုးထားသည့် တဲ ဖြစ်သည်။ ထိုတဲကို အကြွေး လည်ပင်းခိုက်အောင် တင်နေသည့် ဆင်းရဲသား လယ်သမား ဖြစ်သူ မော်၏ အဘိုးက ၁၈၇၈ ခုက ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုတဲ ဆောက်စဉ်က မော်၏ အဖေ မော်ဂျင်ရှန်းသည် လယ်ထဲတွင် ကောက်စိုက်ပျိုးနုတ် လိုက်နေသည့် ရှစ်နှစ်သားမျှသာ ရှိသေးသည်။ မော်၏ အဖေသည် ကျောင်း ကောင်းကောင်း မနေခဲ့ရ။ အသက် ၁၆ နှစ် ရောက်သည့် အခါတွင် သူ့ အဖေ၏ အကြွေးများကို ဆပ်ရန် တရုတ် ဘုရင် စစ်တပ်ထဲသို့ လိုက်သွားရသည်။ မော်၏ အဖေသည် အစစအရာရာ ခြိုးခြံကာ ရသမျှ စစ်သား လခလေးကို စုသည်။ ဤသို့ဖြင့် ခုနစ်နှစ် ကြာပြီးသည့် နောက်တွင် မြေရှင်လက်ထဲသို့ သူ့ အဖေ ထိုးအပ်ခဲ့သည့် မြေကွက်ကလေး (ဧကဝက်) ကို ပြန်ရွေးနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင် မော်၏ အဖေသည် နောက်ထပ် မြေ တစ်ဧကခွဲကို ဝယ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် မိဘ လက်ငုတ် တဲကလေးကို ပြန်ပြင်သည်။ သို့ဖြင့် မော်၏ အဖေသည် မော်၏ ‘ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာမှု’ အရ အလတ်တန်း အောက်လွှာ လယ်သမား တစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ထို အိမ်ကလေးထဲတွင် အိမ်ထောင်စု နှစ်စု နေကြသည်။ တစ်ဆောင်ကို တစ်အိမ်ထောင် နေ၍ အိမ်ရှေ့သို့ မျက်နှာမူထားသည့် အိမ်ဦးခန်းတွင် ရှေးလူကြီးများ အတွက် သစ်သား ကွပ်ပျစ်ကလေး တစ်လုံး ခင်းထားသည်။ ဆင်းရဲ လယ်သမား ဘဝက အလယ် အလတ်တန်း လယ်သမား ဖြစ်လာသော အခါတွင် မော်၏ အဖေက သူတို့နေသည့်ဘက်က အဆောင်ကို ချဲ့လိုက်သည်။ ၁၉၂၀ ခု သူ မသေမီ နှစ်နှစ်တွင် အိမ်ကိုလည်း အုတ်ကြွပ် ပြင်မိုးသည်။ ကြမ်းပြင်ကိုမူ ရွှံ့ခင်း အတိုင်း ထားသည်။ တခြား အဆောင် တစ်ဆောင်က အုတ်ကြွပ် မမိုးနိုင်။ ယခု ကွန်မြူနစ် အစိုးရက ထိုအိမ်ကို ဤအတိုင်းပင် ထိန်းသိမ်းထားသည်။

မော်၏ အဖေသည် အလွန် အလုပ် လုပ်သည်။ စိစစ်သည်။ ဇွဲ ကောင်းသည်။ ဆင်းရဲ ကြမ်းတမ်းသည့် ကလေး ဘဝက သူ့ကို ကိုယ်ခန္ဓာ ကြံ့ခိုင် သန်စွမ်းအောင် လုပ်ပေးလိုက်သည်။ မော်၏ အဖေ ငယ်ငယ်တုန်းက ဓာတ်ပုံ ထဲတွင် ပိန်ပိန်ကလေး ဖြစ်သည်။ အသက် ငါးဆယ် အရောက်တွင် အူရောင် ငန်းဖျား ရောဂါဖြင့် ဆုံးသည်။ မော်၏ အဖေသည် သူ့ ရည်မှန်းချက် အတိုင်း အဖေ လက်ထက်က ဆုံးခဲ့သော မြေကို ပြန်ရွေးရန်၊ အိုးအိမ် ထူထောင်ရန်၊ ချောင်ချောင်လည်လည် နေနိုင်ရန် မနားမနေ အလုပ် လုပ်သည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်လည်း အပင်ပန်း ခံသည်။ သားများကိုလည်း သူ့လို အပင်ပန်း ခံစေသည်။ သူ့စိတ်၌ ကြီးပွားလိုသော ဆန္ဒသာ ရှိသည်။ သူက မိန်းမကိုလည်း မျက်နှာသာ မပေး။ သို့ဖြင့် သားကြီးနှင့် အဖေကြီး ပဋိပက္ခ ဖြစ်ကြသည်။ မော်၏ အဖေသည် လမ်းလျှောက်သော ကလေး အရွယ် ကျော်သည်နှင့် သားတွေကို လယ်ထဲ ဆင်း၍ အလုပ် လုပ်ခိုင်းသည်။ ကောက်ရိတ်ချိန်ကို တွေးပြီး အိပ်မပျော် တတ်သူ ဖြစ်သည်။ အသုံးအဖြုန်း ကြီးလျှင်၊ ပျင်းရိလျှင် အိမ်တွင် ဆူပူ ကြိမ်းမောင်းတတ်သည်။

မော်စီတုန်းသည် ချမ်းသာသည့် လယ်သမား တစ်ယောက်၏ သားအဖြစ် ကြီးပြင်းလာခြင်း မဟုတ်၊ ငတ်ပြတ် ချို့တဲ့နေသည့် ဆင်းရဲ လယ်သမား သားတစ်ယောက် အနေဖြင့် ကြီးပြင်းလာခြင်း ဖြစ်သည်။ အသက် ၁၆ နှစ် အရွယ်တွင် မော်သည် တစ်လကို ကြက်ဥ တစ်လုံးသာ စားရသည်။ အသားကို တစ်နှစ်မှ သုံးလေးကြိမ်သာ မြင်ရသည်။

မော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရေးသူများက မော် ငယ်ငယ်က အဖေနှင့် သား ဆက်ဆံရေးကို အကျယ်တဝင့် ရေးလေ့ ရှိကြသည်။ ဤသည်မှာ သူ ငယ်စဉ်

ဘဝနှင့် ပတ်သက်သည့် မှတ်တမ်း ဖြစ်၍ တစ်ခုတည်းသော မှတ်တမ်း ဖြစ်သည်။ မော် ကိုယ်တိုင် ပြောပြသော စကားများထဲ၌ သူတို့ သားအဖ ကိစ္စသည် အထင်ရှားဆုံး ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မော်သည် သူ့အဖေကို မုန်းသည်။ ဤအချက်ကို မော်က ဖုံးကွယ်ခြင်း မပြု။ ထို့ကြောင့် သူတို့ သားအဖ၏ ဆက်ဆံရေးသည် အမုန်းနှင့် အခြေခံသည့် ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲ ဆက်ဆံရေးမျိုး ဖြစ်နေသည်။ အုတ်ဒီပ စိတ်ဓာတ်၊ အဖေ မုန်းသည့် စိတ်ဓာတ်က ပြောစမှတ် တစ်ခု ဖြစ်နေသည်။ ကလေး ဘဝတုန်းက ဤမျှ စိတ်ဆင်းရဲ နာကြည်းခဲ့ရခြင်းကြောင့် ဤမျှ ကြီးကျယ်သော အောင်မြင်မှုကြီးများကို မော် ရခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

သို့ရာတွင် မော်တို့ သားအဖ၏ ဆက်ဆံရေးမျိုးသည် ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲ ကိစ္စ တစ်ရပ် မဟုတ်။ ဤခေတ်က ရှိရိုး ရှိစဉ် ဆက်ဆံရေးမျိုးသာ ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်က ဝတ္ထုများ၊ စာပေများကို ပြန်၍ ဖတ်လျှင် ဤအချက်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ၁၈၉၀ ခုနှစ်ပိုင်းနှင့် ၁၉၂၀ ခုနှစ်ပိုင်းများတွင် လူလားမြောက် လာခဲ့ကြသည့် တော်လှန်ရေးသမားများ၏ ဘဝ၌ ဤလို နာကြည်းချက်မျိုး၊ ဤလို ‘မျိုးဆက် ကွာဟချက်’ မျိုးကို တွေ့နိုင်သည်။ ထို အဖြစ်အပျက်မျိုးသည် မော်တို့ သားအဖ နှစ်ဦးတည်း၌သာ ရှိသည့် ကိစ္စမျိုး မဟုတ်။ လူတိုင်း ကြုံတွေ့နေရသည့် ကိစ္စမျိုး ဖြစ်သည်။ လူမှုရေး ပြဿနာ တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ယနေ့ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် တွေ့ကြုံနေရသည့် ‘မျိုးဆက် ကွာဟမှု’ ပြဿနာကို ဖရိတ်၏ စိတ္တဗေဒ သို့မဟုတ် မိသားစု ဆက်ဆံရေး အမြင် တစ်ခုတည်းဖြင့် နားလည်၍ မရနိုင်ဘဲ လူမှုရေး အမြင်ပါ ထည့်သွင်း၍ စဉ်းစားမှ နားလည်နိုင်သည်။ မော်တို့ သားအဖ၏ ပြဿနာသည်လည်း လူမှုရေး အမြင်ဖြင့် ကြည့်၍ စဉ်းစားရမည့် ပြဿနာ ဖြစ်သည်။

မော်နှင့် ခေတ်ပြိုင်များ၊ သူတို့ နောက်က လူငယ်များက အိမ်ကို ပုန်ကန်ခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကြီး တစ်ရပ်လုံးကို တော်လှန်ရန် ပထမ ခြေလှမ်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ကွန်ဖြူးရှပ် အစဉ်အလာများကို တော်လှန်ရန် ပထမ အဆင့် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ အိမ်ကို ပုန်ကန်ခြင်းသည် တန်ဖိုး သစ်များကို ရှာဖွေရေး၊ လူနေမှု စနစ်သစ် ရှာဖွေရေး၌ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

မော်နှင့် သူ့ အဖေတို့ အဆင်မပြေ ဖြစ်ရခြင်းမှာ စားရေး သောက်ရေး ကိစ္စ၊ အလုပ်အကိုင် ကိစ္စ၊ ပညာရေး ကိစ္စ စသည့် အသေးအဖွဲ့ ကိစ္စများကြောင့်

မဟုတ်။ အရေးကြီးသော ကိစ္စများကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုမှ မှန်လိမ့်မည်။ မော်က အဖေ့ကို ပြားပြားဝပ် ကြောက်ရသည့် အမေ့ဘက်က လိုက်သည်။ အဖေ ငှားထားသည့် လယ်ကူလီများဘက်က ရပ်သည်။ ကူလီများဘက်က ပါသည်။ သူတို့နှင့် အတူ အဖေ၏ အာဏာရှင် စနစ်ကို ဆန့်ကျင်သည်။ အဖေ အုပ်စိုးမှုကို ဆန့်ကျင်သည်။

စင်စစ် မော်၏ အဖေသည် လူဆိုး တစ်ယောက် မဟုတ်။ သို့ရာတွင် သူသည်လည်း သူတို့ခေတ် အဖေများ ထုံးစံ အတိုင်း သားသမီးတွေ အပေါ် တွင် ကွပ်ညှပ်လွန်း အားကြီးသည်။ သူ့မိသားစု တင့်တောင့်တင့်တယ် ရှိရန် ပင်ပင်ပန်းပန်း အလုပ် လုပ်သည်။ သူ့သားကြီးက သူ့ဆန္ဒကို ဆန့်ကျင်သည့် အခါတွင် နားမလည်နိုင်အောင် ဖြစ်ရသည်။ သူက သူ့သားကို စစ်စစ်စိစိ နေစေချင်သည်။ အလုပ်ကို ကြီးကြီးကုတ်ကုတ် လုပ်စေချင်သည်။ မိဘ စကား ကို နားထောင်စေချင်သည်။ ရှေးအစဉ်အလာ အတိုင်း အိုးအိမ် ထူထောင်ကာ တင့်တောင့်တင့်တယ် ဖြစ်အောင် ကြိုးစားစေချင်သည်။ သူ့သားက ခေါင်းမာ သည်။ အမှတ်သည်းခြေ ကြီးသည်။ အကြံ ကြီးသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ဆုံး ဌ သူက အနိုင် ရသည်ထက် အလျော့ ပေးရသည်က များသည်။ သူ့သား၌ ပြင်းထန်သည့် စိတ်တန်ခိုး သတ္တိ တစ်မျိုး ရှိသည်ကို သူ မသိ။ မော့ အဖေ သည် သားအပေါ်တွင် ခက်ထန်သော်လည်း သူ့သားကို ချစ်သည်။ ဤမျှမက သူ့သားကို အထင်ကြီးသည်။ သူ့ကိုယ်သူ မသိသော်လည်း သူ့သားကို နှစ်သက် သည်။ သို့ရာတွင် အဖေသည် သား အပေါ် ခက်ထန်ခြင်း၊ ဆူပူ ကြိမ်းမောင်း ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် သူ့အချစ်ကို ဖော်ပြတတ်သည်။ ဤသည်မှာလည်း ထို ခေတ်က လူကြီးများသည် လူငယ်များကို ဤနည်းများဖြင့်သာ ဆက်ဆံတတ် ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ သားသမီးများနှင့် ဇနီးကို နှိပ်ကွပ်ထား ခြင်းသည် ထိုခေတ်၏ အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှု တစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။

မော်က သူ့ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ၁၉၃၆ ခုနှစ်တုန်းက အဂ္ဂါ စခန်းကို ပြောခဲ့ ဖူးသည်။ ဤသည်မှအပ မော်၏ ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဟူ၍ မရှိ။ တရုတ် နှင့် အနောက် နိုင်ငံသားများ မော့ကို အလွန်အမင်း ကြည်ညိုကြသူများနှင့် ခါးခါးသီးသီး မုန်းသူများ ရေးသည့် မော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများမှာလည်း တစ် ဆင့်ကြားဖြင့် ရေးကြသည့် လူတကာ သိပြီးသား အချက်များသာ ဖြစ်သည်။ ယနေ့ အချိန်၌ အချိန်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ လေးစား ကြည်ညိုခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း မော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိသည် ထေရုပ္ပတ္တိ ဆန်နေပြီ။ 'ထေရုပ္ပတ္တိ

မဆန်သော' မော်၏ ငယ်ရွယ်စဉ် ၁၀ အကြောင်း ရေးသားချက်များကို ရှာရန် မလွယ်တော့။ ငယ်ရွယ်စဉ် အကြောင်းများကို ဖတ်ရသည်မှာ နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းချင် ကောင်းမည်။ သို့ရာတွင် အသိပညာ မရ။

မော်သည် သူ့အကြောင်းကို အဂ္ဂါ စနိုးအား မသိလိုက် မသိဘာသာ ပြောခဲ့ဖူးသည်။ ဤပြောဆိုချက်များ အရမူ မော်သည် သူပုန် မျိုးဆက်ထဲက တစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ မော်တို့ ခေတ်က မျိုးဆက်သည် ပြောင်းလဲချိန် တန်ပါလျက် မပြောင်းလဲသေးသော တရုတ်ပြည်ကြီးကို ကြီးစွာ ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ မော်သည် မကျေနပ်ချက်ကို မည်သည့်အခါမျှ သိုဝှက် မထား။ အတိအလင်း ပုန်ကန်သည်။ တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် သိစိတ် ရှိရှိဖြင့် ဆန့်ကျင်သည်။ သူ၏ ပုန်ကန်ရေး အတွေ့အကြုံများသည် အထွေထွေ လူမှု နောက်ခံကား၊ မျိုးဆက်တို့၏ လူမှုရေး အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်နေတတ်သည်။

မော် သွားလေရာရာ၌ သူ၏ တော်လှန် ပြောင်းလဲလိုသော လူငယ် စိတ်ဓာတ်သည် အမြဲ ပါလာသည်။

အလုံးအထည်အားဖြင့် မော်သည် သန်မာ ထွားကျိုင်းသည်။ အရပ် မြင့်သည်။ သူနှင့် ရွယ်တူများထက် ပိုမြင့်၍ ပိုသန်မာသည်။ ငယ်ငယ်ကတည်းက ရေကို နှစ်သက်သည်။ အသက် ခြောက်နှစ် အရွယ်၌ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ရေကူးတတ်လာသည်။ သူတို့ အိမ်ရှေ့၌ ကန်နှစ်ကန် ရှိသည်။ နွေရာသီ ရောက်လျှင် ထိုကန်များ၌ ကလေး တစ်သိုက် ရေကူးလေ့ ရှိကြသည်။ ထိုကန်များထဲတွင် အစားအစာ အလိုငှာ ကြာပင်များ စိုက်ထားသည်။ ရေကူးခြင်းသည် မော်အဖို့ ကိုယ်ခန္ဓာ လေ့ကျင့်ခန်းမျှသာမက ရွှင်လန်းစရာ ကောင်းသည့် စိတ်ဖြေနည်း တစ်မျိုးလည်း ဖြစ်သည်။ မော်အဖို့ ရေကူးခြင်းနှင့် အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဆက်စပ်နေသည်။

နောင် နှစ်ပေါင်း ခြောက်ဆယ် ကြာသည့် ၁၉၆၆ ခု ဇန်နဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့၌ ပီကင်းသို့ ပြန်၍ မဟာ ပစ္စည်းမဲ့ ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေးကို ခေါင်းဆောင်ခြင်း မပြုမီ မော်သည် ဂူဟန်မြို့တွင် ယန်စီ မြစ်ထဲသို့ ဆင်း၍ ရေကူးသည်။ ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေးကြီးသည် ဒီရေကြီး ဖြစ်သည်။ အများလက်ခံထားကြသော စံထားချက်များ အားလုံးကို တိုက်စားသွားသည်။ တော်လှန်ရေး၏ လန်းဆန်းမှုကို အသစ်တစ်ဖန် ဖြစ်စေသည်။ နောက်ထပ် သူပုန်လူငယ် မျိုးဆက်များမှ တစ်ဆင့် သူ၏ နုပျို လန်းဆန်းသော စွန့်စားမှုများကို ပြန်လည် ဆန်းသစ်စေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုနေ့က ယန်စီ မြစ်ထဲသို့ သူ ရေဆင်း၍ ကူးခြင်းသည် သင်္ကေတ သဘောကို ဆောင်သည်။ ထူးခြားသည်။

၁၉၆၂ ခု နွေရာသီ တစ်နေ့တွင် မော်နှင့် လျှူရှောက်ချီသည် ပီကင်း အနောက်ဘက်ရှိ မင် မင်းဆက် သင်္ချိုင်းဂူများ အနီးက ရေလှောင်ကန်သစ်သို့ သွား၍ ရေကူးကြသည်။ တရုတ် နိုင်ငံ ထူထောင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ လမ်းစဉ် နှစ်ရပ် တိုက်ပွဲသည် ထိုအချိန်က အစပြုနေပြီ။ ထိုတိုက်ပွဲသည် မကြာမီ အတိအလင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ လျှူသည် မော်လို ဟူနန် နယ်သား ဖြစ်ပြီး မော် ဇာတိ ရွာနှင့် မလှမ်းမကမ်းမှ ရွာကလေး တစ်ရွာတွင် ၁၈၉၈ ခုနှစ်က မွေးခဲ့သည်။ မော်၏ ရင်းနှီးသည့် မိတ်ဆွေ၊ မော်ကို ဆက်ခံသူ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ရေထဲမှ တက်လာ၍ နေစာ လှုံ့ကြသည့် အခါ လူငယ် ရေကူးသမားများက မော် အနားသို့ ဝိုင်းအုံလာကြသည်။ မော်က သူတို့နှင့် ဖက်လှဲတကင်း စကား ပြောသည်။ လျှူက စကား တစ်ခွန်းမျှ မပြော။

၁၉၅၉ ခုနှစ်၌ မော်စီတုန်းသည် ပီကင်းမှ ၃၇ မိုင် ဝေးသော မီယွန် ရေလှောင်ကန်ကြီးနှင့် ရေအား လျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေးရုံများကို သွားကြည့်သည်။ မော်သည် တောင်တွေ ကြားထဲက လူလုပ် ရေအိုင်များထဲတွင် မိနစ်လေးဆယ်ကြာ ရေကူးသည်။ အေးချမ်းသည့် ဆောင်းဦးပေါက်တွင် မော် ရေဆင်းကူးခြင်းကို ထိုစဉ်က တရုတ်ပြည်တွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် ပြဿနာများနှင့် ဆက်စပ် စဉ်းစားသင့်သည်။ ထိုစဉ်က မော်သည် လူနည်းစု ဖြစ်နေသည်။ သူ့တွင် အာဏာ ဆို၍ ဘာမျှ မရှိတော့။ သူ့ ရှေ့တွင် တရုတ်-ဆိုဗီယက် ပဋိပက္ခ၊ တရုတ်နှင့် ဆိုဗီယက် ချုပ်ဆိုထားသည့် စာချုပ်များကို ခရုရှေ့က ရုတ်တရက် ဆွဲဆုတ်ခြင်း စသဖြင့် ပြဿနာတွေ ပုံနေသည်။ ခရုရှေ့က ကင့်ဒေးဗစ်တွင် အိုင်ဆင်ဟောင်းဝါးနှင့် ဆွေးနွေးနေသည်။ တရုတ်-အိန္ဒိယ နယ်စပ် ပြဿနာတွင် ဆိုဗီယက်က အိန္ဒိယကို ထောက်ခံနေသည်။ ဤအရာ အားလုံးသည် တရုတ် တော်လှန်ရေး အတွက် အန္တရာယ် လမ်းခင်းပေးနေသည်။

မော်သည် ရေခဲလုမတတ် အေးနေသည့် ရေထဲတွင် မိနစ် လေးဆယ်ကြာ ရေကူးကာ ကမ်းသို့ ပြန်၍ တက်လာသည်။ သူ့စိတ်ကို သူ ဆုံးဖြတ်ပြီးပြီ။

၁၉၇၁ ခု ဇူလိုင်လ ၁၆ ရက် ယန်စီမြစ်ထဲသို့ မော် ရေဆင်းကူးသည့် နှစ်လယ်နေ့၊ ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး နှစ်ပတ်လည် နေ့၌ တရုတ်ပြည်က သန်းပေါင်း များစွာသော လူငယ်တို့သည် အထိမ်းအမှတ် အဖြစ် မြစ်များ၊ ချောင်းများ၊ ရေကန်များနှင့် ပင်လယ် ကမ်းခြေများတွင် ရေဆင်းကူးကြပြန်

သည်။ ဤနေ့၌ တရုတ်ပြည်သည် မော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခုကို ကြေညာ လိုက်ပြန်သည်။ ယင်းမှာ သမ္မတ နစ်ဆင်က တရုတ်ပြည်သို့ လာရောက် လည်ပတ်ရန် ခွင့်တောင်းသဖြင့် သူ၏ တောင်းဆိုချက်ကို ခွင့်ပြုလိုက်သည့် ကြေညာချက် ဖြစ်သည်။ ဤရက်ကိုမှ ဘာကြောင့် ရွေး၍ ကြေညာခြင်း ပြုသနည်း။ မတော်တဆ တိုက်ဆိုင်ခြင်းလော။

ကလေး ဘဝတုန်းက ကျင်လည်ခဲ့သော ကြာကန်မှသည် တော်လှန်ရေး ဒီရေ မြင့်တက်လာသည့် ကာလ အထိ မော်၏ စကား အသုံးအနှုန်းများသည် ဂန္ထဝင် ရူပက အလင်္ကာများဖြင့် တန်ဆာ ဆင်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရေ၏ ကြည်လင်ခြင်း သဘော၊ ခွန်အား ရှိခြင်း သဘော၊ အသက် ဝင်ခြင်း သဘော၊ တားဆီး၍ မရအောင် အရှိန်အဟုန် ပြင်းသည့် သဘောများသည် သူ့ စကားများထဲတွင် ပေါ်နေသည်။ ဒီရေများ၊ လှိုင်းလုံးများ၊ လှိုင်းခေါင်းဖြူများ၊ ပင်လယ်များ၊ ရေစီးကြောင်းများ၊ ရေလျှံမှုများ စသည့် ဥပမာ အသုံးအနှုန်း များဖြင့် တရုတ် ဘာသာ ဝေါဟာရကို မော် ပြန်၍ ပုံသွင်းသည်။

၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် မော်နှင့် နောက်ဆုံး တွေ့ပြီးသည့် အခါ၌ ‘မော်စီတုန်း ဆိုတဲ့ လူဟာ သမုဒ္ဒရာကြီး တစ်စင်းပဲ’ ဟု အဂ္ဂါ စနိုးက ပြောခဲ့ဖူးသည်။ ရေစီးကြောင်းကဲ့သို့ အဟုန် ပြင်းသော တော်လှန်ရေးကြီးသည် မော်၏ ဘဝ ဖြစ်သည်။ မော်၏ အတွေးအခေါ် ဖြစ်သည်။ မော်၏ လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်သည်။ မော်သည် တရုတ် တော်လှန်ရေးတည်း ဟူသော သမုဒ္ဒရာကြီးထဲက ဒီရေနှင့် အတူ ပေါင်းစပ်သွားသည်။ မော်နှင့် တရုတ် တော်လှန်ရေးကို ခွဲ၍ မရ။ မော် သည် တရုတ် တော်လှန်ရေး ဖြစ်၍ တရုတ် တော်လှန်ရေးသည် မော်ပင် ဖြစ် သည်။

ရှောက်ရှုန်း ချိုင့်ဝှမ်းသည် လှသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဒေသကို ပန်းဆွဲလည်း နယ်ဟု ခေါ်ကြသည်။ တစ်ခါက မော်အဖေ ပိုင်ခဲ့သည့် လယ်ကွင်းများ (ဧက တစ်ဝက်လောက် ရှိသည့် လယ်ကွက်ကလေးများ) မှ မျှော်ကြည့်လျှင် တောင် တန်းကြီးများကို မြင်ရသည်။ ထိုတောင်တန်းကြီးများပေါ်၌ ပေ ၁၇၀၀ မြင့် သည့် တောင်ထိပ်ကလေး တစ်ခု ရှိသည်။ တောင်ထိပ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်း တော်ကြီး ကျောင်းကလေး တစ်ကျောင်း ရှိသည်။

မော်၏ အမေ ခြေသေး တရုတ် အမျိုးသမီးသည် ကျောက်လမ်း အတိုင်း ထိုတောင်ပေါ်သို့ တက်လေ့ ရှိသည်။ မော်သည် သူ့အမေနှင့် အတူ ဘုရားသို့ လိုက်သည်။ အမွှေးတိုင် မီးခိုးများ ကြား၌ မှုန်ဝါးဝါး ပေါ်နေသော ရွှေချ

ထားသည့် ရုပ်ပွားတော်များကို မော် မျက်တောင်မခတ် ငေးကြည့်မိသည်။
ကြည်ညို သဒ္ဒါစိတ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကား မရှိ။

အသက် ခြောက်နှစ် အရွယ်၌ မော်သည် အရုဏ် မတက်မီ အိပ်ရာမှ ထရကာ လယ်ထဲတွင် အလုပ် လုပ်ရသည်။ နှင်းမြူတို့ ကွဲစပြုသည့် အခါ၌ နံနက်ခင်း၏ နေရောင်ခြည်များသည် တောင်ထိပ်များကို လက်ဖြင့် ဖက်၍ တွယ်ကပ် ကုတ်တက်လာသည်ကို မြင်ရသည်။ နေရောင်ခြည်သည် မော်နှင့် တကွ လယ်တောတို့ဖြင့် စိမ်းစိုနေသော တောင်ကြားကို ထိန်လင်းလာစေ သည်။ သူ့ အောက်ပိုင်းက ရွံ့ဗွက်ထဲတွင် ရောက်နေ၍ သူ့ ခေါင်းပိုင်းကို နေ ခြည်က ထွေးထားသည်။ ထိုအခါ၌ နောင်တွင် နေမင်းနီဟု ခေါ်ကြသည့် အသက် ခြောက်နှစ်ရွယ် မော်သည် သူ့ကိုယ်ပေါ်သို့ ဖြာကျလာသော နေခြည် များကို ခံစား ထိတွေ့ရသည်။ နောင်၌ သူ့ကို ဆရာက ရိုက်သည့် အခါတွင် မော်သည် ထိုတောင်တန်းကြီးများပေါ်တွင် သုံးရက်တိုင်တိုင် ပုန်းအောင်းနေခဲ့ ဖူးသည်။

ဤတောင်တန်းများ၊ တောင်ကုန်းများသည် နောင်တွင် သူ ခိုနားရာ ဖြစ် လာခဲ့သည်။ သူ ခွန်အား ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သူ၏ အတွေးအခေါ်များကို ကြီး ပြင်း မွေးမြူပေးလိုက်သည့် ပုခက်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤကျေးလက်က တောတောင်များ ကြား၌ သူ့အတွေးအခေါ် သူ့စိတ်ဓာတ်များသည် ကြီးထွား ရင့်သန်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

'ဟိုတုန်းက ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်တွေထဲမှာ ရှန် ဆိုတဲ့ ဘုရင်ဟာ ရှောက်ရှန်း ကို ရောက်လာသတဲ့၊ စိမ်းစိုတဲ့ တောင်တန်းကြီးတွေနှင့် တလက်လက် တောက်ပနေတဲ့ ချောင်းတွေ မြစ်တွေကို မြင်တဲ့ အခါကျတော့ သိပ် သဘော ကျသွားပြီး တောင်တွေပေါ် တက်သတဲ့၊ တောင်ထိပ် တစ်နေရာမှာ ထိုင်ပြီး သီချင်း ဆိုသတဲ့၊ သူ သီချင်း ဆိုတဲ့ အခါမှာ အတီးအမှုတ်ကလေးလည်း ပါရင် ကောင်းမယ် ဆိုပြီး သူ ကိုယ်တိုင် တူရိယာ တစ်ခုကို ထွင်သတဲ့၊ ဒါကြောင့်မို့ ဒီဒေသမှာ တီးတဲ့ ရှောက် ဆိုတဲ့ ဂီတ ပေါ်လာသတဲ့၊ ရှောက် ဆိုတာက ဂီတ၊ ရှန်း ဆိုတာက တောင်၊ ဒီတော့ ရှောက်ရှန်း ဆိုတာ ဂီတ တောင်လို့ အဓိပ္ပာယ် ထွက်တယ်၊ ရှန် ဘုရင်ကြီးရဲ့ ဂီတသံကို ကြားတော့ ငှက်တွေဟာ သူ့အနားမှာ လာစုကြတယ်၊ အဲဒီ ငှက်တွေထဲမှာ လင်းယုန်တွေ လည်း ပါတယ်၊ လင်းယုန်တွေဟာ ဒီမှာပဲ အိပ်၊ ဒီမှာပဲ အသိုက် လုပ်ပြီး နေ ကြတော့တယ်၊ ဒါကြောင့် ရှောက်ရှန်းနယ်ဟာ လင်းယုန်ငှက်တွေ အလွန် ပေါ့

mgyoe.com

တာတဲ့၊ ကြီးမြတ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ ကြီးမြတ်တဲ့ အလုပ်တွေကို လုပ်ကြ တာပဲ'

ရှောက်ရှန်း တစ်ဝိုက်က ကလေးတိုင်း ဤ ဒဏ္ဍာရီကို သိကြသည်။ အမေ ဘုရားဖူး သွားလျှင် မော် လိုက်သွားလေ့ ရှိသည်။ စေတီကလေးနှင့် တောင်မှာ သူတို့ ပြောသည့် ဒဏ္ဍာရီထဲက လင်းယုန်တောင်ပင် ဖြစ်သည်။

တင့်နှင့် ကောက်စိုက်လျက် ရှိသည့် ကလေးငယ် တစ်ယောက်မျှသာ ဖြစ်သော မော်စီတုန်းသည် နေမင်းကြီး ထွက်လာသည်ကို ငေးကြည့်သည်။ ဩကာသ လောကကြီး နိုးထလာသည်နှင့် ရှန်ဘုရင်၏ ဂီတသံများ ဖြစ်သော ကျေးငှက်တို့၏ မြည်ကျူးသံကို ကြားရသည်။ သူ့အဖို့ နေ့တိုင်းသည် အသစ် ဖြစ်နေသည်။ ကမ္ဘာကို ဘုရားသခင် ဖန်တီးသည့် ကမ္ဘာဦးနေ ဖြစ်နေသည်။

ညက မှောင်ပြီး နီရဲတဲ့ အရုဏ်က လာခဲ့လှပါကလား
တစ္ဆေ သရဲတွေဟာ ရာစု နှစ်ပေါင်း များစွာ စိုးမိုးလာခဲ့ကြတယ်
သဲကန္တာရထဲက သဲပွင့်များလို
နင်းပြား ပြည်သူတွေဟာ ပြားပြား ဝပ်ခဲ့ကြရတယ်
ဟော လင်းကြက် တွန်ပြီ
ကောင်းကင် အောက်က ရှိသမျှ အရာဝတ္ထုတွေဟာ
အလင်းရောင် အောက်မှာ ကြည်လင်လာကြပြီ
တောင်တန်းများမှ ပင်လယ်ဆီ အထိ
ဂီတရဲ့ အသံများဟာ
ကဗျာဆရာရဲ့ စိတ်ကူးကို
မျှော်မှန်းချက်တွေနှင့် တောက်ပ ထိန်လင်းစေတယ်

မော်သည် တောင်တန်းများပေါ်သို့ တက်သည်။ နာရီပေါင်း များစွာ လမ်း လျှောက်သည်။ နောင် ကြီးပြင်းလာသည့် အခါများတွင်မူ မော်သည် ထို့ထက် မြင့်သော တောင်တန်းများပေါ်သို့ တက်ရသည်။ ကောင်းကင်ကို လှမ်းထိလျှင် ပင် မိတော့မည် ထင်ရသည်ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။ မော်သည် ဩကာသ လောကကြီးကို ကြည့်၍ ပီတိ ဖြစ်ကာ သီချင်း ဆိုသည်။

သို့ရာတွင် ခံစားချက် နုနယ်သည့် မော်၏ ကလေး အရွယ်၌ ဤရှုခင်း သည် မလှပနိုင်။ ဆင်းရဲခြင်း၊ ချို့တဲ့ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့် ခံရခြင်း၊ သွေးစုပ်

ခံရခြင်းတို့ကြောင့် ထိုရှုခင်း၏ အလှအပသည် ပျက်စီးရသည်။ မော်သည် ထို အချက်ကို ငယ်ငယ်ကတည်းက သဘောပေါက်သည်။ ဟူနန် လယ်သမား၊ တရုတ် လယ်သမားသည် ရှည်လျားသည့် ပုန်ကန်မှု အစဉ်အလာ ရှိသည်။ ပုန်ကန်မှုများဖြင့် ပြည့်နှက်လျက် ရှိသော ဟူနန် ပြည်နယ်မှ ဟူနန် ပြည်နယ် သား မော်သည် မွေးကတည်းက သူပုန် စိတ်ဓာတ် ပါလာသည်။

ငယ်ငယ်တုန်းက မော် လုပ်ရသည့် အလုပ်သည် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး မဟုတ်။ နာရီပေါင်း များစွာ ပေါင်းသင်ရသည်။ ကျွဲများကို ရေ တိုက်ရသည်။ ကျွဲ ကျောင်းရသည်။ မီးသွေး ဖုတ်ရန် ထင်းခွေရသည်။ မြေဩဇာ အလို့ငှာ ဝက် ချေး ကျုံးရသည်။ စပါး သိမ်းပြီးချိန်၌ ကောက်သင်း ကောက်ရသည်။ မော် သည် အရပ် မြင့်လာသည်။ အရပ် မြင့်သလောက်လည်း ပိန်သည်။ သူ့ အဖေ က အစားကြီးသော မော်ကို ကြည့်၍ ညည်းသည်။ အသက် ခုနစ်နှစ်တွင် မော်သည် နန်အန် မူလတန်းကျောင်းတွင် ကျောင်းတက်ရသည်။ ကျောင်းဆရာ မှာ ရှေးဆရာ ပုံစံ ဖြစ်သည်။ ကလေးတွေကို အရိုက်ကြမ်းသဖြင့် တော်သည် ဟု ရွာနီးချုပ်စပ်က ချီးမွမ်းခံရသူ ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်က ကျောင်းအပ်ထား သည့် ကလေးကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆုံးမခြင်းမျိုး မရှိလျှင် ဆရာကောင်း ပီသသည်ဟု မထင်ကြ။ ကျောင်းသားက စာအံလျှင် အတန်းထဲမှ ထွက်၍ ဆရာ ရှေ့တွင် မတ်တတ်ထ လက်ပိုက်ပြီး စာအံရသည်။ မော်က ထိုသို့ စာ မအံနိုင်ဟု ငြင်းသည်။ ‘ကျွန်တော် ထိုင်နေရင်း စာအံရင်လည်း ကြားရသားပဲ၊ ဘာဖြစ်လို့ ထပြီး စာအံရမှာလဲ’ ဟု ဆိုကာ မော်က ထိုင်ရင်း စာအံသည်။ ဆရာက မျက်နှာကြီး နီလာကာ စိတ်ဆိုးသည်။ ဤထုံးစံကို တရုတ်ပြည်တွင် ကျင့်သုံးလာသည်မှာ အနှစ် တစ်ထောင် ရှိပြီ။ အနှစ် တစ်ထောင် အတွင်း ဤထုံးစံကို အန်တုသူ ဟူ၍ တစ်ယောက်မှ မပေါ်သေး။

ဆရာက ခုနစ်နှစ်သား မော်ကို မတ်တတ် ရပ်၍ စာအံရမည်ဟု အကျပ် ကိုင်သည်။ ထိုအခါတွင် မော်က သူ့ ထိုင်ခုံကို ဆရာ အနီးသို့ ရွှေ့လာပြီး ထိုင်၍ စာအံသည်။ ဆရာက မတ်တတ် ရပ်ရမည်ဟု ဆိုသည်။ မော်သည် မတ်တတ်တော့ ထရပ်ပါ၏။ သို့ရာတွင် စာအံရန် ရပ်ခြင်း မဟုတ်။ ကျောင်း ခန်းထဲမှ ထွက်သွားရန် ရပ်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ မော်သည် တောင်ရိုးပေါ်သို့ တက်ကာ သုံးရက်လောက် ပျောက်နေသည်။ မော်ကို ပြန်တွေ့သည့် အခါတွင် မိဘတွေ ဝမ်းသာမဆုံး ဖြစ်ကြသည်။ ထိုကတည်းက မော်သည် ကျောင်းတွင် အရိုက် မခံရတော့။ ‘ကျုပ် ကန့်ကွက်ချက် အောင်တော့ ကျုပ် သိပ် ဝမ်းသာ

တာပဲ၊ အောင်မြင်တဲ့ သပိတ်လို့ ဆိုရမှာပေါ့’ ဟု မော်က ပြောသည်။ ဤ အဖြစ်အပျက် ပြီးသည့်နောက်မှ စ၍ မော်သည် ထိုနည်းကို လိုက်တော့သည်။

သူ နေသည့် ကျောင်းတိုင်းတွင် မော်သည် ဆရာသမား ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် မညီညွတ်ဟု ထင်သော ဆရာများကို ပြုပြင်ရန် အတွက် ကျောင်းသား ပုန်ကန်မှုများကို ခေါင်းဆောင်သည်။ ‘ဆရာက ငြီးငွေ့စရာ ကောင်းအောင် သင်ရင် ကျောင်းသားက အိပ်ငိုက်မှာပေါ့၊ ဘာဖြစ်လို့ မအိပ်ဘဲ နေရမှာလဲ’ ဟု ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် မော်က လူငယ် မျိုးဆက်များကို ပြောခဲ့သည်။

မော်စီတုန်းသည် စာဖတ်နိုင်ကတည်းက စာကို သဲသဲမဲမဲ ဖတ်သည်။ သူ ကြိုက်သည့် စာအုပ်များမှာ အချစ် ဝတ္ထုများ၊ စွန့်စားခန်း ဝတ္ထုများ၊ သူပုန် ဝတ္ထုများ ဖြစ်သည်။ မော်သည် ဂန္ထဝင်များကို ဖတ်လျှင် မှတ်မိသော်လည်း မကြိုက်။ ကျောင်းတွင် ဂန္ထဝင် စာအုပ်များကို အပေါ်က ထပ်၍ ဝတ္ထုများကို ဖတ်သည်။ အိမ်၌ အလုပ် အားသည့် အခါတွင်မူ နေပူပူ၌ သစ်ရိပ် ကောင်းကောင်း တစ်ခုတွင် ထိုင်၍ ဝတ္ထုများကို ဖတ်သည်။ ‘ကမ်းနား ရေစပ်’ ‘တန်မင်း လက်ထက် ပုန်ကန်မှု’ ‘အနောက်သို့ ခရီးထွက်ခြင်း’ ‘သုံးပြည်ထောင်’ စသည့် စာအုပ်များကို အန္တရာယ် ဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုကာ မန်ချူးမင်းဆက်က ပိတ်ပစ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ မင်းဆိုးတို့ကို ပုန်ကန်သည့် အဖြစ်အပျက်များကို ဝတ္ထု ပုံစံဖြင့် ရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤ ဝတ္ထု စာအုပ်များကို ရွာစဉ် လျှောက်၍ ရောင်းသည့် အထမ်းသည်များက ယူလာကြသည်။ ရှောက်ရှန်း နယ်က ကလေးများသည် ထိုဝတ္ထုများထဲက အဖြစ်အပျက်များ၊ သူရဲကောင်းများကို သိနေကြသည်။ ဘုရင့် အစိုးရ ပိတ်ပင်ထားသော်လည်း စာရွက်များ စုတ်ပြတ်သည် အထိ ဖတ်ကြသည်။ မော်သည် တံခါး ကြားမှ မီးရောင် မဝင်အောင် သူ့ အခန်းကို စောင်ဖြင့် ကာ၍ ဆီမီးခွက်ဖြင့် တစ်ညလုံး စာဖတ်သည်။ နောက် ရာစုနှစ် တစ်ဝက် ကြာသည့် ယခု အချိန်၌လည်း မော်သည် တစ်နေ့ကို တစ်အုပ် နှစ်အုပ် ပြီးအောင် ဖတ်သည်။ သူ့ ဇနီးချန်ချင်း ဖတ်ရန် အတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ် စာပိုဒ်များကို တွေ့လျှင် မျဉ်းသားထားလေ့ ရှိသည်။

ကလေး ဘဝကတည်းကပင် မော်သည် တရား မျှတမှုကို လိုလားသည်။ အငြင်းအခုံ သန်သည်။ မှန်သည် ထင်လျှင် ခေါင်းမာတတ်သည်။ မော်သည် ကြီးလာသည့် အခါတွင်လည်း ထိုအကျင့်များကို မဖျောက်။ သို့ရာတွင် မော်၏ ငယ်စဉ် ဘဝကို ရေးသားထားသည်များမှာ အများအားဖြင့် မော်ကို သူတော်စင်

mgyoe.com

တစ်ဦးလို ရေးသားထားကြသည်က များသည့် အတွက် အတည်ယူရန် မဖြစ်။ မော်သည် သူ့ကိုယ်သူ မည်သည့် အခါမျှ မလိမ်။ စိတ်ကူး ရတတ်သမျှကို ချက်ချင်း အကောင်အထည် ဖော်တတ်သည်။ မည်သူမျှ တား၍ မရ။ သူ့ စိတ်ကူး အတိုင်း အကောင်အထည် ဖော်လုပ်၍ ဖြစ် မဖြစ်ကို လက်တွေ့ စမ်း ချင်သည်။ ပဒေသရာဇ် ပတ်ဝန်းကျင် ထုံးတမ်းစဉ်လာများကို အစစ်အဆေး မရှိ လက်ခံလျက် ရှိကြသည့် အချိန်မျိုး၌ ဤစိတ်ဓာတ်သည် မော်၏ သိပ္ပံ နည်းကျ တွေးခေါ်မှုကို ပြနေသည်။ 'အသိပညာသည် အလုပ်၏ အစ ဖြစ် သည်။ အလုပ်သည် အသိပညာကို အကောင်အထည် ဖော်ခြင်း ဖြစ်သည်' ဟု ဝန်ယွမ်မင်း ဆိုသည့် ရှေးပညာရှိ တစ်ဦးက ပြောခဲ့ဖူးသည်။ ဤနည်းအတိုင်း မော်သည် သိလျှင် လုပ်ကြည့်သည်။ ရာဇဝင် ဝတ္ထုများထဲက ဇာတ်ကောင် များသည် အမွှေးတိုင်များနှင့် ပူဇော်ပြီးနောက် မေ့ပျောက်ပစ်ရမည့် အသက် မဲ့သော အရုပ်များ မဟုတ်။ သူ ဖြစ်စေချင်သည့် အသက်ဝင် လှုပ်ရှားနေသော လူစားမျိုးတွေ ဖြစ်နေသည်။ အခြားသူများက မှန်နေလျှင် ကိုယ်တွင် အကျိုး တစ်ပြားသားမျှ မရှိသည့်တိုင် အနစ်နာခံ၍ ကူညီသည်။ မှားသူကို မှန်အောင် ပြင်ပေးသည်။ ဤစိတ်ဓာတ်သည် ကြီးသည် အထိ ပါလာသည်။ ရိုးလွန်း၊ အလွန်းသည်ဟုပင် ထင်စရာ ဖြစ်သည်။ မိုးရွာခါနီးလျှင် မော်သည် အဖေ့ စပါးတွေကို သိမ်းမပေးဘဲ အိမ်နားက မုဆိုးမ၏ စပါးကို ကူသိမ်းပေးတတ် သည်။ သူ့အဖေက စပါး ဤမျှ ပျက်ရုံဖြင့် ကိစ္စ မရှိ၊ မုဆိုးမ အဖို့ စပါး မိုးစိုလျှင် စားစရာ ကျန်တော့မည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် သိမ်းချင်း သိမ်းလျှင် မုဆိုးမ စပါးကို ကူသိမ်းပေးရမည်ဟု မော်က ဆိုတတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ၌လည်း မော်သည် သူ့ ကုတ်အင်္ကျီကို ဆင်းရဲသည့် သူငယ်ချင်းကို ပေးကာ သူက တစ်ကိုယ်လုံး ခိုက်ခိုက်တုန်၍ ပြန်လာတတ်သည်။ ဤသို့ လုပ်သဖြင့် အဖေက ဆူပူ ကြိမ်းမောင်းသည်။ အပြစ်ပေးသည်။ သို့ရာတွင် သူ့အမေကမူ မော်ကို နားလည်သည်။ သူ့အမေသည် မော်လိုပင် ရက်ရောသည်။ ကိုယ်ချင်း စာတတ်သည်။ ရှိသမျှကို ခွဲဝေပေးတတ်သည်။

'သရောကြီး ခိုင်းလို့ လူတွေ လာပြီး တောင်းကြ ရမ်းကြပြီ ဆိုရင် အမေက သနားတတ်တယ်၊ တတ်နိုင်သမျှ ဆန်ကလေး ဘာကလေး ပေးတတ် တယ်၊ ဒါပေမဲ့ အဖေ့ ရှေ့မှာတော့ မပေးရဲဘူး၊ ဒီကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ရင် အဖေ နှင့် အမေဟာ ခဏ ခဏ ရန်ဖြစ်တတ်တယ်၊ ကျုပ်တို့ မိသားစုထဲမှာ ပါတီ နှစ်ခု ရှိတယ်၊ တစ်ခုဟာ အဖေ့ ပါတီ၊ အုပ်စိုးသူ လူတန်းစား ဆိုပါတော့။

mgyoe.com

အတိုက်အခံ ပါတီကတော့ အမေရယ် ကျုပ်ရယ် ကျုပ်ညီရယ် တစ်ခါတလေ စာရင်းငှားတွေရယ်ပေါ့လေ၊ ကျုပ်တို့ မိသားစုထဲက အနုပဋိလောမ တိုက်ပွဲ ဟာ အမြဲတမ်း တိုးတက် ပြောင်းလဲနေတယ်’ ဟု မော်က အဂ္ဂါ စခန်းကို ပြော ခဲ့ဖူးသည်။

မော်က သူ့ မိသားစုနှင့် သူ မြတ်နိုးသည့် အမေ့ အကြောင်းကို ဤသို့ ပြောပြတတ်သည်။ မော်၏ အမေ ဝမ်ကျိမေသည် ရှောက်ရှန်းက ၁၆ မိုင် ဝေး သည့် ဆီယန်နင်းနယ်က ဖြစ်သည်။ လယ်သမား တိုင်းပြည်က ဆင်းရဲသား တို့ ထုံးစံအတိုင်း မော့ အမေသည် အဖေထက် အသက် ကြီးသည်။ မော့ အမေသည် ၁၉၁၈ ခု အောက်တိုဘာလထဲတွင် ချောင်းဆိုးသွေးပါ ရောဂါဖြင့် ဆုံးခဲ့သည်။ မော်သည် သူ့ အမေကို အလွန် ချစ်သည်။ အမေ သေပြီး၍ နှစ် တစ်ကျိပ် ကြာသည့်တိုင် မော်သည် သူ့ အမေ အကြောင်းကို ဝမ်းပန်းတနည်း ပြောတတ်သည်။

မော့ အမေတွင် မော်စီတုန်း အပြင် မော်စီမင်းနှင့် မော်စီတန် ဆိုသည့် သားနှစ်ယောက် ရှိသေးသည်။ မော်စီမင်းက ၁၈၉၆ ခုဖွား ဖြစ်၍ မော်စီတန် က ၁၉၀၅ ခုတွင် ဖွားသည်။ ညီနှစ်ယောက်သည် အစ်ကို အကြီးဆုံး မော့ကို လေးစားကြသည်။ တစ်သက်လုံး မော့ နောက်က လိုက်ခဲ့ကြသည်။ မော့တွင် မော်စီချင်း ဆိုသည့် မွေးစား နှမ တစ်ယောက်လည်း ရှိသေးသည်။ သူလည်း မော့ကို ချစ်၍ မော့ နောက်သို့ လိုက်ခဲ့သည်။

‘ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော်ရဲ့ မိဘတွေ ဆုံးတဲ့ အခါကျတော့ ညီအစ်ကို မောင်နှမ တွေဟာ ပိုပြီး တော်လှန်ရေး ကျလာတယ်’

လူကြီး မိဘများက လူငယ်တွေကို ချုပ်ချယ်သည့် ကိစ္စ ပြောရင်း ၁၉၆၆ ခုနှစ်တုန်းက ရှောက်ရှန်း ပြတိုက် ညွှန်ကြားရေးမှူးက ပြောပြသည်။ ဤ စိတ်ဓာတ်များကြောင့် မော့ကို ရွာက လူငယ်များက လေးစားကြသည်။ ထို့ ကြောင့် ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ကွန်မြူနစ် ပါတီ ဌာနခွဲကို ထူထောင်သည့် အခါ၌ ထိုဒေသ တစ်ဝိုက်က လူငယ် အများ ပါတီထဲသို့ ပါလာကြသည်။ သူတို့သည် မော့ နောက်က လိုက်ကာ တော်လှန်ရေး အတွက် အသက် စွန့်သွားခဲ့ကြသည်။

တရုတ် နှစ်သစ်ကူး နေ့များ၌ လူကြီး မိဘကို ရိုသေရန် သြဝါဒများ ‘သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ’ စသည့် ဆုံးမစာများကို ပန်းစက္ကူနီကြီးများဖြင့် အိမ်နံရံတွင် ချိတ်ဆွဲထားလေ့ ရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် ဆုံးမ သြဝါဒ စာတန်း များ၏ အောက်၌ မော်တို့ မိသားစု၏ ပဋိပက္ခ၊ မော်တို့ အိမ်တွင်းက အနုပဋိ

လောမ တိုက်ပွဲသည် ဖုံးဖိမရအောင် ပေါ်နေသည်။ ဤသည်မှာ မော်က လူ အဖွဲ့အစည်းကြီးကို ပုန်ကန် တော်လှန်ခြင်း၏ ရှေ့ပြေး နိမိတ် ဖြစ်သည်။ ဂန္ထဝင်များတွင် နှံ့စပ်ခြင်း၊ ဂန္ထဝင်ထဲက ဆင်ခြေများကို သုံးသပ်ခြင်း စသည် တို့သည် မော်အဖို့ သူ့ အဖေကို သူ့စကားနှင့်သူ ပြန်ချေပရန် အကောင်းဆုံး လက်နက်တွေ ဖြစ်လာကြသည်။

သို့ဖြင့် ရှေးလူကြီးသူမများ၏ စကားဟောင်း၊ ဥပမာဟောင်းများကို သုံး၍ မော်သည် ရှေးလူကြီးသူမများကို ပြန်၍ တော်လှန်ခဲ့သည်။ မော်တို့ ခေတ်က ဆိုလျှင် လူကြီး မိဘကို ပြန်၍ ပြောခြင်းသည်ပင်လျှင် သားသမီး ဝတ်ကို ဖောက်ဖျက်မှုကြီး တစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။ ထိုခေတ်က သားက အဖေ ကို ပြန်ပြောရိုး ထုံးစံ မရှိ။ သို့ရာတွင် မော်ကမူ ပြန်ပြောတတ်သည်။ အချက် ကျကျ ယုတ္တိယုတ္တာဖြင့် ပြန်ပြောတတ်သည့် အတွက် သားအဖ စကား များ ကြပြီ ဆိုလျှင် ဝိုင်းကြည့်လေ့ ရှိကြသော ရှောက်ရှန်းက လယ်သမားများသည် မော်ကို အထင်ကြီးကြသည်။ ချီးမွမ်းကြသည်။ မော်၏ စကားလုံးများကို သုံး တတ်ကြသည်။ အဖေသည်ပင်လျှင် စိတ်ဆိုးသည့် ကြားထဲက သူ့သား အတွက် ဂုဏ်ယူရသေးသည်။ အားကျရသေးသည်။ နောက်ဆုံးတွင် အလျှော့ ပေးရ သည်။

ခေတ်ကြီးသည် ပြောင်းနေသည်။ လယ်ကွင်းများ ကြားထဲက ရှောက်ရှန်း လယ်သမားရွာသည် အေးချမ်းသယောင် ထင်ရသော်လည်း လူကြီးများသည် တော်လှန်ရေးကြောင့် လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်နေကြသည်။ စင်စစ် နိုင်ငံခြား သွေး စုပ်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် ၁၉၀၀ ပြည့် ဘောက်ဆာ သူပုန်ကြီးသည် လယ်သမား ပုန်ကန်မှုကြီး တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က သာမန်ဟု ထင်ခဲ့ရသော်လည်း ယခု ပြန်ကြည့်သည့် အခါ၌ ထိုပုန်ကန်မှုကြီးသည် တော်လှန်ရေး ခေတ်သစ် ကြီး တစ်ရပ်ကို ဖွင့်လှစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုပုန်ကန်မှုကြီးသည် အနောက် နိုင်ငံများနှင့် ဂျပန် ကြွေးများ အောက်တွင် မြုပ်နေသော ယိုယွင်း ပျက်စီးနေ သည့် မန်ချူး မင်းဆက်ကို ထိုးနှက်ချက်ကြီး တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ အနောက် နိုင်ငံများက တရုတ်ပြည်အား လုယက် ဖျက်ဆီးခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည့် ပြင်း ထန်သော ကန့်ကွက်မှုကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ဤပုန်ကန်မှုကြီးသည် ခေတ်သစ် တရုတ်ပြည် သမိုင်း၏ မှတ်တိုင် တစ်တိုင်လည်း ဖြစ်သည်။ နောင်လာမည့်

တော်လှန်ရေးများ၏ ရှေ့ပြေးလည်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဤပုန်ကန်မှုကြီးသည် အနောက် နိုင်ငံများ စုပေါင်း အင်အားစုများကြောင့် ပြိုကွဲ ပျက်စီးခဲ့ရသည်။

မော် ၁၀ နှစ်သား အရောက်တွင် ဟူနန် ပြည်နယ် ချန်ရှား အပါအဝင် တရုတ်ပြည် မြို့ကြီးတိုင်းတွင် နိုင်ငံခြား စစ်တပ်များ တပ်စွဲနေကြသည်။ (အင်္ဂလိပ်-အမေရိကန်) အမြောက်တင် သင်္ဘောများလည်း တရုတ်ပြည် အလယ်ပိုင်းက မြစ်တွေ၊ ချောင်းတွေထဲ အထိ ရောက်လာကြသည်။ ဆီယန် မြစ်ထဲသို့ လည်းကောင်း၊ ယန်စီမြစ် ရှိသော ဇော်ချမ် ပြည်နယ်တို့လို အတွင်းဘက် ဒေသများထိ လည်းကောင်း ရောက်လာကြသည်။ နိုင်ငံခြား တိုင်းပြည်များက သူတို့ အကျိုးစီးပွားများကို လူထု၏ ဆန္ဒနှင့် ဆန့်ကျင်၍ အကာအကွယ် ပေးနေသော မန်ချူး ဘုရင် အစိုးရကို အကာအကွယ် ပေးထားသည်။

၁၉၀၈ ခု အထိ အသက် ရှင်သွားသော မော်၏ အဘိုးသည် သူတို့ ပြည်နယ်က မြို့တော် ချန်ရှားတွင် ဗြိတိသျှ စစ်တပ် စခန်း ချရပါမည်လောဟု ဒေါသ ထွက်သည်။ အောင်ပွဲရသော အနောက် နိုင်ငံများက တရုတ်ပြည်အား ဖိနှိပ် ချုပ်ချယ်ထားခြင်းကို ခံပြင်းသည်။ သို့ရာတွင် သူ့ အဘိုးသည် တော်လှန်ရေးသမား တစ်ယောက် မဟုတ်၊ မျိုးချစ် တစ်ယောက်သာ ဖြစ်သည်။

၁၉၀၁-၂ တွင် ပညာရေး စနစ် ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှု လုပ်သည်။ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် မန်ချူး ဘုရင့် အစိုးရက မူလတန်းနှင့် အထက်တန်း ပညာရေး စနစ်သစ်ကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဘာမျှ မည်မည်ရရ မဖြစ်။ သို့ရာတွင် ကုန်သည် အသင်းများ၊ ပင်လယ်ရပ်ခြား တရုတ်များ၊ မြေရှင်ကြီးများ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် စနစ်သစ် ပညာရေး ကျောင်းများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ကုန်သည် အသင်းများသည် သူတို့ သားသမီးများ အတွက် ကျောင်းများတွင် ပညာရေး စနစ်သစ် တီထွင်ရန် လိုလားကြသည်။ တရုတ်များသည် ဒေသ အများအပြားတွင် အသင်း အဖွဲ့များ ထူထောင်ရေး ကိစ္စ၌ အစွမ်းထက်ကြသည်။ သို့ဖြင့် မန်ချူး မင်းဆက် ပြိုကွဲလာသည့် နောက်တွင် ထိုအသင်းများသည် မြို့နယ် အများအပြားတွင် ကြီးစိုး လွှမ်းမိုးလာကြသည်။ စနစ်သစ် ကျောင်းများကို အစိုးရက ထောက်ပံ့သည် ဆိုသော်လည်း စင်စစ် ထိုအသင်းအဖွဲ့များ၊ ဘုံကျောင်းများ၏ ထောက်ပံ့ စရိတ်ဖြင့် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ကုန်သည် လူတန်းစားနှင့် နိုင်ငံခြားပြန် (ဂျပန်ပြန်) ပညာတတ်များ အရှိန်အဝါ ကောင်းသည့် ဟူနန်၊ ဟိုပေနှင့် အရှေ့ဘက် ပင်လယ် ကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက် ပြည်နယ်များတွင်

ထိုအတိုင်း ဖြစ်နေသည်။ ဤသို့ဖြင့် လူငယ်များ၏ မကျေနပ်မှုနှင့် ပုန်ကန် စိတ်ကို လေ့ကျင့်ရာ ဖြစ်သည့် ကျောင်းများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ ဟူနန် ပြည် နယ်၏ မြို့တော် ချန်ရှားသည် ဗဟိုချက်မ ဖြစ်သည်။

စနစ်သစ် ကျောင်းများကို အချို့ နေရာများ၌ ဘုရား တန်ဆောင်းများ ဘုံကျောင်းများထဲတွင် ထူထောင်ကြရသည်။ ဘုရား ဝတ်ပြုသည့် တန်ဆောင်း ကို စာသင်ကျောင်း အဖြစ် ပြောင်းရသည့် အတွက် ရွံ့ဖြင့် ထူသည့် နတ်ရုပ် များ၊ ဘုရား ရုပ်တုများသည် နေရာ ဖယ်ပေးကြရသည်။ ဆွန်ယက်ဆင်ကဲ့သို့ ပင် မော်စီတုန်းသည် ရုပ်တုများကို ကိုးကွယ်သူ မဟုတ်။ မော်၏ ဥပသာကီ မိခင်ကြီးသည် ဘုရား အဆူဆူတို့၏ တန်ခိုးပြာဋိဟာများကို သူတို့ သဘော ပေါက်အောင် ရှင်းပြသည်။ သို့ရာတွင် မရ။ စင်စစ် ဘုရားမဲ့ ဝါဒသည် မော် တို့ ခေတ်၊ မော်တို့ မျိုးဆက်၏ လက္ခဏာချက် ဖြစ်သည်။ ဆွန်ယက်ဆင် သည်လည်း ရုပ်တု ကိုးကွယ်မှုကို ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။

၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် မော် တစ်သက် မမေ့နိုင်သည့် အဖြစ်အပျက် တစ်ခု ဖြစ်ပွားသည်။ ယင်းမှာ ရေကြီး၍ ဟူပေနှင့် ဟိုနန် ပြည်နယ်တို့တွင် သရော ကြီးခိုင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသည်နှင့် တစ်ပြိုင်တည်း တရုတ်ပြည်ပိုင် မြေ ဖြစ်သည့် မန်ချူးရီးယား နယ်မြေပေါ်တွင် ရုရှား-ဂျပန် စစ်ပွဲ ဖြစ်ပွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤစစ်ပွဲကြောင့် ဂျပန်ပြည်က တရုတ် ကျောင်းသားများထံ၌ မျိုးချစ် စိတ်ဓာတ်များ ပြန်လည် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြသည်။ ဇာဘုရင်နှင့် နီပွန် အင်ပါယာတို့ သူတို့ နယ်မြေ မန်ချူးရီးယားနှင့် ပတ်သက်၍ ခွက်စောင်း ခုတ်ကြသည်ကို ခံပြင်းသည်။ လုယက်သူ မျက်နှာဖြူ အစိုးရအား အခြား လု ယက်သူ အာရှ လူမျိုး အချို့က အနိုင် တိုက်နိုင်ခဲ့ခြင်းကို မော်နှင့် သူ့မျိုးဆက် လူငယ်များ ပထမဆုံး အကြိမ် မြင်ဖူးလာကြသည်။

ထိုအချိန်၌ တိုးတက်သော တော်လှန်ရေးသမား တစ်ဦး ဖြစ်သူ ဆွန် ယက်ဆင်သည် မန်ချူး မင်းဆက်ကို ပုန်ကန်ကာ တရုတ်ပြည် တောင်ပိုင်း တွင် သမ္မတ နိုင်ငံ တစ်ခုကို ထူထောင်သည်။ ဆွန်ယက်ဆင်သည် ၁၉၀၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၀၈ ခု ကြား၌ ခုနစ်ကြိမ်မျှ ပုန်ကန်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ သို့ရာ တွင် ဆွန်ယက်ဆင် ပုန်ကန်မှုများ အားလုံးသည် အရေးနိမ့်ခဲ့ရသည်။

ထိုအတွင်း ထိုပုန်ကန်မှုများသည် ပညာတတ် လူငယ်များကို မျက်စိ ဖွင့် ပေးခဲ့သည်။ ဆွန်ယက်ဆင်သည် အရှုံး မပေး၊ စိတ် မပျက်။ စိတ်ပျက် အား ငယ်သူများကို 'နောက်တစ်ခါ ကြိုးစားကြဦးစို့' ဟု အားပေးတတ်သည်။

၁၉၁၁ ခုနှစ် တော်လှန်ရေး အောင်မြင်ခြင်း၊ မန်ချူး မင်းဆက် ပြုတ်ကျခြင်း၊ သမ္မတ နိုင်ငံ ထူထောင်နိုင်ခြင်းသည် ကွမ်တုံ တောင်ပိုင်းသား ဆွန်ယက်ဆင်၏ ကြိုးပမ်းမှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆွန်ယက်ဆင်သည် တရုတ်ပြည်၏ လွတ်လပ်ရေး အချုပ်အခြာ အာဏာ ရရှိရေးတို့ အတွက် သူ့ ဘဝ တစ်လျှောက်လုံး ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ အနောက် နိုင်ငံများမှာကဲ့သို့ တရုတ်ပြည်တွင် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီ ထူထောင်ရန် မျှော်မှန်းခဲ့သည်။ အိမ်တွင်း ပုန်ကန်မှုထက် အတိုင်းအတာ ကြီးမားသည့် ပုန်ကန်မှုမျိုးကို ဆွန်ယက်ဆင်၏ နမူနာကို ကြည့်၍ မော် ရဲခဲခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခု အချိန်၌ အောက်တိုဘာ ၁ ရက် တော်လှန်ရေးနေ့ အခမ်းအနားတွင် ဆွန်ယက်ဆင်၏ ရုပ်ပုံကို မော်၏ ရုပ်ပုံနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွင် ချိတ်ဆွဲထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

၁၉၀၆ ခုနှစ် ဆွန်ယက်ဆင်၏ တော်လှန်ရေး ဖြစ်သည့် အခါ၌ ဟူနန် ပြည်နယ်က ပုန်ကန်မှုကို ဆွန်ယက်ဆင်၏ ဆွန်မင်ဟု အဖွဲ့ဝင် ဟုန်မင့်က ခေါင်းဆောင်သည်။ ဟူနန် ပြည်နယ်က ပုန်ကန်မှုသည် အငတ်ပြတ်ဆုံးနယ် ဖြစ်သည့် လျူယွန်း ခရိုင် ပိုင်ရှန်း ကျောက်မီးသွေးတွင်းများမှ အစပြုခဲ့သည်။ လယ်သမားများသည် ဆွန်ယက်ဆင်၏ တော်လှန်ရေးသမားများနှင့် ပေါင်းကာ ချန်ရှားသို့ ချီတက်လာကြသည်။ ဤတွင် ကျောက်မီးသွေး တွင်းတူး အလုပ်သမားများ၊ ကျောင်းသားများ၊ စစ်သားများလည်း ပါလာကြသည်။ လမ်းတစ်လျှောက်တွင် အငတ်တပ်ကြီးသည် မြေရှင်များ၏ စပါးကျိများ ဖောက်ခဲ့ကြသည်။ ‘မြေယာကို ခွဲပေး’ ဆိုသော တိုင်ပင်း သူပုန်ကြီး၏ ကြွေးကြော်သံများ ခေတ်စားလာပြန်သည်။ သို့ဖြင့် ဂျပန်တွင် ရောက်နေသည့် တရုတ်ကျောင်းသားများလည်း ပြန်လာကြကာ ဟူနန် လယ်သမား သူပုန်ကြီးထဲသို့ ပါလာကြသည်။ ငတ်ပြတ်နေသော ချန်ရှားမြို့က လူထုသည် ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ တစ်ခုကို ဟူနန် ဘုရင်ခံထံ စေလွှတ်သည်။ ‘ကျုပ်မှာတောင် စားစရာ ရှိသေးတာ ခင်ဗျားတို့မှာကော ဘာဖြစ်လို့ စားစရာ မရှိရမှာလဲ’ ဟု ဟူနန် ဘုရင်ခံက ဆိုသည်။ သို့ဖြင့် ချန်ရှား မြို့သူမြို့သားများ ဆူပူကာ ဘုရင်ခံ၏ ရုံးကို ဝင်တိုက်ကြသည်။ ဆန် သိုလှောင်သူ ကုန်သည်များ၏ စပါးကျိများကို ဖောက်ထွင်း လုယူကြသည်။ မြို့ရော ကျေးလက်ပါ သူပုန်ကြီး ပျံ့နှံ့သွားပြီး အန်ယွမ် ကျောက်မီးသွေးတွင်း (နောင်တွင် မော်စီတုန်း၏ ဟူနန် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ကလာပ်စည်းကို စတင် ထူထောင်ခဲ့သည့် နေရာ) တွင် အလုပ်သမား ခြောက်ထောင်က သတ္တုတွင်း အုပ်ချုပ်ရေးရုံးကို ဝိုင်း၍ သပိတ်တားကြသည်။

‘မြေယာ ခွဲပေး’ ဟူသော စာတန်းများကို ကိုင်ဆောင်ထားသည့် ဟူနန် လယ်သမားများက သူတို့ကို ထောက်ခံကြသည်။ သို့ဖြင့် ဟူနန် ပြည်နယ် တစ်ခုလုံး ပါလာကြသည်။ ဟူနန်က လှုပ်ရှားမှုသည် မန်ချူး မင်းဆက်ကို ဆန့်ကျင်သည့် အုံကြွမှုကြီး တစ်ရပ်သာ မကတော့ဘဲ လူမှု တော်လှန်ရေး ကြီး တစ်ရပ် ဖြစ်လှဆဲ အခြေသို့ ရောက်နေသည်။ ဟူနန် စစ်ဘုရင်ခံသည် ထိတ်လန့် ချောက်ချားကာ ပြည်နယ် စစ်တပ် သုံးတပ်ကို လွှတ်၍ လက်နက် မဲ့သော အလုပ်သမား၊ လယ်သမားများကို နှိမ်နင်းသည်။ ဆွန်ယက်ဆင်၏ ပါတီဝင် အများအပြား အဖမ်းခံ အသတ်ခံကြရသည်။ သူပုန်တို့၏ ခေါင်း ပြတ်များကို မြို့တံခါးတွင် ချိတ်၍ ပြထားသည်။

ချန်ရှားမှ ပဲကုန်သည်များက ရှောက်ရှန်းသို့ ရောက်လာကာ ဤအဖြစ် များကို သူ့ မိဘများအား ပြောနေသံ မော်စီတုန်း ကြားရသည်။ ကလေးများ သည် တစ်ယောက် တစ်ယောက် တိုးဝှေ့ကာ ထိုအဖြစ်အပျက်များကို တစ်လုံး မကျန် နားထောင်ကြသည်။ လူကြီးများက ကုန်သည်များနှင့် အတူ ထိုအဖြစ် အပျက်ကြောင့် စိတ်ပူပန်နေကြချိန်၌ ကလေးများသည် ထိုအကြောင်းကို ကျောင်းတွင် စိတ်အားထက်သန်စွာ ဆွေးနွေးကြသည်။ သူတို့သည် ဟူနန် ခေါင်းဆောင်ကြီး ဟုန်မင့်နှင့် ရဲဘော်များကို ထောက်ခံကြသည်။ ကိုယ်ချင်း စာကြသည်။ ဟုန်မင့်သည် ၁၂ နှစ်သား အရွယ် မော်စီတုန်း အတွက် သူရဲ ကောင်း ဖြစ်နေသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကို မြင်ကြရာတွင် လူကြီးနှင့် လူငယ် မတူကြ။ လူငယ်များက သူတို့ မိဘများ၏ ထင်မြင်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင် ကြသည်။

‘တခြား ကျောင်းသားတွေကလည်း သူပုန်တွေကို ထောက်ခံကြတယ်၊ ဒါပေမဲ့ ဘေးလူ အမြင်နှင့် ထောက်ခံတာမျိုးပေါ့လေ၊ ဒီအဖြစ်အပျက်ကြီးဟာ သူတို့ ဘဝကြီး တစ်ခုလုံးနှင့် ဆက်သွယ်နေတယ် ဆိုတာကို သူတို့ မသိကြ ဘူး၊ ကျုပ်တော့ ဘယ်တော့မှ မမေ့နိုင်တော့ဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။

ဤသည်မှာ မော်နှင့် အခြား ကျောင်းသားများ၏ ခြားနားချက် ဖြစ် သည်။ နောင် အနှစ် သုံးဆယ် ကြာသည့်အခါ မော်သည် ထိုအဖြစ်အပျက်ကြီး ကို သူ့ တော်လှန်ရေးသမား ဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ် အနေဖြင့် ကြည့် သည်။

‘ဟူနန် သူပုန်တွေဟာ ကျုပ်တို့ မိသားစုတွေလို သူ့လို ကိုယ့်လို အည တရတွေပဲ ဆိုတာ ကျုပ် သဘောပေါက်လာတယ်၊ ဒီလောက်တောင် ရက်ရက်

စက်စက် နှိပ်ကွပ်ရမလား ဆိုပြီး ဒေါသလည်း ထွက်တယ်' ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။

သို့ဖြင့် လူမမည် မော်စီတုန်းသည် ကျွမ်းထိုးမှောက်ခုံ ဖြစ်နေသော ကမ္ဘာလောကကြီးကို မြင်ခဲ့ရသည်။ ကြမ်းကြုတ် ဆိုးညစ်သော ပဒေသရာဇ် အင်ပါယာကြီး၏ ပြိုကွဲ ပျက်စီးမှုနှင့် မမျှော်မှန်းနိုင်သေးသော အနာဂတ် အကြားက ဝရန်းသုန်းကား ဖြစ်နေသော ကမ္ဘာကြီးကို မြင်ခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအနာဂတ်ကို ဖန်တီးရာ၌ သူ မည်သည့် အခန်းက ပါမည်ကို မော် မသိ။ မော်နှင့်တကွ သူတို့ မျိုးဆက်သည် မတရားမှု၊ ဖိနှိပ် ချုပ်ချယ်မှု မှန်သမျှကို မုန်းရမုန်းတော့ သိလာခဲ့ကြသည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်ကြီးကို မြင်ရာ၌ သူတို့ မိဘများ၏ အမြင်နှင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေကြသည်။

ထိုနှစ်၌ သူပုန် ပေါက်စ မော်ကို သူ့ အဖေက ကျောင်းက နုတ်၍ အလုပ် လုပ်ရမည်၊ လယ်ထဲသို့ ဆင်းရမည်၊ အဖေ စာရင်းများကို ကိုင်ရမည် ဟု ပြောသည်။ ယခု အချိန်၌ မော်၏ အဖေတွင် လယ် သုံးဧကလောက် ရှိနေပြီ။ သူ တစ်ယောက်တည်းနှင့် မနိုင်တော့။ သူ့သား အကူအညီကို ယူရတော့မည်။ နောင် မြေတစ်ဧကလောက် ထပ်တိုးလာသည့် အခါတွင် မော်၏ အဖေသည် သူရင်းငှား တစ်ယောက် ထပ်ငှားရသေးသည်။ စာရင်းငှားခမှာ တစ်လကို တရုတ် ဒေါ်လာ တစ်ဒေါ်လာ (ဆင့် သုံးဆယ်ခန့်) ဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ခသည် ထိုခေတ် တရုတ်ပြည်တွင် အမြင့်ဆုံးသော လယ်ကူလီခ ဖြစ်သည်။

မော်သည် အဖေထံတွင် အလုပ် လုပ်သော်လည်း ပိုက်ဆံ မရ။ ၁၃ နှစ်သား အရွယ်ရှိ မော်သည် လယ်ထဲတွင် ယောက်ျားကြီး တစ်ယောက်၏ အလုပ်ကို လုပ်ကာ အဖေ၏ စပါး အရောင်းအဝယ်တွင် စာရင်း မှတ်ရသည်။ မော်၏ တစ်သက်တွင် နောက်ထပ် မမေ့နိုင်သော အဖြစ်အပျက် တစ်ခုကို ရှောက်ရှုန်းတွင် ကြုံတွေ့ရပြန်သည်။

သူတို့ အရပ်က မြေရှင် တစ်ဦးသည် လယ်ကူလီခနှင့် ပတ်သက်၍ လယ်ကူလီများနှင့် အချင်းများသည်။ လယ်သမားများမှာ ဟူနန် ပြည်နယ် တွင် အားကောင်းသည့် လျှို့ဝှက် လယ်သမား အဖွဲ့ တစ်ခုမှ ဖြစ်သည်။ ဆွန် ယက်ဆင်၏ အဖွဲ့သည် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန် ထကြွရေး၊ လက်နက်များ ခိုးသွင်းရေးတို့ အတွက် ထိုလျှို့ဝှက် အဖွဲ့များကို အားကိုးရသည်။

ဇော်ချမ်က မီးရထား အလုပ်သမား ကိစ္စကဲ့သို့ ထိုလယ်သမား အဖွဲ့များသည် ပြည်သူ့ လှုပ်ရှားမှုများထဲတွင် အရေးကြီးသော အခန်းမှ ပါခဲ့ကြ

mgyoe.com

သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ၁၉၁၁ ခု တရုတ်ပြည် တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။

မြေရှင်သည် တရားသူကြီးကို လာဘ်ထိုး၍ အမှု နိုင်သွားသည်။ လယ်ကူလီများက မကျေမနပ် ဖြစ်ကာ ဆူကြသော်လည်း ဘုရင်ခံ၏ တပ်များက နှိမ်နင်းသဖြင့် လျှို့ဝှက် တောင်ရိုးသို့ ထွက်ပြေးကြသည်။ တောင်ရိုးသို့ ဆုတ်ခွာ ထွက်ပြေးသည့် အလေ့သည် တရုတ်ပြည်က လယ်သမား သူပုန်များ၏ ထူးခြားသည့် လက္ခဏာချက် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြင့် သူတို့သည် 'ဓားပြ' များဟု ကင်ပွန်းတပ် ခံခဲ့ကြရသည်။

ရာဇဝင် ဝတ္ထုများထဲက လယ်သမား သူပုန်များ အကြောင်းကို ဖတ်ခဲ့ရသော မော်သည် ယခု သူ့ မျက်စိရှေ့မှောက် သူ့ရွာမှာပင် ထိုအဖြစ်အပျက် မျိုးကို ကြုံတွေ့နေရပြီ။ ထိုအဖြစ်အပျက်သည် မိမိနှင့် အဝေးကြီးတွင် မဟုတ်၊ မိမိ၏ မျက်စိ ရှေ့တွင် ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ကိစ္စ တစ်ရပ် သဖွယ် ခံစားလာခဲ့ရသည်။

ဤမတရားမှု၊ ထိုမတရားမှု၊ မှန်ကန်ခြင်းကို ဖောက်ဖျက်မှုတို့ကို ဆန့်ကျင် ပုန်ကန်မည့်သူ မရှိပြီလော။ သမိုင်း ဆိုသည်မှာ အခြား မဟုတ်၊ တရားမှန်ကန်မှုကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ မင်းဆိုးများနှင့် သွေးစုပ်သူများအား တရားသဖြင့် ပုန်ကန် ထကြွခြင်းကို ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သူ သိလာသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မော်၏ စိတ်သည် အဖိနှိပ်ခံ အညှဉ်းဆဲခံ ပြည်သူများဘက်သို့ တိမ်းညွတ်ခဲ့သည်။

တရုတ် လူမျိုးသည် သမိုင်းစိတ် ရှိသည့် လူမျိုး ဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့၏ အသိဉာဏ်သည် သမိုင်းကို အစွဲအလမ်း ကြီးသည်။ လူလား မမြောက်တမြောက်သာ ရှိသည့်တိုင် မော်သည် သူ့ဘဝကို ပြန်တွေးတိုင်း ထို သမိုင်း အဖြစ်အပျက်များကို အမှတ်ရသည်။ ထို သမိုင်း အဖြစ်အပျက်များနှင့် သူ့ဘဝသည် ဆက်သွယ်နေကြသည်ဟု သူ ထင်သည်။ ထို သမိုင်း စိတ်ဓာတ်သည် ကြီးသည်အထိ ပါလာသည်။ သူ့အဖို့ အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်သည် တခြားစီ မဟုတ်၊ ဆက်စပ်နေကြသည်။ တရုတ် လယ်သမား အများစုကြီးကဲ့သို့ သူ့ မှတ်ဉာဏ်သည်လည်း ကောင်းသည်။ တရုတ်များသည် အများအားဖြင့် နာမည်များကို မှတ်မိတတ်သည်။ ခရစ် မပေါ်ခင် အနှစ် ရှစ်ရာလောက်ကတည်းက ရှိခဲ့သော သမိုင်းဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များကို မှတ်မိတတ်သည်။ ထိုမျှမက ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တို့၏ စကားများ၊ အလုပ်များကိုလည်း မှတ်မိကြသည်။ တရုတ် ဝတ္ထုသည်

ဝတ္ထု ပုံစံဖြင့် ရေးထားသည့် သမိုင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ မော်နှင့်တကွ ထိုခေတ်က တရုတ် လူငယ်များ ဖတ်သည့် ဝတ္ထုများ၌ စစ်ဆင် စစ်တက် သေနင်္ဂ ဗျူဟာများ၊ စစ်ပွဲများ၊ နန်းတွင်း နိုင်ငံရေး အာဏာ လုပွဲများ စသည်တို့ ပါတတ်သည်။ ဝတ္ထု ဖတ်ရာ၌ သူများထက် ထူးခြားသည်မှာ မော်က ပုန်ကန်မှုများ အထူးသဖြင့် လယ်သမား ပုန်ကန်မှုများဘက် ပါနေတတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မော်၏ စိတ်ဓာတ်သည် သိပ္ပံနည်းကျသည်။ အကြောင်းနှင့် အကျိုးကို ရှာတတ်သည်။ ဤအဆိုးများ ဖြစ်ပေါ်နေလျှင် ဤအဆိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေမည့် အကြောင်းရင်း ရှိရမည်။ လူနေမှု စနစ်ကြီးသည် တစ်ခုခုတော့ မှားနေပြီဟု သူ ရှာတတ်သည်။

ထိုစဉ်က မော်ကို လွမ်းမိုးခဲ့သည့် ‘တိုးတက်သော’ ကျောင်းဆရာ တစ်ယောက် ရှိသည်။ ထိုဆရာထံမှ နိုင်ငံရေး ကြေညာစာတမ်း တစ်စောင်ကို ဖတ်ရသည်။ ကြေညာချက် စာတမ်းက ‘တရုတ်ပြည်ကြီး ကျွန်ပြုခံရလေပြီ’ ဟု ရေးထားသည်။

‘အဲဒီ ကြေညာစာတမ်းကို ဖတ်ရတဲ့ အချိန်က စပြီး တိုင်းပြည်ကြီးကို တယ်တင်ဖို့ဟာ ကျုပ်တို့ အားလုံးမှာ တာဝန် ရှိတယ်လို့ သဘောပေါက်လာခဲ့တယ်’ ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။ မော်၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မကြာခဏ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိသော လယ်သမား ပုန်ကန်မှုများသည် မော်၏ စိတ်ကူး စိတ်သန်းကို ကြွယ်ဝစေသည်။ ဘေးမှ ထိုင်ကြည့်နေသူ တစ်ဦး အဖြစ် မနေနိုင်လောက်အောင် သူ့စိတ်ကို လှုံ့ဆော်ပေးသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ် အရသာ မတရား ဖိနှိပ်ခံရသည် မဟုတ်၊ တိုင်းပြည်ကြီး တစ်ခုလုံးပါ မတရား ဖိနှိပ်ခံရသည် ဟု သူ မြင်လာသည်။ သူသည် ရာဇဝင်၏ အစိတ်အပိုင်းကလေး တစ်ခု ဖြစ်၍ ရာဇဝင်သည်လည်း သူနှင့် ခွဲမရသော အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဟု မော် မြင်လာခဲ့သည်။

မကြာမီ သူတို့ ခရိုင်တွင် သရောကြီး နောက်တစ်ကြိမ် ခိုင်းပြန်သည်။ ခရိုင်တွင် ဝမ်းစာ စပါး မရှိတော့။ ဆင်းရဲ လယ်သမားများက ချမ်းသာသူများထံ အကူအညီ တောင်းကြသည်။ ‘အိမ်ကြီး စပါး စားရေး လှုပ်ရှားမှု’ ဟူသည့် လူထု လှုပ်ရှားမှု တစ်ရပ် ပေါ်လာသည်။ ‘အိမ်ကြီး စပါး’ ဆိုသည်မှာ မြေရှင်၏ စပါးကျိထဲက စပါးကို ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မြေရှင်များက သူတို့ စပါးများကို တောတွင် မထား။ မြို့သို့ ပို့သည်။ ထိုစဉ်က မော်၏ အဖေသည် ဆန် ကုန်ကူးနေသည်။ သူ စပါးများကို ရွာသားများက ပိုင်းလှ

ကြသည်။ မော်သည် သူ့ အဖေ စပါးများကို လှသည့် အခါ၌ လယ်သမားများဘက်က ပါခဲ့သည်။ အဖေ ဒေါသ ထွက်လိုက်သည်မှာ ဆိုဖွယ် မရှိ။ သို့ရာတွင် လယ်သမားများက ဆန် လှသည့် ကိစ္စသည် မှားသည်ဟု မော် ယူဆသည်။ ဆန်လှခြင်းဖြင့် လယ်သမားများ၏ ဆင်းရဲ နွမ်းပါးမှု၊ သွေးစုပ်ခံရမှု စသည့် အခြေခံ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းခြင်း မပြုနိုင်။

မော်သည် ထိုပြဿနာကို နာရီပေါင်း များစွာ၊ သီတင်းပေါင်း များစွာ၊ လပေါင်း များစွာ စဉ်းစားသည်။ ဤကိစ္စတွင် အဖေဘက်က မှားသော်လည်း အဆုံးတွင် လယ်သမားသာ အပြစ်ပေး ခံရသည်ကို သူ သိသည်။ မော်သည် အိပ်ရာထဲတွင် လူးရင်း လိုမ့်ရင်း သွားရင်း စားရင်း အချိန် ကုန်သည်။ အမှန်တရားသည် အဘယ်မှာနည်း။ တရား မျှတမှုသည် အဘယ်မှာနည်း။ ဆင်းရဲခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်သဖွယ် အောက်ကျ နောက်ကျ ဖြစ်ရခြင်းတို့သည် အဘယ်ကြောင့် ဖြစ်ရသနည်း။

အဖေသည် မော် စာဖတ်လွန်းသည့် အတွက် မကျေမနပ် ဖြစ်ရသည့် အထဲ တစ်ယောက်တည်း ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်တွေ ထိုင်စဉ်းစားနေသည်ကို မြင်ရသည့် အခါတွင် သာ၍ မကျေမနပ် ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မော်ကို ကျောင်း ပြန်အတက်ခိုင်းသည်။ မော်သည် အသက် ဆယ့်ငါးနှစ်သာ ရှိသေးသော်လည်း အရပ် မြင့်သည်။ လူကြီး တစ်ယောက်လို ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက် သန်မာ ထွားကျိုင်းသည်။ မြေဩဇာတောင်း နှစ်တောင်းကို ထမ်းပိုးနှင့် ထမ်းကာ ‘ယောက်ျားကြီး တစ်ယောက်ခွဲစာမျှ’ လုပ်နိုင်သည်။ အဖေက မော်ကို မိန်းမ ပေးစားရန် စိတ်ကူးသည်။ ငေးမောနေခြင်းကို ကုသည့် အကောင်းဆုံးနည်းမှာ မိန်းမ ပေးစားခြင်း ဖြစ်သည်။ သားနှင့် မယားနှင့် ဖြစ်လာလျှင် မော် စိတ် ငြိမ်သွားလိမ့်မည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် အလုပ် ပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ‘ကမ်းနား ရေစပ်’ နှင့် ‘သုံးပြည်ထောင်’ ဆိုသည့် စာအုပ် နှစ်အုပ်ကို ကောက်ကိုင်ကာ သန့်ရှင်းဘေး သစ်ပင်ရိပ် ကောင်းကောင်းတွင် ထိုင်သည်။ ‘မော်သည် ဝတ္ထုထဲက သူ့ သူရဲကောင်းများ၏ စွန့်စားခန်းများ၊ တိုက်ပွဲများကို ဖတ်ပြီးသည့် အခါတွင် ပီတိ ဖြစ်နေတတ်သည်’ ဟု မော်ကို ဆန့်ကျင် ရေးသားသည့် အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဆရာ ဆိုင်ယူက ရေးဖူးသည်။

မော်က သူ့ သဘော တူညီချက် မပါဘဲ အိမ်ထောင် မပြုချင်။ သို့ရာတွင် အဖေက အတင်း စီစဉ်ကာ ၁၉၀၈ ခုနှစ်တွင် သူ့ကို အိမ်ထောင်ပြုလိုက်သည်။

မော်က ထိုမိန်းကလေးကို လက်မခံ။ အကြင် လင်မယား အဖြစ် နေထိုင်ခြင်း မပြု။ မိန်းကလေးဘက်က ကြည့်လျှင် ဤကိစ္စသည် ရှက်စရာ ဖြစ်သည်။ ယောက်ျားကလေးက မယူဟု အငြင်းခံရသဖြင့် မိန်းကလေး နာမည် ပျက်ရ သည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ အထိ ထိုမိန်းကလေးသည် မည်သူမည်ဝါ ဖြစ် ကြောင်း ရှောက်ရှန်းက လူများက ထုတ်မပြောကြ။ တရုတ်တို့ ရှေးထုံးစံ အတိုင်း မိန်းကလေးက မော့ထက် လေးငါးနှစ် ကြီးသည်၊ လှသည် ဆိုသည် လောက်ကိုသာ သိရသည်။

ထိုမိန်းကလေးနှင့် သူ့အမေ၏ ဘဝများကို ကြည့်၍ နောင်တွင် အမျိုး သမီးတို့၏ လွတ်မြောက်ရေး တိုက်ပွဲကို တိုက်ခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ တရုတ်ပြည်တွင် အမျိုးသမီးများကို မတရား ဖိနှိပ်ထားခြင်းကို မော် မကျေ နပ်။ ဤမကျေနပ်ချက်သည် ကမ္ဘာကြီးကို ပြောင်းပစ်ရန် သန္နိဋ္ဌာန် ချခဲ့ရ သည့် အကြောင်းရင်းများထဲတွင် တစ်ကြောင်း အပါအဝင် ဖြစ်နိုင်သည်။

မော်၏ အမေသည် မိန်းမချော တစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ မော့လိုပင် ခေါင်းမာသည်။ ကိုယ့်စိတ်ကိုယ် ထိန်းနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စာမတတ်။ မော်က အဖေနှင့် ရုပ်ချင်းဆင်သည်။ ငယ်ငယ် ဆံပင်ရှည်ရှည် ထားတုန်းက ဆိုလျှင် (ဆံပင် ညှပ်စရာ ပိုက်ဆံ မရှိ၍ ထားရခြင်း ဖြစ်သည်။) မော်၏ ရုပ်သည် မိန်းကလေး တစ်ယောက်နှင့် တူသည်။ မျက်လုံးများက မှုန်ငေးငေး ရှိကြသည်။ ထူထဲ နက်မှောင်သော ဆံပင်များက မဟာ နဖူးတွင် ဝဲကျနေ သည်။ နှုတ်ခမ်းက စိတ်ဓာတ် ကြံ့ခိုင်ခြင်းကို ဖော်ပြသည်။ အပြုံးက နှစ်လို ဖွယ် ကောင်းသည်။ အရပ် ခြောက်ပေ ရှိ၍ ဥပမိရုပ်က ချောမွေ့ ခံ့ညား သည်။ မော့ဇနီး မိတ်ဆွေ တစ်ဦး ဖြစ်သူ မဒမ် လူယင်းက 'ဥက္ကဋ္ဌကြီး မော် က အရပ်မြင့်မြင့် ရုပ်ချောချော ဆိုတော့ လူတွေက သူ့ကို လှမ်းလှမ်း ကြည့် တတ်ကြတယ်၊ ဣန္ဒြေလည်း ရတယ်' ဟု ချန်ရှားတွင် မြင်ခဲ့ရသော မော်၏ အကြောင်းကို ပြောပြသည်။ ယနေ့ အထိ အမေ့ ရုပ်မျိုး ကျန်နေသေးသည်။ အထူးသဖြင့် စကား ပြောသည့် အခါနှင့် ပြုံးသည့် အခါတွင် ၁၉၁၆-၁၇ ခုနှစ်များ အတွင်းက ရိုက်ခဲ့သည့် အမေ့ ရုပ်နှင့် တူဆဲ ရှိသေးသည်။ မျက်နှာ ဝိုင်းဝိုင်း၊ မျက်လုံး ကောင်းကောင်းနှင့် အမေ့ ပုံကို ရှောက်ရှန်းက သူ့ မိဘများ ၏ အိပ်ခန်းထဲတွင် ယခုတိုင် ဆွဲထားသည်။

မော်စီတုန်းသည် အမေ့ ဆွေမျိုးများနှင့် အဆင်ပြေသည်။ အမေ့ဘက်က ဆွေမျိုးများက သူ့ကို တစ်ခါစ နှစ်ခါစ ပိုက်ဆံ ချေးတတ်သည်။

‘မိန်းမတွေဟာ သူတို့ ပခုံးပေါ်မှာ ကောင်းကင်ကြီး တစ်ဝက်ကို ထမ်းထားရတယ်’ (ကမ္ဘာကြီး၏ တာဝန် တစ်ဝက်ကို ထမ်းထားရသည်) ဟု မော်က ပြောခဲ့ခြင်းမှာ သူ့ အမေကို ရည်ရွယ်၍ ပြောခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

၁၉၀၈-၁၉၁၁ ခု ကာလများတုန်းက တိုင်းပြည် မငြိမ်သက်။ တရုတ်ပြည် တစ်ဝန်းတွင် ပုန်ကန်မှုများ ပေါ်ပေါက်နေသည်။ ဆွန်ယက်ဆင်၏ တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကို တရုတ်ပြည် အနှံ့အပြားက လိုက်လာကြသည်။ လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုများ မကြာခဏ ပေါ်ပေါက်တတ်သည်။ ကျောင်းသားများသည် ယခု ဆရာတွေ ဖြစ်ကုန်ကြပြီ။ ဆရာများက ကျောင်းသားများကို အမျိုးသား လွတ်လပ်ရေး စိတ်ဓာတ်များ သွတ်သွင်းပေးသည်။ မန်ချူးမင်းဆက်ကို ရှုတ်ချကြသည်။ အစဉ်အလာဟောင်းများကို ဆန့်ကျင်ကြသည်။ ပုန်ကန်ရေး စိတ်ဓာတ်ကို သွတ်သွင်းပေးကြသည်။ ကွန်ဖြူးရှပ်၏ ပြဇာတ်များကို ဝေဖန်ကြသည်။ ပုန်ကန် ဖီဆန်ရေး ခေတ်တိုင်းတွင် ဖြစ်လေ့ ရှိသကဲ့သို့ လူကြီး လူငယ် ကြားက ပဋိပက္ခသည် ကြီးထွားလာသည်။ အနာဂတ်ကို လူကြီးတွေ မသိ၊ လူကြီးတွေ နားမလည်၊ အနာဂတ်ကို သူတို့သာ ပိုင်သည်၊ သူတို့သာ ဖန်တီးနိုင်သည်ဟု လူငယ်က ယူဆသည်။

သို့ရာတွင် မည်သို့ ဖန်တီးမည်နည်း။ ရှေးဂန္ထဝင်များ၊ ရှေးပညာရှိများ၏ ဩဝါဒ အတိုင်း အနာဂတ်ကို ဖန်တီး၍ မရ။ ရှေ့အနာဂတ် ခေတ်သည် ဖီဆန် ပုန်ကန်မှုခေတ် ဖြစ်သည်။ ကွဲလွဲ ဆန့်ကျင်သည့်ခေတ် ဖြစ်သည်။ အနာဂတ်သို့ သွားရာ လမ်း၌ ပုန်ကန် ဖီဆန်မှု၊ ကွဲလွဲ ဆန့်ကျင်မှုတို့သည် လမ်းပြ ဆိုင်းဘုတ်များ ဖြစ်နေသည်။ စင်စစ် အနှစ် ၂၅၀၀ သက်တမ်း ရှည်သည့် ပဒေသရာဇ် အစဉ်အလာနှင့် လူမှု စနစ်ကို ပြောင်းပစ်ဖို့ ဆိုသည်မှာ ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိသည်ဟု မထင်ရ။ သို့တိုင်အောင် ပဒေသရာဇ် ဆန့်ကျင်သည့် ဘက်ပေါင်းစုံ ပုန်ကန် ဖီဆန်မှုကြီးသည် ပေါက်ကွဲရန် တာရှည်နေပြီ။

နွားချေးသယ်ရင်း၊ ပေါင်းသင်ရင်း၊ ကောက်စိုက်ရင်း၊ သူ့ အဝတ်အစားများကို မရှိ ဆင်းရဲသားများအား ပေးရင်း မော်သည် သူ တစ်ဝက်တပျက်သာ နားလည်သော အုံကြွမှုကြီး၊ ပုန်ကန်မှုကြီးကို စိတ်စောနေသည်။ ဤအုံကြွမှုကြီးသည် သူ့ အဖေ၏ ကမ္ဘာ လောကဟောင်းကို ဖျက်၍ ကမ္ဘာသစ်ကြီး တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးမည့် အုံကြွမှုကြီး ဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားမိလာသည်။

(သူ့ကို အလို မတူဘဲ အတင်း မိန်းမ ပေးစားသောကြောင့်လော မသိ) မော်သည် ရှောက်ရှုန်းမှ ထွက်လာကာ ဆီယန်အန်း မြို့က သူငယ်ချင်း တစ်

ယောက်နှင့် အတူ သွားနေသည်။ သူငယ်ချင်းက အလုပ် မရှိ။ ဥပဒေကျောင်း တက်နေသည်။ သူသည် အိတ်ထဲတွင် ဆန် အနည်းငယ် ထည့်ကာ ဆီယန်အန်း သို့ ခြေကျင် လျှောက်သည်။ စာရေးသည်။ စာဖတ်သည်။ စာသင်သည်။ တိုး တက်သူများကို လိုက်တွေ့သည်။ အမေက သူ့ကို အဖေ မသိအောင် ပိုက်ဆံ နည်းနည်းပါးပါး ပေးလိုက်သည်။ ထုံးစံအတိုင်း အဖေက လိုက်ခေါ်သည့် အခါတွင်မူ ပုန်ကန် ဖိဆန်မှု စိတ်သည် အရင် အခေါက်တွေကထက် အမြစ် တွယ်လာပြီ။ အမှန်တရားကို ရှာဖွေဖို့ ပိုပြီး ထက်သန်လာသည်။ ‘ရနိုင်သည့် နေရာ မှန်သမျှ’ မှာ ပညာ ဗဟုသုတ ရှာဖို့ ပိုင်းဖြတ်ပြီးပြီ။

မော်၏ ဘဝ၌ မိတ်ဆွေတွေ အများကြီး ရှိသည်။ ဆရာတွေ အများကြီး ရှိသည်။ မော်သည် အတွေးအခေါ်များကို အလွန် သဘောကျသည်။ ၎င်းတို့ ကို လေ့လာသည်။ အတွေးအခေါ် မှန် မမှန်ကို လက်တွေ့ဖြင့် စမ်းသည်။ လက်တွေ့နှင့် ကိုက်သည့် အခါတွင် မော်သည် နောက်ထပ် စူးစမ်းသည်။ ရှာ ဖွေသည်။ နားထောင်သည်။ လေ့လာသည်။ ဖတ်သည်။ နောက်တစ်ခါ လက် တွေ့ စမ်းပြန်သည်။

ဤသို့ ရှာဖွေရင်း၊ လေ့လာရင်းဖြင့် မော်သည် မသိမသာ ရင့်ကျက်လာ ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အမှန်တရားကို မရသေး။ အမှန်တရားကို ရှာရဦးမည်။ အစစ်အမှန်ကို ရှာရဦးမည်။ လက်တွေ့ ကောက်လုပ်နိုင်သည့် ခိုင်မာသည့် အခြေခံမူများကို ရှာရဦးမည်ဟု မော် ယူဆဆဲ ဖြစ်သည်။

‘အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေး ဆိုတာ အမျိုးသား လွတ်လပ်ရေး စိတ် ဓာတ် တစ်မျိုး ဖြစ်တယ်၊ အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေး စိတ်ဓာတ်ဟာ တော် လှန်ရေးသမားတိုင်း အတွက် ပထမ ခြေလှမ်း ဖြစ်တယ်၊ တော်လှန်ရေးသမား တိုင်းရဲ့ ပထမဆုံးသော ဆန္ဒ ဖြစ်တယ်၊ ခံစားချက် ဖြစ်တယ်’ ဟု နောင်တွင် မော်က ပြောခဲ့သည်။

ဤဆန္ဒ၊ ဤခံစားချက်သည် မော့တွင် ကိန်းဝပ်နေပြီ။ သူ့ကို အလင်း ရောင် ထွန်းညှိပေးနေပြီ။ သူ့ လေ့လာလိုစိတ်ကို နှိုးဆွပေးနေပြီ။

မော်သည် အကွေ့ အကောက်များကို ဖြတ်ကာ ပုန်ကန် ဖိဆန်ရေးသမား ကြီးလုံးလုံး ဖြစ်လာပြီ။ ကလေး ဘဝ၊ လူမမည် ဘဝ၊ လူလားမြောက်သည့် ဘဝ စသည်တို့ကို မော် ဖြတ်သန်းနေသည့် အချိန်၌ အစဉ်အလာဟောင်း၊ ဩဝါဒဟောင်း၊ တန်ဖိုးဟောင်းများကို ပြန်လှန် စစ်ဆေးစရာ အကြောင်းတွေ ပေါ်နေပြီ။ ထိုခေတ်သည် တော်လှန်ရေးသမားများကို မွေးမြူပေးခဲ့သည်။

အမျိုးသားရေး ကိစ္စ၊ တိုင်းရေးပြည်ရေး ကိစ္စများတွင် ခြေစုံပစ် ဝင်လုပ်ရခြင်း မျိုးကို လူကြီးများက နှာခေါင်း ရှုံ့ကြသော်လည်း မော်တို့ ခေတ်က လူငယ် များ အဖို့မူ 'လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်' ကိစ္စ တစ်ရပ် ဖြစ်နေပြီ။

လူငယ် ကျောင်းသားများသည် ရှက်ဖွယ် ကောင်းသည့် ၁၈၉၃ ခု တရုတ် ဂျပန် စစ်ပြေငြိမ်းရေး စာချုပ်ကို ကန့်ကွက် ဆန္ဒပြကြသည်။ ၁၉၀၅ ခု၌ 'တရုတ်နှင့် ခွေးများ မဝင်ရ' ဟူသော အမေရိကန်တို့၏ လူမျိုး ဖိနှိပ်ရေး ပေါ်လစီကို ကျောင်းသားများက သပိတ်မှောက် ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။ ဆီယန် အန်း မြို့တွင် နေစဉ် လူငယ် မော်စီတုန်းသည် သူတို့ ပြည်နယ်က ပြဿနာများ ကိုသာမက အမျိုးသားရေး ပြဿနာ တစ်ရပ်လုံးနှင့် ထိတွေ့လာခဲ့ရသည်။ သူ့ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လယ်သမားများ ပုန်ကန်နေကြသည်။ ဆန်ကုန်သည်များကို လုယက်ကြသည်။ မြေယာမဲ့များက မြေပေးရန် တောင်းနေကြသည်။ ဤသို့ လယ်သမား ပြဿနာများ ထိပ်တက်လျက် ရှိသော်လည်း သူ ဖတ်ဖူးသည့် စာအုပ်များထဲ၌မူ လယ်သမား အကြောင်း တစ်လုံးမျှ မတွေ့ရ။ လယ်သမား များကို ရက်ရက်စက်စက် ဖိနှိပ်လွန်းသည်ဟု ကျောင်းဆရာ ပညာတတ်များ က လက်ခံကြသည်။ စိတ်မကောင်း ဖြစ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် စိတ်မကောင်း ဖြစ်ရုံမျှအပ ဘာမျှ လုပ်မပေးကြ။ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မပါဝင်ကြ။ အဘယ့် ကြောင့် ဘေးက ထိုင်ကြည့်နေကြသနည်း။ ကိုယ့်ကို ဖိနှိပ်သည်ဟု အဘယ် ကြောင့် မခံစားနိုင်ကြသနည်း။ မော်သည် တစ်နှစ်ကျော်မျှ ထိုမေးခွန်းနှင့် နှုတ်ခန်းလုံးနေသည်။ လယ်သမားများနှင့် ပေါင်းစည်းခြင်း ပြု မပြုသည် တော် လှန်ရေး ကျ မကျကို တိုင်းထွာသည့် မှတ်ကျောက်ဟု မော် ယူဆသည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် ဤသဘောကို ချက်ချင်း မပေါက်။ လယ်ထဲတွင် အလုပ် လုပ်ရာက အစ ကျကျနန သေသေသပ်သပ် လုပ်လေ့ ရှိသည့် မော် သည် ဤအဖြေကိုလည်း လွယ်လွယ်နှင့် မရ။ သူများတကာထက်ပင် သဘော အပေါက် နောက်ကျသည်။ တဖြည်းဖြည်းချင်း သဘော ပေါက်သည်။ သို့ရာ တွင် သဘော ပေါက်သည်နှင့် သူသည် သူများ ရှေ့က ရောက်သွားသည်။

တစ်ခါက မော်နှင့် ကလေး တစ်သိုက် ပဲဆွတ်ကြသည်။ တခြား ကလေး တွေက ကိုယ့်လုပ်ငန်းမှ ပဲသီး အားလုံးကို ဆွတ်ပြီးပြီ။ မော်က တစ်ဝက်မျှ ပင် မပြီးသေး။ အဖေ လာကြည့်သည့် အခါတွင်မူ သူ့ တောင်းသည် သူများ တောင်းများလို အပြည့် ဖြစ်နေသည်။ ထိုအခါကျမှ အဖေက မော်ကို အဆဲ ရပ်သည်။ မော်က ပဲဆွတ်ရာမှာပင် စေ့စပ်သည်။ မဆွတ်ဘဲ ကျန်ခဲ့သည်။

ဟူ၍ မရှိ။ ဤ စေ့စပ် သေချာမှုမျိုးကို မော်၏ တော်လှန်ရေး သက်တမ်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။

ဆီယန်အန်းမှ တစ်ခေါက် ပြန်လာသည့် အခါ၌ မော်သည် အခါတိုင်း လိုပင် သူ့ အဖေ လယ်တွင် လယ်ထွန်ရပြန်သည်။ ကောက်စိုက်ရပြန်သည်။ ကောက်ရိတ်ရပြန်သည်။ အဖေ၏ စပါး အရောင်းအဝယ်ကို စာရင်း တွက်ရ သည်။ အဖေက မော့ကို ဆီယန်အန်းက ဆန်ပွဲစား တစ်ယောက်ထံ လွှတ်၍ ဆန်ပွဲစား အလုပ် သင်စေချင်သည်။ ဆီယန်အန်းသည် သူ့ရွာနှင့် စာလျှင် တိုးတက်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်နေ့တွင် ဆန်ပွဲစား အလုပ် လုပ်ကာ ကျန် အချိန်အားများတွင် စာပေ လေ့လာနိုင်သည်ဟု အစတွင် မော် စိတ်ကူးသေး သည်။ သို့ရာတွင် နောက်ဆုံး၌ မော် ပွဲစား မလုပ်ဖြစ်။ ကျောင်း တစ်ကျောင်း သို့ တက်ရသည်။

ရှောက်ရှန်းတွင် ‘လောကဓာတ်ကျောင်း’ တစ်ကျောင်း ရှိသည်ဟု အမေ့ ဘက်က ဆွေမျိုးများထံမှ သိရသည်။

‘အစတုန်းကတော့ အဖေက ကျုပ်ကို ကျောင်း မထားချင်ဘူး၊ ဒါပေမဲ့ လောကဓာတ်ကျောင်းမျိုးကို ထားရင် လခ ကောင်းကောင်း ရမယ်လို့ တခြား လူတွေက ဝိုင်းတိုက်တွန်းတော့မှ ကျောင်းထားပေးတော့တယ်’ ဟု မော်က သူ ကျောင်းနေခဲ့ရပုံနှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်ပျက်လက်ပျက် ပြောပြဖူးသည်။

ထိုနှစ်မှာ ၁၉၁၀ ခုနှစ် ဖြစ်သည်။ မော့ အသက် ၁၆ နှစ် ရှိပြီ။

၂

လူငယ် ကျောင်းသား ဘဝ

ရှောက်ရှန်းက တုန်ရှန်း အထက်တန်းကျောင်းသို့ မော်စီတုန်း ရောက်လာပုံနှင့် ပတ်သက်၍ မော်၏ ငယ်သူငယ်ချင်း နှစ်ဦး ဖြစ်သူ ဆိုင်အယ်မိနှင့် ဆိုင်ယူ တို့က တစ်ယောက် တစ်မျိုးစီ ရေးကြသည်။ မော်သည် ကြက်ဦးတွန်လောက် တွင် ရွာမှ ဆီယန်အန်းသို့ ခြေကျင် ထွက်လာခဲ့သည်။ သူ ကျောင်းလာပုံကို ကြည့်ပါဦး။ ဝါးလုံး တစ်လုံးတွင် တစ်ဖက်က သူ့ အဝတ်ထုပ်၊ အခြား တစ်ဖက်က သူ့စာအုပ် နှစ်အုပ် ('ကမ်းနား ရေစပ်' နှင့် 'သုံးပြည်ထောင်' ဝတ္ထု နှစ်အုပ်) ကို လျှို၍ ပခုံးတွင် ထမ်းလာခဲ့သည်။ ဆီယန်အန်း မြို့ထဲသို့ ရောက်လျှင် ကျောင်းရောက်အောင် တစ်မိုင် နှစ်မိုင် လျှောက်ရသေးသည်။ လမ်းက လယ်တောများ၊ ယာခင်းများထဲမှ ဖြတ်သွားသည်။ မော်သည် မြစ်ကို ကူးတို့ဖြင့် ကူးကာ ကျောက်စရစ် လမ်းကလေး အတိုင်း တောင်ကုန်းပေါ်သို့ ကွေ့ပတ် တက်ခဲ့သည်။ တောင်ကုန်းပေါ်က တံတိုင်း မြင့်မြင့်ကြီးတွေ ကာလျက်၊ ပတ်လည်တွင် ကျုံးရံထားသည့် ခံတပ်ကြီးနှင့် တူသည့် အဆောက်အဦ တစ်ခု ဆီသို့ လာခဲ့သည်။ ထိုအဆောက်အဦမှာ မော် စာသင်ရမည့် တုန်ရှန်း အထက်တန်းကျောင်း ဖြစ်သည်။ ကျုံးကို ဖြတ်ထားသည့် ကျောက်တံတားကို လွန်လျှင် သစ်စေး သုတ်ထားသည့် တံခါးနက်ကြီးများကို မြင်ရသည်။ ဝင်းထဲတွင် ကလေးတွေ ကစားနေကြသည်။

မော်သည် ရွံ့သလို ရှိသော်လည်း ထိုသဏ္ဍာန် မပေါ်အောင် ဖုံးထားသည်။ ကျောင်းဝင်းထဲသို့ ရောက်သည်နှင့် အခြေအနေကို အကဲခတ်မိပြီ။ ကျောင်းသားထဲတွင် သူသည် ဆင်းရဲ လယ်သမား တစ်ဦး ဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားနေပြီ။ ဆီယန်အန်းမြို့က အထက်တန်းကျောင်းသည် မြေရှင်နှင့် ချမ်းသာသော လယ်သမားတို့ သားတွေ နေသည့် ကျောင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူနှင့် ကျောင်းသားများ၏ ကွာခြားချက်မှာ ဖုံးမရအောင် ပေါ်နေသည်။ မော်စီတုန်းသည်

mgyoe.com

ဆင်းရဲ လယ်သမား သားတစ်ယောက် အဖြစ် အလုပ် လုပ်ခဲ့သည်။ ယခု လည်း ဆင်းရဲ လယ်သမားကို ပေါက်နေသည်။ လူပုံက ခပ်ကြမ်းကြမ်း၊ ခပ် ကုပ်ကုပ်။ လူချမ်းသာသားများ၏ ဟန်ပန်မျိုး၊ အဝတ်အစားမျိုး၊ အမူအရာ မျိုး မရှိ။ အခြား ကျောင်းသားများလို သူ့ နောက်က အဝတ်အစား သေတ္တာ ထမ်းသူလည်း မပါ။ လာသည်ကလည်း ခြေကျင်။ သူ့ ခြေထောက်တွင် အဝတ် ဖိနပ်ဟောင်း တစ်ရန်ကို စီးကာ ရှိစုမဲ့စု အဝတ်အစားလေးကို ထမ်းပိုးတွင် လျှိုထမ်းထားသည်။ ထိုခေတ်က သေတ္တာကို ကိုယ်တိုင် ထမ်းခြင်း စသည့် အလုပ်ကြမ်း လုပ်ရခြင်းမျိုးကို အောက်ကျသည်ဟု ယူဆကြသည်။

မော်သည် ဘေး တစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်နေသည့် ခြင်္သေ့ရုပ်ကြီး နှစ်ရုပ် ရံထားသည့် စစ်စေးသုတ် တံခါး အနက်ကြီးကို တွန်း၍ ဝင်ခဲ့သည်။ ခြင်္သေ့ရုပ် မြင့်မြင့်ကြီး နှစ်ကောင်သည် သူတို့ သားတွေကို ပညာ သင်ရန် ရန်ပုံငွေ ထည့်ခဲ့သော မြေရှင် ပဒေသရာဇ်တို့ စံမြန်းရာ ရိပ်မြို့၏ အဆင့်အတန်းကို ဖော်ပြသကဲ့သို့ ရှိသည်။ ဆီယန်အန်းက မြေရှင်သားများ သည် ဤကျောင်းသို့ လာကြသည်။ တချို့က တန်ဆင့်အိုင်ထဲက ဧက လေး ငါး ခြောက်ထောင် ရှိသည့် ကျွန်းကြီးများကိုပင် ပိုင်လိုက်သေးသည်။ ဆီယန် အန်း မြစ်ရိုး တစ်လျှောက် စုန်ဆန် သွားလာနေကြသည့် ကုန်လှေကြီးများကို လည်း ပိုင်ကြသည်။ စက်မှု လုပ်ငန်းကိုလည်း စိတ်ဝင်စားကြသည်။ ချန်ရှား က ဂျပန်နှင့် အင်္ဂလိပ်ပိုင် စက်ရုံများ၊ အန်ယွန်နှင့် ပင်ဆိုင်းက ဂျာမန်-ဂျပန် ပူးတွဲ ပိုင်သည့် စက်ရုံကြီးများတွင်လည်း အရင်းအနှီး မြှုပ်နှံထားကြသည်။ ကျောင်း အဆောက်အဦက လှပသည်။ ဆင်းရဲ နွမ်းပါးသော ကျေးလက် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် တခြားစီ ဖြစ်သည်။

မြေရှင်များက ချမ်းသာကြသည်။ အပူအပင် ကင်းသည်။ သန့်ရှင်းသည်။ မာန ကြီးသည်။ ဤသို့သော မြေရှင် သားသမီးများက ဝါးလုံး တစ်ဖက် တစ်ချက်တွင် အထုပ် လျှိုထမ်း၍ ဝင်လာသော 'ကူလီ' ကို ကြည့်နေကြ သည်။ ကျောင်းဝင်းစောင့်သည် ကျောင်းသားများလို ဘဝင် မြင့်သည်။ မော် လို အနုပုစုတ် ကုပ်စုတ်ကို ကျောင်းဝင်းထဲသို့ ဝင်ခွင့် မပြု။

မော်က ပခုံးတွင် ထမ်းပိုးနှင့် ထမ်းလာသည့် အထုပ်ကလေးတွေကို ချ ကာ 'ကျုပ် ဒီကျောင်းမှာ စာသင်ရအောင် လာတာဗျ' ဟု ဆိုသည်။ ဝင်းစောင့် က အော်ကြီးဟစ်ကျယ် မောင်းထုတ်သည်။ သူတို့ နှစ်ယောက် တစ်ယောက် တစ်ခွန်း ပြောသံကြောင့် ကလေးတွေကလည်း ဝိုင်းလာကြသည်။

‘ဟေ့ ကူလီက ဒီကျောင်းကို တက်မလို့ ဆိုပါလားကွ’ ဟု အချင်းချင်း ပြော၍ ရယ်ကြသည်။ မော်က အလျှော့ မပေး။

‘ဒါဖြင့် ဆရာကြီးကို ခေါ်ပေး’ ဟု မော်က ပြောသည်။ သူတို့ ပြောသံ များကြောင့် ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးသည် ကြေးအိုးကြီးတွင် တပ်ထားသည့် ဘိန်းပြောင်း ရှည်ရှည်ကြီးကို ကိုင်၍ ထွက်လာသည်။ ဘိန်းပြောင်းကြီးကို ကိုင်ထားသည့် ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးမှာ ဝိုက်ကိုက တရုတ် မန်ဒရင်း မှူးမတ် ဝိုက် ပေါက်နေသည်။ ဆရာကြီးက မော်ကို ထွက်သွားအောင် ဘိန်းပြောင်း ဖြင့် ရိုက်လျှင် မော် သေမည် မသေမည်တော့ မပြောတတ်။ ဆရာကြီး သိက္ခာ ကျမည်ကတော့ အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။

အရပ် ရှည်ရှည် ပိန်ပိန်၊ အဝတ်အစား မသပ်မရပ် ဝတ်စားကာ အထမ်း သည်လို အထုပ် နှစ်ထုပ် ဝါးလုံးနှင့် လျှိုထမ်းထားသည့် မော်ကို ဆရာကြီး က ခြေဆုံး ခေါင်းဆုံး ကြည့်သည်။

မော်က ဆရာကြီးဘက်သို့ လှည့်ကာ ‘ဆရာကြီးခင်ဗျား၊ ကျွန်တော့်ကို ဆရာကြီး ကျောင်းမှာ နေခွင့်ပေးပါ’ ဟု လှမ်းပြောသည်။

မော်စီတုန်း၏ ဥပဓိရုပ်၊ သူ၏ အမူအရာသည် ထိုစဉ်ကတည်းကပင် ထူးခြားသည်လား မပြောတတ်။ ဆရာကြီး စိတ်ပြောင်းသွားဟန် ရှိသည်။

‘ငါ့ ရုံးခန်းကို ခေါ်ခဲ့’ ဟု အမိန့်ပေးသည်။ သူများထက် ခေါင်းတစ်လုံး ပိုမြင့်၍ သူများတကာထက် သုံးလေးနှစ် ကြီးနေသော မော်က စကားကြီး စကားကျယ်တွေဖြင့် ကျောင်းနေခွင့် တောင်းနေခြင်းကို ဆရာကြီး မယုံနိုင် အောင် ဖြစ်နေသည်။ ဟူ ဆိုသည့် ဆရာ တစ်ယောက်ကသာ ပြောမပေးလျှင် မော်သည် ကျောင်းနေခွင့် ရဖွယ် မရှိ။ တရုတ် သမိုင်း၌ မော်ကဲ့သို့ ကျောင်း နေခွင့် တောင်းကာ နောင်တစ်နေ့တွင် ကျောင်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို မြင့်စေခဲ့ သည့် တရုတ် ပညာရှိများ၏ အဖြစ်အပျက်များ ရှိခဲ့ဖူးသည် မဟုတ်လော။ ထိုနှစ်က ကျောင်းတွင် မော် အမေဘက်က ဆွေမျိုး တစ်ယောက်လည်း ရှိသေး သည်။

သို့ဖြင့် မော်သည် ယာယီ ကျောင်းနေခွင့် ရခဲ့သည်။ သူ့ကို ကျောင်း ဝင်ခွင့် ပေးရန် ဝင်ပြောပေးသည့် ဆရာက သူ့ကို စာသင်ပေးရန် တာဝန် ယူ သည်။ မော်၏ တစ်သက်တွင် ဤလို အဖြစ်အပျက်မျိုး တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ မော်က စိတ်ဓာတ် ကြံ့ခိုင်သည်။ ရည်ရွယ်ချက် ကြီးသည်။ စိတ်အား ထက် သန်သည်။ ပွင့်လင်းသည်။ စကား များများ မပြော။ ပြောလျှင်လည်း တရုတ်

ပြောတတ်သည်။ သံလိုက်ဓာတ်အား ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လူတွေက သူ့ကို ချစ်လျှင်လည်း အလွန် ချစ်ကြသည်။ မုန်းသည့် လူကလည်း ခါးခါးသီးသီး မုန်းကြသည်။ မမုန်းလည်း မမုန်း၊ မချစ်လည်း မချစ် ဆိုသည့် သဘောမျိုး မော့ အပေါ်တွင် မထားကြ။ ချစ်လုံးလုံး မုန်းလျားလျား ဆိုသည့် အတိုင်း သူနှင့် ပတ်သက်လျှင် ဤသဘောထား နှစ်မျိုးသာ ရှိကြသည်။ မော်သည် (သူ့ အမေက စုပေးလိုက်သည့်) ငွေကို ငါးလစာ ကျောင်းစရိတ်၊ စာအုပ်ဖိုး၊ စားစရိတ်တို့ အတွက် ကျောင်းသို့ ပေးလိုက်သည်။

ရက် အနည်းငယ် အတွင်း မော်စီတုန်းသည် လူတကာ အာရုံစိုက်စရာ ဖြစ်လာသည်။ တစ်ကျောင်းလုံးက သူ့ အကြောင်းကို ပြောကြသည်။ ခပ် စောစောကမူ မော်၏ လယ်ကူလီ အဝတ်အစားနှင့် ဟူနန်သံ ဝဲခြင်းတို့ကြောင့် အစ ခံရသည်။ အနှိမ် ခံရသည်။ ကျောင်းသားများက အဝတ်အစားကို ဝှက် ထားကြသည်။ သူ့ စာအုပ်ကို ဝှက်ထားကြသည်။ သို့ရာတွင် နောက်တွင် ပြန် ပေးသည်။ မော်သည် ကျီစားခြင်း၊ နှိမ်ခြင်း၊ စော်ကားခြင်းတို့ကို ခေါင်းငုံ့ခံ သည်။ ငါးလ အတွင်း မော်သည် ကျောင်းသားများ၏ လေးစားမှုကိုသာမက ချီးကျူး ပြောဆိုခြင်းကိုပါ ခံရသည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် တော်တော် အပြောရခက်သော ကျောင်းသား ဖြစ် သည်။ ဆရာများနှင့် ပြိုင်၍ ငြင်းသည်။ ဤသည်မှာ 'လူချမ်းသာ' ကျောင်း တွင် လုပ်လေ့လုပ်ထ မရှိသော အစဉ်အလာ တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

မော်က အစစအရာရာကို အရေးတကြီး ထားတတ်သဖြင့် သူ့ကို စိတ်တို သည်ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်။ သူ့အဖို့ အပေါ်ယံ ဟန်ဆောင်မှု လုပ်စရာ မရှိ။

ထိုကျောင်းတွင် နေစဉ် သူ မည်မျှ စာဖတ်ခဲ့ကြောင်းကို မော်က ပြန် ပြောတတ်သည်။ အခြားသူတွေ ကျောင်းဆင်းသည် အထိ မော် ကျောင်းက မပြန်သေး။ မိုးစုပ်စုပ်ချုပ်သည် အထိ ကျောင်းခန်းထဲတွင် ထိုင်၍ စာဖတ် ကျန်ခဲ့သည်။ မိုးချုပ်လျှင် ဖယောင်းတိုင် တစ်တိုင်ပြီး တစ်တိုင် မီးထွန်း၍ ဆက်ဖတ်ပြန်သည်။ မော်သည် ကျောင်းတွင် အခြား ကျောင်းသားများထက် နှစ်ဆ သုံးဆ စာတတ်မြန်သည်ဟု ဆိုသည်။

မော်၏ ဆရာများက မော့ အရည်အချင်းနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း၊ ဖတ်စာ ထူးချွန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း သူတို့ ကိုယ်ပိုင် မှတ်တမ်း များတွင် ရေးခဲ့ကြသည်။ (ယခု ချန်ရှား ပြတိုက်တွင် ပြထားသည်။)

mgyoe.com

သို့ရာတွင် မော်က သူတို့ ချီးကျူးသည်ကို မကြိုက်။

‘ဆရာတွေ ကျုပ်ကို သဘောကျကြတယ်၊ ကျမှာပေါ့၊ ကျုပ်က စာစီ စာကုံး ရေးရင် ဂန္ထဝင် ရေးဟန်မျိုးနှင့် ရေးတာကိုး၊ ဒါပေမဲ့ ကျုပ်က ဂန္ထဝင် တွေကို ကြိုက်တာ မဟုတ်ဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။ မော်သည် ခေတ်ပြင် စာရေးဆရာ ကန်ယုဝေနှင့် လျန်ချီချောတို့ကို သဘောကျသည်။ ‘သူတို့ ရေး တဲ့ စာအုပ် နှစ်အုပ်ကို သဘောကျလွန်းလို့ အခါခါ ထပ်ဖတ်တာ၊ အလွတ် ရသလောက်တောင် ဖြစ်နေပြီ’ ဟု မော်က ပြောသည်။ မော်က သူ့ ဆရာ တစ်ယောက် အကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ပြောဖူးသည်။ ထိုဆရာမှာ ဂျပန်ပြန် ကျောင်းဆရာ ဖြစ်သည်။ ထိုဆရာထံမှ ဂျပန်ပြည် အကြောင်းကို မော် သိရသည်။ နောင် အနှစ် သုံးဆယ် ကြာသည် အထိ မော်သည် ထိုဆရာ ရွတ်ပြသော ဂျပန် ကဗျာ တစ်ပုဒ်ကို မှတ်မိနေသည်။ ကဗျာက ၁၉၀၅ ခု ရုရှား ဂျပန် စစ်ပွဲတွင် စစ်နိုင်သည့် အကြောင်းကို ဖွဲ့ထားသည့် ကဗျာ ဖြစ် သည်။

‘ဒီကဗျာထဲမှာ ဂျပန်ပြည်ရဲ့ အလှ၊ ဂျပန်ပြည်ရဲ့ ဂုဏ်၊ ဂျပန်ပြည်ရဲ့ စွမ်းပကားကို ကျုပ် ခံစားရတယ်၊ ဒါပေမဲ့ အဲဒီတုန်းကတော့ အဲဒီ ဂျပန်ပြည် အပြင် ရက်စက် ရိုင်းပျတဲ့ တခြား ဂျပန်ပြည် တစ်ခု ရှိသေးတယ် ဆိုတာ ကျုပ် မသိဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။

မော်သည် အရာကိစ္စတိုင်းတွင် လေးနက်သူ ဖြစ်သည်။ အမှန်တရားကို ရှာရင်းဖြင့် သူသည် သူ့ရဲကောင်း များစွာကို ကိုးကွယ်ခဲ့ဖူးသည်။ (သို့ရာတွင် ယာယီမျှသာ ဖြစ်သည်။) သူသည် ပြုပြင်ရေး စာရေးဆရာ ကန်ယုဝေနှင့် လျန်ချီချောတို့ကို ‘ကိုးကွယ်’ ခဲ့သည်။ ထို့နောက် အမေရိကန်ပြည် အကြောင်း၊ ဝါရှင်တန် အကြောင်း၊ နပိုလီယန် အကြောင်း၊ ကက်သရင်း ဘုရင်မကြီး အကြောင်း စသည်တို့ကို ‘ကမ္ဘာ့ သူရဲကောင်းများ’ ဆိုသည့် စာအုပ်ထဲမှ ဖတ်ရဖူးသည်။ သူသည် ပညာကို ရှာရာ၌ ရေမြုပ်လို ကျင့်သုံးသည်။ အကုန် စုပ်ယူသည်။ ရောင့်ရဲခြင်း မရှိ လေ့လာသည်။ သူ တိုးတက်မှုသည် စံပြုစရာ ကောင်းလောက်အောင် လျင်မြန်သည်။ နောင်တွင် ကျောင်းသားများက မော်ကို မကြိုက်ကြတော့။ မော်သည် သူတို့ အမျိုးအစားထဲက မဟုတ်တော့။ သူတို့ စိတ်ဝင်စားသည်က လူကလေး တစ်စု နှစ်စု၊ အပေါ်ယံ ကိစ္စကလေး တစ်ခု နှစ်ခုမျှလောက်သာ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းတွင် ခရိုင်ကို လိုက်၍ အထက်တန်း၊ အလတ်တန်းနှင့် အောက်တန်း ဟူ၍ သုံးမျိုး ကွဲနေကြသည်။ မော်က မည်

mgyoe.com

သည့်ဘက်မျှ မပါ။ ‘ဒါကြောင့် ကျုပ်ကို အစု သုံးစုလုံးက မကြိုက်ကြဘူး’
ဟု မော်က ပြောသည်။

နှစ်သစ်ကူးပွဲတွင် မော်သည် ရွာသို့ ပြန်သည်။ ပွဲတော် မတိုင်မီ ထုံးစံ
အတိုင်း အဖေက လယ်သမားထံ လိုက်၍ ကြွေးတောင်းခိုင်းသည်။ ဤ တစ်
ကြိမ်တွင်လည်း သူတို့ နယ်တွင် သရောကြီး ခိုင်းစဉ်နှင့် ကြုံပြန်သည်။ လူထု
ငြိမ်သက်သွားစေရန် ထိုပြည်နယ် ဘုရင်ခံကို အစိုးရက ထုတ်ပစ်လိုက်သည်။
ပုန်ကန် ထကြွမှုများ ပေါ်ပေါက်လာကြပြန်သည်။ ဆန်များကို ချန်ရှားမြို့သို့
ပို့၍ ဝှက်ထားကြသည်။ ငတ်မွတ်နေသော လယ်သမားများသည် မြို့များသို့
တက်၍ ကလေး မြေးငယ်များကို ရောင်းကြသည်။ တောင်းရမ်းကြသည်။
မော်စီတုန်းသည် တောင်းရသော ကြွေးများကို ပြန်ပေးကာ အိမ်သို့ ပိုက်ဆံ
တစ်ပြားမျှ မပါဘဲ ပြန်လာသည်။ လမ်းတွင် သူ ဝတ်လာသည့် အင်္ကျီရှည်ကို
မရှိ ဆင်းရဲ ကျောင်းသား တစ်ယောက်သို့ ပေးပစ်ခဲ့သေးသည်။ အိမ်ရောက်
လျှင် ပြဿနာ ဖြစ်တော့မည်ကို မော် သိသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအကြောင်းကို
တစ်ခွန်းမျှ ပြန်မပြော။

ယခု မော် အသက် ၁၇ နှစ် ရှိပြီ။ တရုတ်ပြည်ကြီးကို ထူထောင်ဖို့
အတွက် လူစွမ်းကောင်း တစ်ယောက် လိုသည်ဟု မော် ထင်သည်။ ဤနေရာ
တွင် အခြား ကျောင်းသားများနှင့် သဘောချင်း တူသည်။ သို့ရာတွင် သူ့၌မူ
ပုံသေကားကျ သဘောတရား တစ်ခုမျှ မရှိသေး။ သူ့ အရင် မျိုးဆက်က
အမွေ ပေးထားခဲ့သည့် နိုင်ငံခြားသား သွေးစုပ်မှုကို ဒေါသ ထွက်ခြင်းမျိုး၊
မကျေနပ်ခြင်းမျိုးမျှသာ ဖြစ်သည်။ သူသည် တိုင်းပြည် ထူထောင်သူတိုင်းကို
သဘောကျသည်။ နပိုလီယန်၊ ဝါရှင်တန်၊ ရှီဟွန်တီနှင့် ပီတာ ဘုရင် မည်သူ
ကို မဆို တိုင်းပြည် ထူထောင်သူတိုင်းကို သူ လေးစားသည်။ ထိုစဉ်က မော်
သည် မည်သည့် ခေါင်းဆောင်မျိုးကို အားကျသင့် မကျသင့် မခွဲခြားတတ်
သေး။ ‘အဲဒီတုန်းက ဘစ်စမတ်ကိုလည်း သဘောကျတာပဲ၊ နပိုလီယန်ကိုလည်း
သဘောကျတာပဲ’ ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။ ထို့ကြောင့် မော်သည် စစ်ဘုရင်
တွေ၊ စစ်သူကြီးတွေ၊ စစ်ဝါဒီတွေကို ကိုးကွယ်ရာ ရောက်သည်ဟု တစ်ဖက်
သတ် ပြော၍ မဖြစ်။ ဤသို့ ပြောလျှင် မော် ကြီးပြင်းခဲ့သည့် ခေတ်ကို ပစ်
ပယ်ရာ ရောက်လိမ့်မည်။

မော် ကြီးပြင်းခဲ့ရသည့် ခေတ်သည် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုတွေ တင်း
ကြမ်း ဖြစ်နေသောခေတ် ဖြစ်သည်။

mg yoe . com

အနောက်တိုင်း သမိုင်းသည်လည်း အလားတူ ဖြစ်ရပ်များဖြင့် ပြည့်နေသည်။ တရုတ်ပြည်မှာကဲ့သို့ပင် အနောက် နိုင်ငံများ၌လည်း စစ်ရေး စစ်ရာသည် အရေးကြီးသည့် အခန်းမှ ပါသည်ဟု မော်စီတုန်း ယူဆသည်။ ထိုစဉ်က ဆွန်ယက်ဆင်၏ ထွန်မင်းဟူး အဖွဲ့တွင် ပါသည့် ကျောင်းသားများသည် လက်ပစ်ဗုံး လုပ်နည်း သင်ကြသည်။ သေနတ်ပစ် ကျင့်ကြသည်။ ကျောင်းသားများသည် ဂန္ထဝင် စာအုပ်တွေ ချိုင်းကြား ညှပ်ကာ ကျောင်းနားက သစ်ရိပ်ဝေသော တောင်ကုန်းများပေါ် လမ်းလျှောက်ရင်း လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန် ထကြွရေးကို ဆွေးနွေးကြသည်။ လက်နက်များ၊ လျှို့ဝှက် စာပေများကို ခိုးသွင်းကြသည်။ ထောင်နှုတ်ခမ်း လျှောက်ကြသည်။

၁၉၁၁ ခုနှစ် တုန်ရှုန်း ကျောင်းသို့ မော် ရောက်သည်မှာ တစ်နှစ် ကြာပြီ။ မော်သည် ဂနာမငြိမ် ဖြစ်နေပြီ။ စာပေများကို လေ့လာပြီးသော်လည်း လက်တွေ့ မပါဘဲ ဖြစ်နေသည်။

‘ကျုပ်မှာ ဘာမှ မတိုးတက်ဘူး၊ ကျုပ် မလေ့လာချင်တာတွေ လေ့လာနေရတယ်’ ဟု မော်က ညည်းသည်။ မော်က ခရီး သွားချင်သည်။ သမိုင်းနှင့် ပထဝီကို သင်ပြီးကတည်းက ခရီးထွက်ချင်စိတ် ပေါ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မော်သည် ဆီယန်အန်း ခရိုင်ထဲတွင် ခြေကျင် လျှောက်လည်သည်။

‘ချန်ရှားမြို့က တော်တော် လှတဲ့ မြို့လို့ ပြောတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ ရွာနှင့် ဆိုရင် ၃၆ မိုင်ပဲ ဝေးတယ် မဟုတ်လား’

မော်က ခရီး သွားချင်သည့် အကြောင်း အဖေ့ကို ပြောပြသည်။ အဖေက ကုန်ကျမည့် စရိတ်ကို တွက်ပြကာ ‘မင်းဟာက ဘယ်တော့မှ ပညာရှိ ဖြစ်မှာလဲကွ၊ လေ့လာလို့ ပြီးဦးမှာတဲ့လား’ ဟု မေးသည်။

အမေက သူ့ဘက်က ပါသည်။ ည သူ စာဖတ်ချိန် ရောက်သည့် အခါ၌ အမေက မီးဖိုထဲတွင် သူ့ဖို့ ထမင်း ဟင်း ပူပူနွေးနွေး ချန်ထားသည်။ သူ့အဝတ်တွေကို ဖာထေးပေးသည်။ အဝတ် ဖိနပ်သစ် ချုပ်ပေးသည်။ ချန်ရှားသို့ သွားမည်ဟု ပြောသည့် အခါ၌ အမေသည် သူ့သားကို ကြည့်၍ ဂုဏ်ယူသည်။ သူ စုထားသမျှ ငွေကလေးကို သားထံ ပေးလိုက်သည်။

တုန်ရှုန်း အလယ်တန်း ကျောင်းမှ မထွက်မီ မော်သည် အထက်တန်း ကျောင်း ဝင်ခွင့်ရရန် အလယ်တန်း စာမေးပွဲကို ဖြေရသည်။ အထက်တန်း ကျောင်းက ချန်ရှားမှာ ရှိသည်။ အထက်တန်းကျောင်းသို့ တက်မည့် ကျောင်းသားများကို အခြေခံ ရအောင် သင်ပေးသည်။ ထိုအထက်တန်းကျောင်းကိုလည်း

mgyoe.com

ချမ်းသာသည့် ဟူနန် လယ်သမားများနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရက ထောက်ပံ့သည်။
မော်က အထက်တန်းကျောင်းမှ ဆရာ တစ်ဦးထံ ချဉ်းကပ်ကာ သူ့ကို မိတ်
ဆက်စာ ရေးပေးရန် ပြောသည်။ ဝင်ခွင့် ရမည်ဟု မထင်။ သို့ရာတွင် အလွယ်
တကူ ဝင်ခွင့် ရသဖြင့် အံ့ဩရသည်။ ချန်ရှားလို မြို့ကြီးတွင် သူ့အဖို့ မြို့
ကလေးမှာထက် အခက်အခဲ တွေ့နိုင်သည်ဟု သူ မျှော်လင့်ခဲ့သည်။ သို့ရာ
တွင် သူ ထင်သလောက် အခက်အခဲ မရှိ။ ဤသည်မှာ ချန်ရှားတွင် နိုင်ငံရေး
ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ ခေတ်စားနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှမက သူ
ကောင်းသတင်းများကလည်း ရှေ့က ရောက်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

၁၉၁၁ ခု နွေရာသီ အားလပ်ရက် ကုန်ဆုံးသည့် အခါတွင်မူ မော်စီတုန်း
သည် မိုင် လေးဆယ် ဝေးသော ချန်ရှားမြို့သို့ ခြေကျင် လာခဲ့သည်။ ထို
အကြိမ်သည် မြို့ကို သူ ပထမဆုံး အကြိမ် ရောက်ဖူးခြင်း ဖြစ်သည်။

ဟူနန် ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ချန်ရှားက ဆီယန် မြစ်ကမ်းတွင် ရှိသည်။ ဘေး
ပတ်လည်တွင် တောင်တွေ ပတ်လည် ဝိုင်းနေသည်။ လယ်ကွင်းတွေ၊ သစ်
တောတွေလည်း ရှိသည်။ အခြား တရုတ် မြို့ကြီးများကဲ့သို့ မည်းမှောင်သော
အိမ်ကုပ်ကလေးများ၊ ဗွက်ထူသော လမ်းများဖြင့် ဝင်ပါထဲ ဝင်ရသလို ပွေ
လိမ် ကောက်ကွေ့နေသည်။ သို့ရာတွင် လှပသည့် ဘုံကျောင်းများ၊ အိမ်ကြီး
ရခိုင်များ၊ ဥယျာဉ် ပန်းခြံများနှင့် ကျောင်းကောင်းများလည်း ရှိသည်။ ၁၉၀၀
ပြည့်နှစ်ပိုင်း ဖြစ်သော ထိုခေတ် တစ်ဝိုက်၌ ချန်ရှားသည် ပြည်နယ် မြို့တော်
တစ်ခုမျှသာမက အပြောင်းအလဲကို လိုလားသည့် ပညာတတ်များ၏ ဗဟို
ချက်မလည်း ဖြစ်နေသည်။ ဟူနန် ပြည်နယ်သည် ပညာရှိများ ပေါသည်ဟု
လည်း ထင်ရှားသည်။ ၁၈၆၅ ခုနှစ်၌ မြို့ဝန် ရှစ်ယောက် အနက် ငါးယောက်
မှာ ဟူနန် နယ်သား ဖြစ်ကြပြီး သူတို့ အားလုံး ချန်ရှား ကျောင်းထွက်များ
ဖြစ်ကြသည်။ ကုန်သည် အသင်းများက ကျောင်းရန်ပုံငွေများ ထည့်သဖြင့်
ချန်ရှားသည် ‘ပညာကို အားပေးသော’ မြို့ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ ‘အဖျက်
လုပ်ငန်း’ ကို အားပေးသည့် စာအုပ်များ၊ စာရွက် စာတမ်းများနှင့် လက်နက်
များကို ဆွန်ယက်ဆင်၏ ဂိုဏ်းဝင် တော်လှန်ရေးသမားများက ချန်ရှားသို့ တိတ်
တဆိတ် သွင်းလာကြသည်။ ကျောင်းဆရာများ၊ ကျောင်းသားများကလည်း
တော်လှန်ရေး အသင်းအပင်း အမျိုးမျိုးကို နာမည် အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့ကြသည်။

mgyoe.com

ထိုနှစ်၌ ချန်ရှားက ကျောင်းတိုင်းသည် စနက်တံ တိုတို တပ်ထားသည့် ချိန်ကိုက်ဗုံးကလေးတွေ ဖြစ်နေသည်။ ရေမြေကောင်းသည့်တိုင် ကျေးလက်က ငတ်မွတ်ခြင်းနှင့် ဆင်းရဲခြင်းကြောင့် ‘ပညာရှိ ရိပ်သာ’ လမ်းများပေါ် အထိ သူတောင်းစားများနှင့် ငတ်သေသည့် မသာလောင်းများသည် ပြန်ကြံလျက် ရှိကြသည်။

ထိုခေတ်က ချန်ရှားတွင် ကာယဗလ ကျောင်းများ၊ ကိုယ်ခန္ဓာ ကြံ့ခိုင်ရေး အသင်းများ မှီလို ပေါက်နေသည်။ စင်စစ် ထိုအသင်းများသည် ကွဲလွဲဆန့်ကျင်မှုကို ဖော်ထုတ်ရန် အတွက် နိုင်ငံရေး စင်မြင့်များသာ ဖြစ်ကြသည်။ ဟူနန် ပြည်နယ်က ကျောင်းသား လူငယ်များထဲ၌ ဘိန်းစား ပပျောက်ရေး လုပ်ငန်း ထွန်းကားနေသည်။ ဤလုပ်ငန်းသည်ပင်လျှင် သမားရိုးကျ တန်ဖိုးများ၊ သမားရိုးကျ ဓလေ့ထုံးစံများနှင့် နယ်ချဲ့ စနစ်ကို ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ငန်းများ ဖြစ်လျက် ရှိသည်။ ထိုခေတ်က ချန်ရှားမြို့၌ ခေတ်စားသော ကာယဗလ လေ့ကျင့်ရေး လုပ်ငန်း၊ ကိုယ်လက် ကြံ့ခိုင်ရေး လုပ်ငန်း၊ သန့်ရှင်းရေး လုပ်ငန်း စသည်တို့သည် ရှေးလူကြီးများ၏ လူမှုရေး ယိုယွင်း ပျက်စီးမှုကို ဆန့်ကျင် ဖိဆန်သည့် လုပ်ငန်းများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် ကာယ လေ့ကျင့်ခန်းများကို မော် စိတ်ဝင်စားခဲ့သည်မှာ ထိုခေတ်က အစပြုခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

မော်စီတုန်းသည် စက်တင်ဘာလထဲတွင် ချန်ရှားသို့ ရောက်သည်။ ဤသည်မှာ ၁၉၁၁ ခု တော်လှန်ရေး မတိုင်မီ တစ်လ အလို ဖြစ်သည်။ ကျောင်းရောက်ပြီး မကြာမီ ဆွန်ယက်ဆင်၏ တုန်မင်ဟွီး အသင်းက ထုတ်သည့် ‘မင်လီပါအို’ သတင်းစာကို ဖတ်ရသည်။ ထိုစဉ်က တုန်မင်ဟွီး အသင်းသည် တရုတ်ပြည်တွင် ခြေမချနိုင်သေး။ ဂျပန်ပြည်မှာပင် ရှိသေးသည်။ အသင်းဝင်များသည်လည်း ဂျပန်ပြည်တွင် ထွက်ပြေးနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လျှို့ဝှက် စာတမ်းများကိုမူ တရုတ်ပြည်ထဲသို့ ခိုးသွင်းနေကြပြီ။ ထိုသတင်းစာထဲ၌ ဧပြီလထဲက ကွမ်ချောင်တွင် ပုန်ကန်မှု တစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း၊ လူ ၇၂ ယောက် သေကြောင်းဖြင့် ဖတ်လိုက်ရသည်။ ပုန်ကန်မှုကို ခေါင်းဆောင်သူမှာ ၁၉၀၆ ခု ဟူနန် လယ်သမား သူပုန်ကို ခေါင်းဆောင်ခဲ့၍ မော် ကြည်ညိုသည့် သူပုန် ခေါင်းဆောင်ကြီး ဟုန်မင့် ဖြစ်သည်။

ယခု အချိန်တွင် သူ တစ်ခါက ကြည်ညိုခဲ့သော စာရေးဆရာ ကန်ယုဝေနှင့် လျန်ချီချောတို့၏ ပြုပြင်ရေး ဝါဒများသည် ‘ခေတ်နောက်ကျသည်’ ဟု

မော် ထင်နေပြီ။ မုန်တိုင်း တိုက်သကဲ့သို့ ရှိသော အမျိုးသား တော်လှန်ရေး ကြီးနှင့်စာလျှင် ခေတ်နောက်ကျနေပြီ။ မော်သည် ဤလမ်းသစ်ကို တွေ့သည်၌ ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်ကာ ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ် ရေး၍ ကျောင်းနံရံတွင် ကပ် သည်။ ဤသည်မှာ မော်၏ ပထမဆုံးသော စာလုံးကြီး ပိုစတာ ဖြစ်သည်။

‘ဒီစာတမ်းဟာ ကျုပ်ရဲ့ နိုင်ငံရေး အမြင်ကို ပထမဆုံး ဖော်ပြတဲ့ စာ တမ်းပဲ၊ အမြင်ကတော့ ပီပီပြင်ပြင် မရှိသေးဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။ မော်၏ နောက် စာလုံးကြီး ပိုစတာမှာ နောင် အနှစ် ၅၅ နှစ် အကြာ ၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ရေးသည့် ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး အတွင်းက ပိုစတာ ဖြစ်သည်။

စာလုံးကြီး ပိုစတာ ရေးသည့် အလေ့သည် ဘီစီ ၁၃၀၀ လောက်က တည်းက ဒဏ္ဍာရီများ၊ ပုံပြင်များထဲတွင် ပါသည့် ရှေးတရုတ်တို့၏ ဓလေ့ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပညာရှိများ၊ စာပေသမားများနှင့် အရာရှိများသည် ၎င်း တို့၏ မကျေနပ်မှုများကို ‘အိတ်ဖွင့် ပေးစာ’ သဘောမျိုး ရေးကာ အများ ပြည်သူ မြင်နိုင်သည့် နေရာများတွင် ကပ်လေ့ ရှိကြသည်။ တရုတ် တော်လှန် ရေး၌ စာလုံးကြီး ပိုစတာ ရေးခြင်းသည် ဆန္ဒကို ဖော်ထုတ်သည့် ပုံသဏ္ဍာန် မျိုး ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့ အာဘော်ကို ထုတ်ဖော်သည့် ဟစ်တိုင်များ ဖြစ်သည်။

အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်နေ့၌ ဂူဟန်တွင် အချိန် လွဲ၍ ဒိုင်းနမိုက် တစ်လုံး ပေါက်ကွဲသည်။ ဤ ဒိုင်းနမိုက်သည် ၁၉၁၁ ခု တော်လှန်ရေးကို အစ ပျိုးလိုက်သည်။ ရက် အနည်းငယ် အတွင်း မန်ချူး မင်းဆက်သည် ပြုတ်ကျသွားကာ သမ္မတ နိုင်ငံ တစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ဤမျှလောက် မြန်ဆန်လွန်းရသလောဟု အချို့က သံသယ ရှိကြသည်။

ဟူနန်တွင် စစ် အုပ်ချုပ်ရေး ကြေညာလိုက်သည်။ တုန်မင်ဟွီး ဂိုဏ်း သား ကျောင်းဆရာ တစ်ဦး ချန်ရှားက မော်တို့ အလယ်တန်း ကျောင်းသို့ ရောက်လာကာ တရား ဟောသည်။ တုန်မင်ဟွီး၏ ရည်မှန်းချက်များကို ရှင်း ပြသည်။

‘သူ ပြောနေတုန်းမှာ တစ်ယောက်မှ တုတ်တုတ် မလှုပ်ကြဘူး၊ ငြိမ်နေ တာပဲ’ ဟု မော်က ပြောသည်။

ငါးရက် ကြာသော အခါ၌ မော်သည် ဂူဟန်သို့ လိုက်သွားကာ သမ္မတ နိုင်ငံ စစ်တပ်ထဲသို့ ဝင်သည်။ တော်လှန်ရေး တပ်သား တစ်ယောက် အဖြစ် ခံယူသည်။ ခေါင်းက ကျစ်ဆံမြီးကို ဖြတ်ပစ်လိုက်သည်။ အခြား ကျောင်းသား တစ်ဦးနှင့် အတူ သူငယ်ချင်း ဆယ်ယောက်လောက်၏ ကျစ်ဆံမြီးများကို

လည်း အတင်း ဖြတ်ကြသည်။ အတင်း ဖြတ်ရခြင်းမှာ အခြားကြောင့် မဟုတ်၊ အစက ‘ကျေးကျွန် စနစ်၏ အမှတ် တံဆိပ်’ ဖြစ်သည့် ကျစ်ဆံမြီးကို ဖြတ်မည်ဟု ကတိ ပေးပြီး နောင်တွင် ‘ယီးတီးယားတား’ လုပ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မော်သည် သူငယ်ချင်းများထံက စရိတ် စုပြီး ‘စစ်မြေပြင်’ ရိုရာ ဝူဟန်သို့ ထွက်လာခဲ့သည်။

လှပသည့် အောက်တိုဘာ ကုန်ခါနီး တစ်ရက်၌ သူတို့တစ်တွေ ချန်ရှားမှ ခြေကျင် ထွက်ခဲ့ကြသည်။ နွေနှောင်း ဖြစ်၍ သစ်ရွက်တို့ ကြွေစပြုပြီ။ တောင်များတွင် နီမောင်းသော ရွက်ကြွေတွေ ဖုံးစပြုနေပြီ။ ဝူဟန်မြို့သို့ ရောက်လျှင် သမ္မတ နိုင်ငံ စစ်တပ်ထဲသို့ အရင် ရောက်နေသည့် သူငယ်ချင်း တစ်ယောက် ထံက ခြေပတ် တစ်စုံ ဝင်၍ ငှားသည်။ ‘ဟန်ကောက လမ်းတွေ ရွံ့ဗွက် ထူသည်’ ဟု ပြောသဖြင့် ငှားခြင်း ဖြစ်သည်။

‘ဟိုရောက်တော့ ကျုပ်တို့ကို မြို့စောင့်တပ် ကင်းတွေက ဆီးတားတယ်၊ တပ်သားတွေကို ကျည်ဆန်တွေ ပထမဆုံး ထုတ်ပေးတုန်းပေါ့၊ လမ်းတကာ မှာ စစ်သားချည်းပဲ’ ဟု မော်က ပြန်၍ အမှတ်ရသည်။

ထိုစဉ်က မြို့ပြင်ဘက်တွင် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်နေသည်။ သမ္မတ နိုင်ငံ တပ်များသည် မန်ချူး မင်းဆက် ဘုရင်၏ မြို့စောင့်တပ်များ လက်မှ ခံတပ်များ၊ ကတုတ်များကို သိမ်းယူနေကြသည်ကို မော် မြင်ရသည်။ ပိတ်ထားသော မြို့တံခါးများကို သူပုန် အလုပ်သမားများ၊ လှေသမားများ၊ ကူလီများက အတင်း ဝင်ဖွင့်ကြသည်ကိုလည်း မော် မြင်ရသည်။

သို့ဖြင့် မော်သည် စစ်ရေး ဝိဇ္ဇာတွင် သင်ခန်းစာ တစ်ရပ် ရခဲ့သည်။ ထို သင်ခန်းစာကို သူ မမေ့။ တိုက်ပွဲ ဖြစ်နေသော နေရာမှ မခွာနိုင်။ ‘မြို့ထဲ ဝင်၊ တောင်ကုန်း တစ်ကုန်းပေါ် တက်ပြီး တိုက်ပွဲတွေကို ကြည့်နေတာပဲ’ ဟု မော်က ပြောသည်။ ဘုရင့် နန်းတော်ပေါ်တွင် တလူလူ လွင့်တက်လာသော တော်လှန်ရေး အလံကို မော် မြင်ရသည်။ ထို့နောက် ချန်ရှားတွင် တိုက်ပွဲ ဖြစ်သဖြင့် မော်သည် ချန်ရှားက ကျောင်းသို့ ပြန်ခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ‘တရုတ် ပြည်သူများ’ ကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟု ဆိုသော အစိုးရ အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ကို ချန်ရှားတွင် ဖွဲ့စည်းလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရ အဖွဲ့ထဲ၌ မြေရှင်များ၊ ကုန်သည်များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဆင်းရဲ လယ်သမား၊ အလုပ်သမားတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ အချင်းများကာ အလုပ်သမား ကိုယ်စားလှယ်များ အသတ် ခံခဲ့ကြရသည်။

ဤသည်မှာ မော်စီတုန်း ပထမဆုံး အကြိမ် မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ကြုံလိုက်ရသော ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်သည်။ သူ ပထမဆုံး မြင်လိုက်ရသော လူတန်းစားတိုက်ပွဲ ဖြစ်သည်။ အောင်သီး အောင်ပွင့်များကို အလုပ်သမား လယ်သမားများထံမှ အလှခံလိုက်ရသည့် ပထမ အတွေ့အကြုံ ဖြစ်သည်။

‘မကြာခင်မှာ အလုပ်သမား လယ်သမားတွေရဲ့ အလောင်းတွေဟာ လမ်းမတွေပေါ်မှာ ပြန့်ကျဲနေတာပဲ’ ဟု မော်က ပြောသည်။

အချို့ နေရာများတွင် မန်ချူး ဘုရင်၏ တပ်များ ကျန်နေသေးသည်။ ဤတပ်ကြွင်းများကို ရှင်းလင်းရန် အတွက် သမ္မတ နိုင်ငံ စစ်တပ်က တပ်သားသစ်များ စုရသည်။ ကျောင်းသားများကို သူတို့ချည်းသတ်သတ် တပ်တစ်တပ် ဖွဲ့ပေးသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် ကျောင်းသားများ၏ သီးသန့် တပ်ဖွဲ့ထဲသို့ မဝင်။ ရိုးရိုး တပ်ဖွဲ့များထဲသို့ သွားဝင်သည်။

‘ကျုပ်လည်း အမြဲတမ်း တပ်မတော်ထဲ ဝင်ပြီး တော်လှန်ရေးကို အဆုံးတိုင် လုပ်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တာပဲ’ ဟု မော်က ပြောသည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် ကျောင်းသား တစ်ယောက် ဖြစ်မြဲ ဖြစ်နေသေးသည်။ စစ်သားနှင့် မတူသည့် လူတစ်ယောက် ဖြစ်နေသေးသည်။ သူက စာဖတ်တတ်၊ ရေးတတ်သည်။ စစ်သား အများစုက သေစာ ရှင်စာကိုမျှ ရေးတတ်သည် မဟုတ်။ သူ့ကို သူ့ အပေါင်းအဖော်များက လေးစားကြသည်။ သူတို့ အတွက် စာရေးပေးသည်။ သတင်းစာ ဖတ်ပြသည်။ (မော်သည် တစ်လကို ခုနစ် ဒေါ်လာ ရသည့် အနက် အစားအသောက် အတွက် နှစ်ဒေါ်လာသာ ကုန်၍ ကျန်ငွေကိုမူ သတင်းစာ ဝယ်သည်။) မော်သည် စစ်သားတွေ ကြားထဲ ရောက်သည့် အခါတွင် ‘လူတန်းစား’ ခြားနားမှု၏ သဘောကို ပို၍ မြင်လာသည်။ သူတို့ အထဲတွင် အထီးကျန် ဖြစ်လာသည်။

တစ်နှစ်မျှ ကျောင်းနေပြီးသည့်နောက် ယခင်က နွားချေးသယ်၊ ပေါက်တူး ပေါက်ခွဲသော မော် မဟုတ်ဘဲ အခြား မော်တစ်ယောက် ဖြစ်နေခြင်းကို တွေ့ရသည်။ အစားအသောက် စားသည့် အခါ၌ မော်သည် အခြား စစ်သားများ နည်းတူ စားသော်လည်း သူ ချိုးဖို့ ရေကို သူ မခပ်ချင်၊ မသယ်ချင်။ ထိုအခါတွင် မော်သည် သူ့ကိုယ်သူ အံ့ဩခြင်း ဖြစ်ရသည်။ သူသည် အဘယ့်ကြောင့် ပြောင်းလဲသွားရသနည်း။ အဘယ့်ကြောင့် ဤမျှ မြန်ဆန်ရသနည်း။ ကိုယ့်ရေ ကိုယ်ခပ်ရသည်ကို ယခု အဘယ့်ကြောင့် အောက်ကျ နောက်ကျ ဖြစ်သည်ဟု ထင်ရသနည်း။ သူက ရောနှောပါလျက် အခြားသူများက သူတို့

နှင့် မတူဟု အထင်ခံရလောက်အောင် ဘယ်အချက်တွေက ပြောင်းလဲ သွား သနည်း။ မော်သည် သူ့ကိုယ်သူ ပြန်လေ့လာကာ နောင်တွင် သူ့ လေ့လာချက် ကို ဤသို့ ရေးခဲ့သည်။

‘ဒီနေရာမှာ ကျုပ် စိတ်နေ စိတ်ထားတွေ ပြောင်းလဲသွားပုံကို ပြောပြ ချင်တယ်၊ ကျုပ်ဟာ ကျောင်းသား ဘဝက နေပြီး တော်လှန်ရေးထဲ ဝင်ခဲ့တဲ့ လူ ဖြစ်တယ်၊ ကျောင်းနေတုန်းက ကျောင်းသား အကျင့်တွေ ရခဲ့တယ်၊ ဘာ ကိုမှ မထမ်းနိုင် မသယ်နိုင်တဲ့ ကျောင်းသားတွေ ရှေ့မှာ ကိုယ့်ဝန်စည်စလယ် ကို ကိုယ်ပိုးတာ ကာယ အလုပ် လုပ်ရတာကို အတော် ဂုဏ်ငယ်တဲ့ အလုပ် မျိုးလို့ ထင်ခဲ့တယ်’ ဟု ရေးခဲ့သည်။

ဤသို့ ခံစားချက်များ ပြောင်းသွားခြင်းသည် မော်အဖို့ အသိဉာဏ်သစ် ရလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ခံစားချက် အဘယ့်ကြောင့် ပြောင်းရသည် ကို မတ် ဝါဒီ တစ်ဦး မဖြစ်မီက အကြောင်း ရှာမရ။ ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်း၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဝေဖန်ခြင်း စသည်တို့သည် မော် အတွက် အလေ့အထ တစ်ခုမျှသာ မကတော့၊ အမှန်တရားကို ရှာဖွေရာတွင် မလုပ် မဖြစ်သည့် အလုပ်ကြီး တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

‘တော်လှန်ရေးထဲ ဝင်ပြီး အလုပ်သမားတွေ၊ လယ်သမားတွေ၊ စစ်သား တွေနှင့် အတူ နေလာတဲ့ အခါမှာ သူတို့ အကြောင်းကို တဖြည်းဖြည်း သိလာ တယ်၊ အဲဒီအချိန်ကျတော့မှပဲ ကျုပ်ဟာ ဓနရှင် ကျောင်းတွေက သင်ပေးလိုက် တဲ့ ဓနရှင် လူတန်းစားနှင့် ဓနရှင် ပေါက်စ လူတန်းစားတွေရဲ့ စိတ်နေ စိတ် ထားမျိုးကို အရင်းအမြစ်က နေပြီး ပြုပြင် ပြောင်းလဲနိုင်ခဲ့တော့တယ်၊ ဒါဟာ စိတ်နေ စိတ်ထား ပြောင်းလာတာပဲ၊ လူတန်းစား တစ်ခုက နေပြီး အခြား လူ တန်းစား တစ်ခုကို ပြောင်းသွားတာပဲ’

မော်သည် သူ့ ကိုယ်တွင်းက ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုကို သတိပြုမိသည်။ ထို့ကြောင့် နောင် အနှစ် ငါးဆယ် ကြာသည့် အခါ၌ မျိုးဆက်သစ် လူငယ် ထု အတွင်း၌ အလားတူ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုမျိုးကို ရရန် ကြိုးစားခဲ့ခြင်း ဖြစ် သည်။

တရုတ် လယ်သမားများသည် အလုပ် ပင်ပင်ပန်းပန်း လုပ်ရသဖြင့် အရွယ် ရောက် နောက်ကျသည်။ မော်၏ အရွယ် ရောက်စ အဖြစ်အပျက်များနှင့် ပတ် သက်၍ ဘာမျှ စာရွက် စာတမ်း အထောက်အထား ရှာမတွေ့။ မော်ကလည်း ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ မှတ်တမ်း ရေးလေ့ ရှိသူ မဟုတ်။ သို့ရာတွင် သူ တွေ့

mgyc.com

ကြိုနေရသည့် လူမှု ပြောင်းလဲမှုများကို သူ စိတ်ဝင်စားသည်။ လူမှု စနစ်ကို သူ မကျေမနပ် ဖြစ်သည်မှာကား သေချာသည်။ မော်သည် သူ့ကိုယ်သူ လူ တစ်ဦးတည်းဟု မမြင်။ သူ့စိတ်ထဲတွင် ပဋိပက္ခတို့ ရောပြွမ်းနေသည်ကို သူ ဘာသာသူ သိသည်။ သူနှင့် ရွယ်တူ သူငယ်ချင်းများထက် သူ မကျေနပ် ချက်များက ပို၍ ပြင်းထန်သည် ဆိုခြင်းကို သူ နားလည်သည်။ သူ့အဖို့ အရာရာတိုင်းသည် လေးနက်သည်။ အရေးကြီးသည်။ သူသည် တစ်ပြိုင်နက် တည်းတွင် ဒေါသ ကြီးသည်နှင့် အမျှ ချိုသာ နူးညံ့သည်။ ပွင့်လင်း ရဲတင်း သည်နှင့် အမျှ ရှက်တတ်သည်။ အလွန် အရေ ပါးသလောက် သည်းခံနိုင် သည်။ နှိမ့်ချသလောက် မာနကြီးသည်။ သူ့ သူငယ်ချင်း ကျောင်းသားများကို အောက်ကျ မခံ၊ အလျှော့ မပေး။ သို့ရာတွင် အဆင်းရဲဆုံး လယ်သမားများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ဆက်ဆံရာတွင်မူ သည်းခံသည်။ ကိုယ်ချင်းစာသည်။ ညှာ တာသည်။ သူများထက် စိတ်ဓာတ်အရာတွင် လည်းကောင်း၊ ကာယ ကြံ့ခိုင်မှု တွင် လည်းကောင်း အောက်ကျနောက်ကျ ဖြစ်မည် စိုးသည့် အတွက် မနား မနေ ကြိုးစားသည်။

အထူးခြားဆုံးမှာ မော်သည် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မည်သို့မျှ အလို မလိုက် ဘဲ တောမှီ ရသေ့ တစ်ပါးလို ခြိုးခြံစွာ ကျင့်ကြံ နေထိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ နေနိုင်အောင်လည်း မော် ကြိုးစားသည်။ သူ့ မျိုးဆက်သည်လည်း သူ့လို ခြိုးခြံ ကျင့်ကြံကြသည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် မော်က သူတို့ထက် ပိုသည်။ သူတို့ထက် ပြင်းထန်သည်။ အခြားသူတွေက လက်လျှော့သွားသည့်တိုင် သူက လက်မလျှော့။ ဆင်းရဲ ပင်ပန်းစွာ နေနိုင်အောင် ကြိုးစားသည်။

သူ ဆယ်နှစ် မပြည့်မီ တရုတ် ဂန္ထဝင်များကို ဖတ်ဖူးပြီ။ ၁၃ နှစ်သား တွင် လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှုကြီး နှစ်ခုနှင့် အုံကြွမှုကြီး တစ်ခုကို တွေ့ခဲ့ဖူး ပြီ။ ၁၆ နှစ်သားတွင် ကျောင်းပြန်သွားရပြီး ၁၇ နှစ်သားတွင် ငါးလလောက် စစ်သား လုပ်ခဲ့ဖူးသည်။ (၁၉၁၁ ခု အောက်တိုဘာလမှ ၁၉၁၂ ခု ဖေဖော်ဝါရီ လ အထိ။) ထို့ကြောင့် မော်သည် သူ၏ ပြောင်းလဲ တိုးတက်မှုကို ကောင်း ကောင်း မှတ်တတ်ပြီ။ မည်သည့် အဖြစ်အပျက်ကြောင့် မည်သို့ သူ စိတ်နေ သဘောထား ပြောင်းသွားကြောင်းကို ရှာတတ်ပြီ။ အမှန်တရား ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်းဟု သူ ရှာရကောင်းမှန်း သိလာပြီ။

ထိုစဉ်က မော်သည် ဂန္ထဝင် စာပေများ အနက် စာရေးဆရာ ကန်ယုဝေကို အကြိုက်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ကန်ယုဝေက ဇေနဉာဏ် ထက်မြက်သည်။ လောက

ကြီးကို မညာမတာ သရော်သည်။ မော်သည် ဝေါဟာရများကိုလည်း နှစ်သက်တတ်သည်။ ဝေါဟာရများဖြင့် စကားပိုဒ်များ ဖွဲ့ကာ စကားလုံးတို့၏ စွမ်းပကားကို ရှာဖွေသည်။ ကျိုးကြောင်း ယုတ္တိ ရှိရန်၊ အမြင် ကျယ်ရန်၊ ခိုင်လုံ တိကျရန် ကြိုးစားသည်။ မော်သည် သူ့ကိုယ်သူ ‘ပညာတတ်’ ဟု မထင်။ သာမန် ဆင်းရဲသားများနှင့် တစ်သားတည်း ဖြစ်အောင် နေသည်။ ကမ္ဘာသစ်တွင် ဤ ဆင်းရဲသားတို့၏ အခန်းသည် အဘယ်နည်း။ လူ၏ ကံကြမ္မာကို ဘုရားသခင်က ပြဋ္ဌာန်းပေးသည် ဆိုခြင်းမှာ ဟုတ်သလော သို့မဟုတ် လူသည် မိမိ၏ ကြမ္မာကို မိမိ ဖန်တီးနိုင်သလော။

ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး အတွင်းတုန်းက ကျောင်းသားများ ပညာတတ်များသည် အလုပ်သမားများ၊ လယ်သမားများ၊ စစ်သားများနှင့် အတူတူ အလုပ် လုပ်ရမည်၊ အတူ နေရမည်၊ အတူ စားရမည်၊ ၎င်းတို့နှင့် ပေါင်းစည်းရမည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မိမိတို့၏ ‘ကမ္ဘာ့ အမြင်’ ကို ပြောင်းရမည်ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ‘ကမ္ဘာ့ အမြင်’ ကို ပြောင်းဖို့ ဆိုသည်မှာ လွယ်သည့် ကိစ္စ မဟုတ်။ ‘ရှည်ကြာစွာ ကျင့်ရသည့် ဖြစ်စဉ်’ တစ်ရပ်ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။ ချက်ချင်း ပြောင်း၍ မရ။ အချိန် ကြာမှသာ ပြောင်းနိုင်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ သူ ငယ်ငယ်တုန်းက တွေ့ရသည့် အတွေ့အကြုံများကို ပေါင်းချုပ်၍ သဘောတရား ထုတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

မော်သည် ၁၉၁၁ ခုနှစ် တော်လှန်ရေးထဲ ပါဝင်ရင်း ‘ဆီယန်မြစ် နေ့စဉ် သတင်းစာ’ ဆိုသည့် သတင်းစာ တစ်စောင်တွင် ‘ဆိုရှယ်လစ်’ ဆိုသည့် စကားလုံးကို ပထမဆုံး သွားတွေ့သည်။

‘ဆိုရှယ်လစ် ဝါဒ အကြောင်းကို စစ်သားတွေ၊ ကျောင်းသားတွေနှင့် ဆွေးနွေးတယ်၊ ဆိုရှယ်လစ် ဝါဒနှင့် ပတ်သက်တဲ့ စာအုပ် စာတမ်းတွေကို ဖတ်တယ်၊ ဒီအကြောင်းကို တခြား သူငယ်ချင်းတွေထံ စာတို စာရှည်တွေ ရေးပြီးလည်း ဆွေးနွေးတယ်၊ ဒါပေမဲ့ ကျုပ်နှင့် သဘော တူတဲ့လူ ဆိုလို့ တစ်ယောက်ပဲ တွေ့ရတယ်’ ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။

၁၉၁၁ ခု တော်လှန်ရေးသည် အာဏာလုပွဲ ညွှန်ပွဲကြီးထဲတွင် တဖြည်းဖြည်း မြုပ်သွားသည်။ ဆွန်ယက်ဆင်က သမ္မတ နိုင်ငံ အာဏာကို ယွမ်ရှိခိုင်သို့ လွှဲလိုက်သည်။ ယွမ်ရှိခိုင် ဆိုသူက ‘ခွတုတ်’ သမား စစ်ဘုရင် ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်က မန်ချူး ဘုရင့်ထံတွင် အမှုထမ်း၍ ယခု သမ္မတ နိုင်ငံ၏ စစ်တပ် စစ်သေနာပတိ ဖြစ်နေသည်။

ပြည်သူများက သမ္မတ နိုင်ငံကို မျှော်လင့် အားထားကြသည်။ သို့ရာတွင် ပညာတတ် ခေါင်းဆောင်ပိုင်း၌ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် ခွက်စောင်း ခုတ်နေကြသည်။ အချောင် လိုက်နေကြသည်။ တစ်ဦးကို တစ်ဦး အကောက် ကြံနေကြသည်။

‘တော်လှန်ရေး ပြီးပြီ ဆိုပြီး ကျုပ်လည်း စစ်တပ်က ထွက် စာအုပ်တွေ ဆီ ပြန်လာတာပေါ့’ ဟု မော်က ပြောသည်။

၁၉၁၂ ခု မတ်လ ချန်ရှားကို ပြန်ရောက်သည့် အခါ၌ မော့တွင် ပိုက်ဆံ တစ်ပြားမျှ မရှိ။ ကျောင်းနေစရာ စရိတ် မရှိ။ ထို့ကြောင့် စာသင်ရန် ဆက် ကြိုးစားသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် သူ့ ကိုယ်ကျိုး တစ်ခုတည်းကိုသာ ကြည့် တတ်သူမျိုး မဟုတ်။ သူ ဘာလုပ်ရမည်ကို မော် မသိ။ သူ့တွင် မည်သည့် အရည်အချင်း ရှိသည်ကိုလည်း သူ့ဘာသာသူ မသိ။

မိတ်ဆွေများက သူ့ကို ဘာလုပ်မည်နည်း၊ ဘာဖြစ်ချင်သနည်းဟု မေး ကြသည်။

လူတိုင်း၌ ရည်ရွယ်ချက် တစ်ခုစီ ရှိကြစေမိ ဖြစ်သည်။ ‘ကြီးလျှင် ဘာ ကြီး လုပ်မည်၊ ဘယ်လို လူစားမျိုး ဖြစ်အောင် လုပ်လိုက်မည်’ စသည်ဖြင့် မျှော်မှန်းချက်တွေ ရှိကြသည်။ မော်၌ ဤမျှော်မှန်းချက် မရှိ။

အသက် ၁၈ နှစ် ရှိပြီ ဖြစ်သည့်တိုင် သူ့ အကြောင်းကို သူ ကောင်း ကောင်း မသိ။ မိတ်ဆွေများက အကြံပေးကြသဖြင့် သတင်းစာထဲက ကြော်ငြာ တွေကို အသေအချာ ဖတ်ကာ ကျောင်းဝင်ခွင့် လျှောက်လွှာတွေ တင်သည်။ ဆပ်ပြာချက် သင်တန်းကျောင်း၊ ပုလိပ်ကျောင်း၊ ဥပဒေ သင်တန်းကျောင်း၊ ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးကျောင်း စသည့် ကျောင်းအားလုံးကို မှတ်ပုံတင်ခ အကုန်ခံကာ စာရင်း သွင်းသည်။ သို့ရာတွင် သူ ဘာလုပ်ချင်သည်ကို မော် မစဉ်းစားတတ်။ သူ့ဘေးက လူများကမူ ‘တော်လှန်ရေး’ ပြီးပြီဟု ဆိုကြ သည်။ အောင်ပွဲ ခံပြီဟု ဆိုကြသည်။ မန်ချူး မင်းဆက် ပြုတ်ကျသွားပြီ မဟုတ်လော။ မကြာခင် ပြဿနာ အားလုံး ပြေလည်တော့မည်ဟု ဆိုကြ သည်။ သို့ရာတွင် မော်က သူတို့ စကားကို နားမလည်။ သူ့ စိတ်တွင် ဒွိဟ ဖြစ်နေသည်။ မိတ်ဆွေများက ‘ကြီးပွားရေး လမ်းစ’ ရှာရန် တိုက်တွန်းကြ သည်။ တရုတ်ပြည်ကြီးကို ကယ်တင်ဖို့ အတွက် ကျွမ်းကျင်သူ လူတော် လူ ကောင်းတွေ လိုသည်။ တချို့က (ကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေး အတွက်) တိုင်းပြည်တွင် ဆပ်ပြာချက်တတ်သူတွေ လိုသည်။ တချို့က ဥပဒေ ပညာရှင်

တွေ လိုသည်၊ ဘောဂဗေဒ ပညာရှင်တွေ လိုသည်၊ ပုလိပ်တွေ လိုသည်၊ ကုန်သည်တွေ လိုသည်ဟု သန်ရာ သန်ရာ ပြောကြသည်။ သူတို့ ပြောလိုက်မှဖြင့် တိုင်းပြည် အတွက် ဆိုသည့် စကား မပါလျှင် မပြီး။ တိုင်းပြည် အတွက် လိုသူတွေချည်း ဖြစ်နေသည်။

မော်သည် ချန်ရှား အလယ်တန်း ကျောင်းတွင် စာမေးပွဲ ဝင်ဖြေရာ အောင်စာရင်း ထိပ်ဆုံးက ပါလာသည်။ သို့ရာတွင် အထက်တန်းသို့ ဆက်တက်သည့် အခါ မော် ထိုပညာတွေကို သင်မနေချင်တော့။ စိတ်ပျက်လာသည်။ သို့ဖြင့် ခြောက်လ ကျောင်းတက်ပြီးနောက် ကျောင်းမှ ထွက်လာသည်။

‘အဲဒီနောက်တော့ ကျုပ်ဘာသာကျုပ် သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ဆွဲပြီး ဟူနန် ပြည်နယ် ပိဋကတ်တိုက်ထဲ သွား တစ်နေကုန် စာဖတ်နေတာပဲ’ ဟု မော်က ပြောသည်။

၁၉၁၃ ခု ဟူနန် ပြည်နယ် ပိဋကတ်တိုက်၌ အရပ် မြင့်မြင့် ခပ်ပိန်ပိန် ဆံပင် ရှည်ရှည်နှင့် လူရွယ် တစ်ယောက်ကို တွေ့ရသည်။ သူသည် နံနက် အစောကြီး ပိဋကတ်တိုက် မဖွင့်မီကတည်းက တံခါးဝသို့ ရောက်နေသည်။ ပိဋကတ်တိုက် ပိတ်မှ ပြန်သည်။ မော်သည် တစ်နေကုန် ထိုင်ကာ စာအုပ် တစ်အုပ်ပြီး တစ်အုပ် ဖတ်သည်။ နေ့လယ်စာ အဖြစ် မုန့်ဆီကြော် နှစ်ယုက်ကို စားရုံသာ နားသည်။ သို့ဖြင့် မော်သည် ပိဋကတ်တိုက်တွင် ခြောက်လလောက် အချိန် ကုန်သွားသည်။ အဖေက စိတ်ဆိုးကာ တကယ် ကျောင်းမနေလျှင် စရိတ် မထောက်တော့ဟု ဆိုသည်။ မျှော်လင့်ချက် မရှိသော သူ့သား အတွက် စိတ်ပျက်သည်။ သူ့သားသည် နေကုန်နေခန်း ဘာကြောင့် စာဖတ်နေသနည်း ဟု နားမလည်နိုင်အောင် ဖြစ်ရသည်။ ပုလိပ်ကျောင်း သို့မဟုတ် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေးကျောင်း တစ်ကျောင်းကို တက်လျှင် တော်သေးသည်။ ယခုမူ စာတွေ တစ်နေကုန် ဖတ်၍ အချိန် ဖြုန်းနေသည်ဟု အဖေက ထင်သည်။

ထိုခြောက်လ အတွင်း၌ မော်သည် စာ အများကြီး ဖတ်ဖြစ်လိုက်သည်။ ကမ္ဘာ့ ပထဝီနှင့် ကမ္ဘာ့ သမိုင်းတို့ကို ဖတ်ဖြစ်သည်။ စာဖတ် မြန်၍ ဖတ်သမျှ ကို မှတ်မိသည်။ ရှုဆူး၊ စပင်ဆာ၊ မွန်တတ်စကျူ၊ အဒမ် စမစ်၊ ဒါဝင် စသည့် အဘိဓမ္မာ ပညာရှင်၊ သိပ္ပံပညာရှင်တို့၏ စာများကိုလည်း ဖတ်သည်။ ကဗျာ၊ ဘောဂဗေဒ၊ ရှေးဟောင်း ဂရိ ပုံပြင်များကိုလည်း ဖတ်သည်။ ကမ္ဘာကြီးကို သူ လက်လှမ်း မီပြီ။ ရှုပ်ထွေး ဆန်းကြယ်သော စကြဝဠာကြီးကို မြင်ရပြီ။ ထိုနေ့မှ စ၍ မော်သည် စာအုပ်ကို လက်က မချတော့။ တစ်နေ့လျှင် အသစ်

mgyoe.com

အဆန်း တစ်ခုခုကို လေ့လာသည့် အကျင့် ရခဲ့သည်။ ခရီးရှည် ချီတက်ပွဲ တုန်းကပင်လျှင် မော်သည် စာအုပ်များကို သယ်လာခဲ့သည်။ ယခုအထိလည်း မော်သည် စာအုပ်ပုံများကြားတွင် ရေးဆဲ မှတ်ဆဲ လေ့လာဆဲ ရှိသေးသည်။

မော်သည် တရုတ် တစ်ပြည်လုံးက သတင်းစာတွေ အားလုံးကို ဖတ် သည်။ အခြား လူမျိုးများ၏ သမိုင်းများကိုလည်း ဖတ်သည်။ ပြင်သစ် တော် လှန်ရေးကို မော် သဘောကျသည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်က ပြင်သစ် ဝန်ကြီးချုပ် ဟောင်း ကူးဒီမာဗီးလ်နှင့် စကား ပြောရာတွင် ကူးဒီမာဗီးလ်က အံ့ဩယူရ သည် အထိ ပြင်သစ် တော်လှန်ရေး အကြောင်းကို နှံ့စပ်အောင် ပြောနိုင် သည်။ အသိပညာ တစ်ခု မှန် မမှန်ကို ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာကြည့်သည်။ ပြီးမှ တစ်ဖန် ပေါင်းချုပ် ယူသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအသိပညာ တစ်ခု မှန်သည် မှား သည်ကို မည်သို့ ဆုံးဖြတ်မည်နည်း။ မှန်ကန်သည့် အတွေးအခေါ်သည် ဘယ်က လာသနည်း။ အသိပညာ ကြီးလာသည်နှင့် အမျှ အတွေးအခေါ် ပြောင်းလာ သည်။ ထိုအခါ၌ အမှန်ဟု ပြောမရနိုင်သည့် ကိစ္စတွေ ပေါ်လာသည်။ သံသယ ဖြစ်စရာတွေ များလာသည်။ အသိပညာ ဆိုသည်မှာ လက်တွေ့ထဲက၊ အဖြစ် အပျက်တွေထဲက၊ အခြေအနေများထဲက ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အသိ ပညာကို ရှာ၍ ကုန်နိုင်ဖွယ် မရှိ။ စင်စစ် ဘဝ ဆိုသည်မှာ ခရီးရှည် ချီတက် ပွဲကြီး တစ်မျိုးသာ ဖြစ်သည်။

သို့ဖြင့် ချန်ရှား ပိဋကတ်တိုက်ထဲတွင် ထိုင်၍ စာဖတ်ရင်း မော်သည် အရာဝတ္ထု တစ်ခုကို အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ဆင်ခြင် သုံးသပ်တတ်လာသည်။ ဘက်ပေါင်းစုံမှ ကြည့်တတ်လာသည်။ သူ မေးမြန်းလျက် ရှိသည့် မေးခွန်း များ၏ အဖြေများကို မတ် ဝါဒထဲတွင် သွား၍ တွေ့သည်။ အနုပဋိလောမ ရုပ်ဝါဒသည် သူ့အား ကမ္ဘာ့ အမြင် တစ်ခု ပေးလိုက်သည်။ ကမ္ဘာကြီးကို ကြည့်ရန် အဘိဓမ္မာ အခြေခံ တစ်ရပ်ကို ပေးလိုက်သည်။

သို့ရာတွင် မော်သည် တရားသေ ကြည့်ခြင်းကို အမြဲတမ်း ဆန့်ကျင် သည်။

‘ကျွန်တော်တို့ကို သဘာဝကြီးက ပြဋ္ဌာန်း ဆုံးဖြတ်ပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ ကလည်း သဘာဝကြီးရဲ့ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်တယ်၊ ဒါကြောင့် သဘာဝကြီးဟာ ကျွန်တော်တို့ကို ဆုံးဖြတ် ပြဋ္ဌာန်းနိုင်တဲ့ တန်ခိုး စွမ်းအား ရှိတယ် ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့မှာလည်း သဘာဝ လောကကြီးကို ပြဋ္ဌာန်း ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့ တန်ခိုး စွမ်းအား ရှိတယ်’ ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။

ပိဋကတ်တိုက်ထဲတွင် ခြောက်လ စာဖတ်ပြီးသည့်နောက် မော့၌ ပိုက်ဆံ တစ်ပြားမျှ မရှိတော့။ မော် နေသည့် ဘုံကျောင်းမှာ လခ နည်းနည်းကလေး ပေးရသည်။ ယခု ထိုဘုံကျောင်း ပျက်သွားပြီ။ ထိုဘုံကျောင်းတွင် စစ်သား များ၊ ဆင်းရဲသည့် ကျောင်းသားများ၊ လူလေ လူလွင့်များ နေကြသည်။ ထိုဘုံ ကျောင်းတွင် မကြာ မကြာ အုပ်လိုက်ချီ၍ ရန်ပွဲများ ဖြစ်တတ်သည်။

တစ်ညသော် စစ်သားများက ကျောင်းသားများကို ဝင်ရိုက်ကြသည်။

‘ရန်ပွဲ ပြီးသည် အထိ အိမ်သာထဲ ဝင်ပုန်းနေရတယ်’ ဟု မော်က ပြော ဖူးသည်။

မော်သည် သတင်းစာများထဲက ကြော်ငြာများကို လိုက်ကြည့်ရပြန်သည်။ သတင်းစာများထဲတွင် ဟူနန် နော်မန် ဆရာဖြစ်သင် ကျောင်းက ကျောင်း ဝင်ခွင့် လျှောက်လွှာများ ခေါ်နေသည်ကို ဖတ်လိုက်ရသည်။ မော်ကလည်း စိတ်ဝင်စားသည်။ စိတ်ဝင်စားခြင်းမှာ အခြားကြောင့် မဟုတ်၊ ကျောင်းလခ နည်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းဆရာ အလုပ်နှင့် ဆိုလျှင် သူနှင့် ကိုက် မည်ဟုလည်း မော် ယူဆသည်။ စာသင်ရလျှင် စာအုပ်နှင့် ထိတွေ့နေမည်။ အမြဲတမ်း လေ့လာနေရမည်။ ကိုယ်ကလည်း သင်ကြားနေရမည်။ သင်ကြား ခြင်း ဆိုသည်မှာ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်က အမြဲတမ်း လေ့လာနေခြင်းနှင့် သူတစ် ပါးကို မျက်စိ ဖွင့်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ယနေ့တိုင်ပင်လျှင် မော်သည် သူ့ကို ကျောင်းဆရာ တစ်ယောက် အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုခြင်းမျိုးကို သဘောကျ သည်။ သို့ရာတွင် ဆရာသည်လည်း တပည့်ထံမှ ပြန်၍ သင်ကြားရမည်ဟု မော်က ပြောသည်။

ကျောင်းဝင် စာစီစာကုံး တစ်ပုဒ် ရေးပြီးနောက် မော့ကို နော်မန် ဆရာ ဖြစ်သင် ကျောင်းက လက်ခံလိုက်သည်။ ထိုမျှမက သူ့လို ကျောင်းဝင်ခွင့် လျှောက်ကြသည့် သူငယ်ချင်း နှစ်ယောက် အတွက်လည်း စာစီစာကုံး နှစ်ပုဒ် ရေးပေးလိုက်လေသေးသည်။

‘အဲဒီတုန်းကတော့ ဒီလို ရေးပေးတာဟာ ကိုယ်ကျင့်တရားကို ထိခိုက် စေတဲ့ အလုပ်လို့ ဘယ်သိမလဲ၊ သူငယ်ချင်းချင်း ခင်တော့ ရေးပေးမိတာပေါ့’ ဟု မော်က ဝန်ခံသည်။

ချန်ရှားက နော်မန် ဆရာဖြစ်သင် ကျောင်းသည် တိုင်လုံးကြီးများ၊ မုခ်ဦး ကြီးများဖြင့် လှပသည့် ကျောင်းကြီး တစ်ခု ဖြစ်သည်။ မူရင်း ပုံစံက ဂျပန် ဗိသုကာ တစ်ဝက် အင်္ဂလိပ် ဗိသုကာ တစ်ဝက်ဖြင့် ဆောက်ထားသည်။ ၁၉၁၉

ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားပေါင်း လေးရာ ရှိသည်။ ထိုကျောင်းနှင့် တွဲလျက် မူလတန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းလည်း ရှိသည်။ လူနှစ်ထောင် ဆုံသည့် ခန်းမ ဆောင်ကြီး တစ်ခုလည်း ရှိသည်။

ကျောင်းဝင်ပေါက်တွင် နော်မန် ကျောင်းဆရာ တစ်ဦး ဖြစ်သည့် ဆူတေ့ လီ၏ လက်ရေးဖြင့် ရေးထားသည့် ကမ္ဘာတစ်ခု ရှိသည်။ ဆူတေ့လီက 'အချက်အလက်များမှာ အမှန်ရှာ' ဟု ကမ္ဘာတစ်ခု ရေးသည်။ ထိုကမ္ဘာတစ်ခု သည် နော်မန် ကျောင်း၏ ဆောင်ပုဒ် ဖြစ်လာသည်။ ဆူတေ့လီမှာ နောင်တွင် မော်စီတုန်း၏ မိတ်ဆွေ ဖြစ်လာကာ သူ့ တပည့်ကျော်၏ လမ်းစဉ်ကို လိုက် သော ကွန်မြူနစ် တစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့သည်။

မော်စီတုန်းသည် ချန်ရှား နော်မန် ဆရာဖြစ်သင်တွင် ငါးနှစ် ကြာသည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၈ ခုနှစ် အထိ ဖြစ်သည်။ ထို ငါးနှစ် အတွင်း မော်၏ နိုင်ငံရေး အယူအဆသည် ပီပြင်၍လာသည်။ မော်သည် ကျောင်းသား ခေါင်း ဆောင် တစ်ယောက် ဖြစ်လာသည်။ ဆန့်ကျင် ဖီဆန်သူ ဖြစ်လာသည်။ အချို့ ၏ အမြင်၌ အမှားကို အမှန် ရောက်အောင် လုပ်ပေးသူ၊ အချို့က နိုင်ငံရေး သမား စသဖြင့် အမျိုးမျိုး မြင်ကြသည်။ မည်သူကမျှ မော်နှင့် ပတ်သက်၍ 'ကြား အမြင်' မရှိကြ။ အမြင် တစ်ခုခုတော့ ရှိကြသူချည်း ဖြစ်သည်။

မော်သည် သူ မကျေနပ်သည့် ကျောင်း စည်းကမ်းတို့ကို ဖောက်ဖျက် သည်။ အစဉ်အလာ စနစ်များ၊ ကြိုးနီ စနစ်များကို ဆန့်ကျင်သည်။ ကျောင်း ထုတ်ခံရမည် တကဲကဲ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ကျောင်းသားများ၊ ဆရာများ၏ တောင်း ဆိုချက်ဖြင့် ကျောင်းတက်ခွင့် ရခဲ့သည်။ မော် လုပ်သမျှသည် ကျောင်းသား များ၊ ဆရာများ၏ အကျိုးစီးပွား အတွက် ဖြစ်သည်။ မော်သည် မှားသည် ထင်လျှင် မည်သူ့ မျက်နှာကိုမျှ မထောက်။ မျက်နှာ ထောက်ရသည့် အလုပ် သည် လောကဝတ် ကိစ္စဟု သူ ယူဆသည်။ မကောင်းမှန်း သိလျက်နှင့် မျက်နှာကို ထောက်ထား၍ မပြောဘဲ နေခြင်းသည် အပေါ်ယံ ဟန်ဆောင်မှု ဟု သူ ထင်သည်။

'လူတွေ အကြောင်းကို ကွယ်ရာမှာ ဘယ်တော့မှ မပြောပါနှင့်၊ ပြောစရာ ရှိရင် သူတို့ ရှေ့မှာ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောပါ' ဟု မော်က နောင်တွင် ပါတီ တွင်း ညွှန်ကြားချက် တစ်စောင်၌ ရေးဖူးသည်။ ယခု ထိုညွှန်ကြားချက်ကို 'လက်ရွေးစင်ကျမ်း' ထဲတွင် ထည့်သွင်းထားကာ ပါတီတွင်း လုပ်ဟန် တစ် ရပ် အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။

၁၉၁၇ ခုနှစ်၌ မော်အား အကျင့်စာရိတ္တ ကောင်းသူ၊ သိက္ခာ ရှိသူ၊ သတ္တိ ကောင်းသူ၊ အရေး အပြော ကောင်းသူ စံပြ တစ်ယောက် အဖြစ် ကျောင်းသား လေးရာက ရွေးလိုက်ကြသည်။ သူနှင့် ရန်ဖြစ်၍ မတည့်သူများ ကပင် မော်ကို လေးစားကြသည်။ မော်ကို ကျောင်းထုတ်ပစ်မည် လုပ်သည့် အခါ ကျောင်းမထုတ်ရန် ဝိုင်းဝန်း တောင်းဆိုရာတွင် သူတို့လည်း ပါသည်။

ဆရာဖြစ်သင် ကျောင်းမှ မော်၏ မိတ်ဆွေရင်းများ အနက် ဆေဟိုစင့် (၁၈၉၀-၁၉၃၁) ဆိုသည့် ဟူနန်နယ်သား လူငယ် တစ်ယောက်။ မော်လိုပင် စာတော်၍ မဟုတ် မခံတတ်သူ ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်ယောက်မှာ မော်ထက် ၁၈ နှစ် ကြီး၍ (၁၈၇၇-၁၉၆၈) ဆရာဖြစ်သင် ကျောင်းဆရာ တစ်ဦး ဖြစ် သည့် ဆူတေလီပင် ဖြစ်သည်။ ဆူတေလီ အကြောင်းကို ပြောရဦးမည်။ ဆူ တေလီသည် ရှေးခေတ် တရုတ် ပညာတတ် တော်လှန်ရေးသမား တစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ သူ ဘဝတွင် တော်လှန်ရေးကြီး သုံးရပ်ကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဆူဇီ ဘုရင်မကြီး လက်ထက်က ရက်စက်စွာ နှိမ်နင်းခြင်း ခံခဲ့ရ သော ပြုပြင်ရေး လှုပ်ရှားမှု (၁၈၉၈)၊ ဆွန်ယက်ဆင်၏ တော်လှန်ရေး (၁၉၁၁) နှင့် ကွန်မြူနစ် တော်လှန်ရေး (၁၉၄၉) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ သူသည် တော်လှန်ရေး သုံးခုလုံးတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ပါဝင်ခဲ့ကာ ၁၉၂၇ ခုနှစ် တွင် သူ့တပည့်၏ တပ်သားကောင်း တစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ခရီးရှည် ချီ တက်ပွဲတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၀ ခုနှစ်တုန်းက သူသည် သူ့ လက်ညှိုး တစ်ချောင်းကို ဖြတ်ကာ ပါလီမန် အစိုးရ စနစ် တစ်ရပ် ထူထောင်ရန် သွေး ဖြင့် စာရေး၍ တောင်းဆိုခဲ့ဖူးသည်။

၁၉၁၂ ခုနှစ်၌ ဆွန်ယက်ဆင်သည် သမ္မတ ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ကာ စစ်ဘုရင် ယွမ်ရှီခိုင်ကို လွှဲပေးခဲ့သည်။ မော်က နောင်တွင် ဆွန်ယက်ဆင်နှင့် ပတ်သက်၍ မကြာခဏ ပြောဖူးသည်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ် ဆွန်ယက်ဆင်၏ အနှစ် ၉၀ မြောက် မွေးနေ့၌ မော်က ဆွန်ယက်ဆင်နှင့် ပတ်သက်သည့် စာတမ်း တစ်စောင် ရေးခဲ့ဖူးသည်။

‘ဆွန်ယက်ဆင်ရဲ့ ပြင်းထန်တဲ့ တိုက်ပွဲတွေ၊ သူ့ရဲ့ အကျိုးပြုချက်တွေကို ကျွန်တော်တို့ သတိရကြရမယ်၊ လက်တစ်ဆုပ်စာ ရှိတဲ့ ဖောက်ပြန်ရေးသမား များက လွဲရင် ဒီနေ့ တရုတ်များ အားလုံးဟာ ဆွန်ယက်ဆင်ရဲ့ တော်လှန်ရေး

ကို အမွေ ဆက်ခံသူများသာ ဖြစ်ကြတယ်။ ... ဆွန်ယက်ဆင်ဟာ နှိမ့်ချတတ်သူ ဖြစ်တယ်။ သူတို့ခေတ်က သမိုင်း လမ်းကြောင်းကို ဖောက်ခဲ့တဲ့ ကြီးမြတ်သူ ပုဂ္ဂိုလ်များ အားလုံးလိုပဲ ဆွန်ယက်ဆင်မှာလည်း ချွတ်ယွင်းချက်တွေ ရှိတာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒီချွတ်ယွင်းချက်များကို အဲဒီခေတ်က သမိုင်းရဲ့ အခြေအနေများနှင့် ဟပ်ကြည့်ပြီး နားလည်ကြရလိမ့်မယ်' ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။

ဆွန်ယက်ဆင်၏ အကြီးမားဆုံး ချွတ်ယွင်းချက်မှာ တစ်ပါးသူကို ယုံကြည်တတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆွန်ယက်ဆင်သည် အာဏာရူး ကိုယ်ကျိုးရှာသမား ယွမ်ရှိခိုင်ကို အယုံကြီး ယုံကာ အာဏာကို သူ့လက်ထဲသို့ ဝကွက်အပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် ယွမ်ရှိခိုင်၏ သတင်းဆိုးများကို ကြားရသည့်အခါ၌ ဆွန်ယက်ဆင်သည် တရုတ်ပြည် တောင်ပိုင်းမှ ပီကင်းသို့ ပြန်လာကာ သမ္မတ ယွမ်ရှိခိုင်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ ပီကင်း ရောက်၍ ယွမ်ရှိခိုင်က သူ့ကို မြှောက်ပင့် နှစ်သိမ့်လိုက်သည့် အခါတွင် ဆွန်ယက်ဆင်သည် ပျော့ကျသွားကာ ဂျပန်ပြည်သို့ ထွက်သွားခဲ့သည်။

ဤအတောအတွင်း ယွမ်ရှိခိုင်သည် အနောက် နိုင်ငံ ခြောက်နိုင်ငံ အဖွဲ့မှ ငွေချေးသည်။ အနောက် နိုင်ငံများက ယွမ်ရှိခိုင်ကို ငွေချေးကြခြင်းမှာ အရင်းအနှီး အဖြစ် လက်နက်များ ပေးရန်နှင့် တရုတ်ပြည်ရှိ သူတို့ အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်ပေးရန် အတွက် ယွမ်ရှိခိုင်ကို စစ်ဘုရင် အဖြစ် ပြန်တင်ရန် ဖြစ်သည်။ ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်၊ အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ ဂျာမနီနှင့် ရုရှားတို့သည် တရုတ်ပြည်က အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားမှုကြီးကို လန့်နေကြသည်။ အမျိုးသားရေး အင်အားစုများ ကြီးထွားလာလျှင် တရုတ်ပြည်က သူတို့ အကျိုးစီးပွားများ ထိခိုက်ကုန်တော့မည်ဟု စိုးရိမ်နေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဆွန်ယက်ဆင်နှင့် သူ့သမ္မတ နိုင်ငံကို မပြု ပြိုအောင် ဖြိုချရမည်ဟု အတိအလင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ယွမ်ရှိခိုင်သည် ကိုယ်ကျိုးရှာ အကျင့်ပျက် စစ်ဘုရင် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြား အထောက်အပံ့ကို ယူ၍ ကိုယ့်လူမျိုးကို ပြန်နှိပ်ကွပ်သူ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြား ချေးငွေများ ယူသည့် အတွက် တိုင်းပြည်က ယွမ်ရှိခိုင်ကို မကျေမနပ် ဖြစ်နေကြသည်။

နိုင်ငံခြား ချေးငွေများ အတွက် ဆားခွန်တော်များကို အာမခံ ထားမည်၊ ပြည်တွင်း ဆားလုပ်ငန်းကို နိုင်ငံခြားက ချုပ်ကိုင်စေမည်ဟု ယွမ်ရှိခိုင်က သဘော တူလိုက်သည့် အခါ၌ ယွမ်ရှိခိုင် ဆန့်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲများ တိုင်းပြည် တစ်ဝှမ်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ဤအထဲတွင် ယွမ်ရှိခိုင်က ဆိပ်ကမ်း

အကောက်ခွန်များ ကောက်ယူခွင့်ကိုလည်း နိုင်ငံခြားသားများ လက်သို့ ထိုး အပ်လိုက်ပြန်သည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်၌ ယွမ်ရှိခိုင်သည် ငွေချေး စာချုပ်ကို သူ့ လူတွေသာ ပါသည့် အမျိုးသား လွှတ်တော်က အတည်ပြုလိုက်သည်။ ကန် ကွက်သူများကို ရက်ရက်စက်စက် သတ်ပြလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသား လွှတ်တော်ထဲက သူ့လူများသည် တုတ်တုတ်မျှ မလှုပ်တော့။ ၁၉၁၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ဆွန်ယက်ဆင်က ယွမ်ရှိခိုင်ကို နုတ်ထွက်ခိုင်းသည်။ ယွမ်ရှိခိုင်က ဆွန်ယက်ဆင်၏ နောက်လိုက်များကို သတ်ပြ၍ အဖြေ ပေး လိုက်သည်။

သို့ဖြင့် ယွမ်ရှိခိုင်ကို ဆန့်ကျင်သည့် ပုန်ကန်မှုများသည် တရုတ်ပြည် တစ်ဝှမ်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ယန်စီ မြစ်ဝှမ်း တစ်လျှောက် ပြည်တွင်း စစ်ကြီး ဖြစ်ဖို့ တာရှုနေပြီ။ ယွမ်ရှိခိုင်က အခြေအနေကို ရင်ဆိုင်ရန် အသင့် ရှိနေသည်။ သူ့တွင် နိုင်ငံခြား ချေးငွေ အဖြစ် ရထားသည့် လက်နက်တွေ ရှိသည်။ သို့ဖြင့် ယွမ်ရှိခိုင်သည် ဆွန်ယက်ဆင်၏ တပ်များကို အပြုတ် ဖြုတ် လိုက်သည်။ ဆွန်ယက်ဆင်လည်း ဂျပန်သို့ ထွက်ပြေးရသည်။ အမေရိကန် နှင့် အခြား တိုင်းပြည်များက ယွမ်ရှိခိုင်ကို ထောက်ခံကြသည်။ ယွမ်ရှိခိုင်ကို တရုတ်ပြည်၏ ဘုရင် အဖြစ် ရွေးရန် ၀ါဒ ဖြန့်သည်။ သို့ရာတွင် ယွမ်ရှိခိုင်ကို ပြည်နယ်များ၊ စစ်ဘုရင်များက လက်မခံကြ။

သို့ဖြင့် တရုတ်ပြည်တွင် စစ်ဘုရင်တွေ ကြီးစိုးသည့် ခေတ်ကြီး အစပြု တော့သည်။ ခေတ်လယ် ဥရောပတွင် မြေရှင် မှူးမတ် စစ်ပွဲတွေ ဖြစ်ခဲ့သည့် နည်းတူ တရုတ်ပြည်တွင် စစ်ဘုရင် အချင်းချင်း အာဏာလုပွဲကြီး စတော့ သည်။ တရုတ်ပြည်သည် စစ်ဘုရင်တို့၏ စစ်ပွဲများဖြင့် အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ တရုတ် လယ်သမားနှင့် အလုပ်သမားသည် စစ်ဘုရင် စစ်ပွဲ များ အတွက် သီးနှံ အခွန်အကောက် ပေးရသည်။ အခြား အခွန်များ ပေးရ သည်။ စစ်သား ထည့်ရသည်။ သို့ရာတွင် ဤဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို ခါးစည်း ခံရသူမှာ လူဦးရေ ကိုးဆယ် ရာခိုင်နှုန်းရှိသည့် လယ်သမား လူတန်းစားသာ ဖြစ်သည်။ အချို့ နေရာများ၌ လယ်သမားကို လယ်ထွန်နေလျက် တန်းလန်းက စစ်တပ်ထဲ ဆွဲသွင်းသည်။ ဇက်ချွမ် ပြည်နယ်တွင် အနှစ် ခုနစ်ဆယ် အတွက် အခွန် ကြိုကောက်သည်။ စစ်တပ်တွေ တစ်တပ်ပြီး တစ်တပ် ဖြတ်ကြလွန်း သဖြင့် ဆယ်နှစ်စာ ဝက်တွေ ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်းကုန်သည်။ ယွမ်ရှိခိုင်က ဟူနန် ပြည်နယ်သားတွေ ကျေနပ်အောင် ဆွန်ယက်ဆင်၏ နောက်လိုက် တန်ယင့်

ခိုင်ကို ဟူနန် ပြည်နယ် ဘုရင်ခံ ခန့်သည်။ ဟူနန်သည် တရုတ်ပြည်တွင် လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေး အချက်အချာ ကျသည့် ပြည်နယ် ဖြစ်၍ ထိုပြည်နယ် ကို ထိန်းဖို့ အရေးကြီးသည်။

၁၉၁၄ ခု ဩဂုတ်လ ဥရောပတွင် ပထမ ကမ္ဘာစစ် ဖြစ်သည့် အချိန်၌ အနောက် နိုင်ငံများက တရုတ်ပြည်ကို 'ယာယီ' လက်ရှောင်လိုက်သည်။ ဥရောပတွင် သွား၍ အာရုံစိုက်နေကြသည်။ ဤတွင် ဂျပန်က ချက်ကောင်းကို စောင့်ကာ 'တောင်းဆိုချက် ၂၁ ချက်' ကို ယွမ်ရှိခိုင်ထံ တင်လိုက်သည်။ ဂျပန်၏ တောင်းဆိုချက်ကို ဘာသာပြန်လိုက်လျှင် တရုတ်ပြည်ကို ဂျပန် ကိုလိုနီ အဖြစ် သွတ်သွင်းရန် ဖြစ်သည်။ ယွမ်ရှိခိုင်၏ အနောက် နိုင်ငံက ဆရာများကလည်း ကိုယ့်ကိစ္စနှင့် ကိုယ် ဖြစ်၍ အရှေ့ဘက်ကို လာမကူနိုင် တော့။ ဂျပန်၏ ခြေလှမ်းကို လက်ပိုက် ကြည့်နေကြရသည်။

ဤတွင် ယွမ်ရှိခိုင် စိတ်ကူး တစ်ခု ပေါ်သည်။ သူ့ကိုယ်သူ တရုတ် ဘုရင် အဖြစ် ခံယူရန် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၁၅ ခု ဒီဇင်ဘာလထဲတွင် မင်းဆက်သစ် တစ်ရပ်ကို ထူထောင်ပြီဟု ကြေညာသည်။ ဤသည်ကို မကျေနပ်သဖြင့် အနောက်တောင်ပိုင်းတွင် ပုန်ကန်မှုများ အများအပြား ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။ ၁၉၁၆ ခု ဧပြီလတွင် ဟူနန်နှင့် ဇော်ချမ် ပြည်နယ်တို့က လွတ် လပ်ရေး ကြေညာသည်။ ယွမ်ရှိခိုင် နောက်က စစ်တပ်လည်း အပြိုပြို အကွဲကွဲ ဖြစ်ကုန်သည်။ ၁၉၁၆ ခု ဇွန်လထဲတွင် ယွမ်ရှိခိုင်လည်း နှလုံး ရောဂါဖြင့် သေသည်။

ယွမ်ရှိခိုင် သေသော်လည်း စစ်ဘုရင်တွေ အတိုက် မရပ်။ ဟူနန် တစ်နယ် တည်း၌ပင်လျှင် အချင်းချင်း စစ်ခင်းနေကြသော စစ်ဘုရင်ပေါင်း ခုနစ်ဦး လောက် ရှိနေသည်။

ဆွန်ယက်ဆင်သည် ဂျပန်မှ ပြန်ရောက်လာကာ ကွမ်ချောင်တွင် သူ့ ဌာနချုပ်ကို တည်ထောင်သည်။ ၁၉၁၇ ခု ဇူလိုင်လထဲတွင် တရုတ်ပြည်၌ အစိုးရ နှစ်ဖွဲ့ တက်နေသည်။ တစ်ဦးက ယွမ်ရှိခိုင်၏ နောက်လိုက် စစ်ဘုရင် တုန်ချီယွို ဖြစ်၍ ပီကင်းတွင် ရုံးစိုက်သည်။ ဆွန်ယက်ဆင်က စိတ်ချရသည့် တောင်ပိုင်း စစ်ဘုရင်က တစ်စုကို ခေါင်းဆောင်ကာ ကွမ်ချောင်တွင် ရုံး စိုက်သည်။ အစိုးရ အဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့စလုံးက ဗဟိုကျသော ဟူနန် ပြည်နယ်ကို လုနေကြသည်။ နိုင်ငံကြီးများက တရုတ်ပြည်ကို ခွဲဝေယူရန် ပြင်နေကြသည်။ တိဘက်နှင့် မွန်ဂိုလိယာ ပြည်နယ်များတွင် ရုရှား သူလျှိုတွေ၊ ဂျပန် သူလျှို

တွေ၊ ဗြိတိသျှ သူလျှိုတွေ ခြေချင်းလိမ်နေသည်။ မန်ချူးရီးယား ပြည်နယ်နှင့် ရှန်တောင် ပြည်နယ်တို့သည် သူ့ 'ဩဇာ နယ်ပယ်' ဖြစ်သည်ဟု ဂျပန်က အတိအလင်း ကြေညာလာသည်။ ဂျပန်က တရုတ်ပြည်တွင် သူ့ခေတ် ရောက် ပြီဟု တွက်သည်။ ဂျပန်ကုန်တွေ တရုတ်ပြည်ထဲသို့ တဖွဲဖွဲ ရောက်လာကြ သည်။

ဟူနန် ပြည်နယ်ရှိ စစ်ဘုရင်တို့၏ တပ်များသည် ဘုရားကျောင်းများ၊ ဘုံကျောင်းများထဲတွင် တပ်စွဲ နေကြသည်။ နေရာတကာ လုယက်မှုတွေ ဖြစ် နေသည်။ ကုန်ပစ္စည်းများကို သိုလှောင်ထားကြသဖြင့် ပိုက်ဆံ တန်ဖိုး မရှိ တော့။ လယ်သမားများ ငတ်ပြတ်ကာ မြို့က လူများလည်း ဆူပူကုန်ပြီ။ ကျောင်းသားများကလည်း လူစုလူဝေးနှင့် ဆန့်ကျင် ဆန္ဒပြပွဲများ ကျင်းပကြ သည်။ ဤသို့ဖြင့် လူငယ်များသည် ချက်ချင်း ရင့်ကျက်လာကြကာ တော်လှန် ရေးသစ်ကြီး တစ်ခုသို့ တာစုနေသည်။ ကျောင်းသားများက ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့များ ဖွဲ့ကြသည်။ စစ်လေ့ကျင့်ခန်းများ လုပ်ကြသည်။ ကျောင်းတိုင်း အပျော်တမ်း တပ်ဖွဲ့များ ဖွဲ့ကြသည်။ ဤအထဲတွင် ချန်ရှား ဆရာဖြစ်သင် နော်မန်ကျောင်းသည်လည်း ခြွင်းချက် မဟုတ်။ ထိုကျောင်းက နိုင်ငံရေး လှုပ် ရှားမှု အားလုံး၌ မော်သည် ခေါင်းဆောင်ပိုင်းမှ အမြဲတမ်း ပါခဲ့သည်။

၁၉၁၅ ခု၌ မော်သည် နော်မန် ကောလိပ် ကျောင်းသား အဖွဲ့ အတွင်း ရေးမှူး ဖြစ်လာခဲ့ကာ 'ကျောင်းသားများ အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေး အသင်း' ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုအသင်း၏ လုပ်ငန်းမှာ ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ မမျှတသော တောင်းဆိုချက်များကို စုပေါင်း ခုခံရန် ဖြစ်သည်။

ဤ အသင်းသည် ၁၉၁၉ ခု မေလ အရေးတော်ပုံ၌ ဟူနန် ပြည်နယ် ကျောင်းသား အဖွဲ့အစည်းများ၏ အမြူတေ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ခုနစ်နှစ်သား ဘဝ ကပင် ဆရာက ကျောင်းသားအား ဖိနှိပ် ညှဉ်းပန်းမှုကို တိုက်ခိုက်သော မော်သည် ယခု ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး၏ မတရား စည်းကမ်းများကို တိုက်ဖျက်သူ ဖြစ် လာခဲ့သည်။

မော် ခေါင်းဆောင်သည့် ကျောင်းသား အသင်းများသည် နိုင်ငံရေး ကိစ္စ များတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ယွမ်ရှိခိုင်ကို လည်းကောင်း၊ စစ်ဘုရင်များကို လည်း ကောင်း၊ ဂျပန်၏ တောင်းဆိုချက် ၂၁ ချက်ကို လည်းကောင်း ဆန့်ကျင် ဆန္ဒ ပြခဲ့သည်။ ၁၉၁၅ ခု မေလ ၇ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသည့် ဂျပန် ဆန့်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲကို မော် ခေါင်းဆောင်၍ ကျင်းပသည်။

‘လွန်ခဲ့တဲ့ နှိပ်ကွပ်မှု (ဂျပန်၏ ရာဇသံကို ဆိုလိုသည်) ကို လက်စား ချေဖို့ဟာ ကျွန်တော်တို့ မျိုးဆက်တွေရဲ့ တာဝန် ဖြစ်တယ်’ ဟု မော်က ရေးခဲ့ သည်။ မော်သည် ‘လူမှု စုံစမ်းရေး’ အတွက် သုတေသန အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ချန်ရှားရှိ စက်ရုံများက အခြေအနေများကို စုံစမ်း လေ့လာရန် ကျောင်းသား အဖွဲ့ငယ်များကိုလည်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို တည်ထောင်ရန် အခြား ကျောင်းသားများ၊ အဖွဲ့များနှင့် ဆက်သွယ်ရေး အတွက်လည်း စီမံကိန်းများ ဆွဲခဲ့သည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်၌ စစ် ဘုရင် ဆန့်ကျင်သည့် ကျောင်းသား ကာကွယ်ရေး တပ်များ ဖွဲ့သော အခါတွင် မော်သည် ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်း တပ်ဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် မကြာမီ စစ်ဘုရင် ဖူလျှံဆို၏ တပ်များက ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်း အဆောင်များကို သိမ်းလိုက်သည်။ မော်သည် အနီးရှိ ပုလိပ် ဌာန တစ်ခုသို့ သွားကာ ပုလိပ်များနှင့် စကား ပြောသည်။ ရင်းနှီးအောင် လုပ်သည်။ ၎င်း တို့၏ အကူအညီဖြင့် ပုလိပ် ဌာနမှ ရိုင်ဖယ် အစစ်များနှင့် အတုများကို ၎င်း ခဲ့သည်။ ညအချိန်၌ မော်နှင့် သူ့ ရဲဘော် ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းခန်း များပေါ်သို့ တက်နေသည့် စစ်တပ်များကို ညာသံပေး၍ ဝိုင်းသည်။ လက်နက် အချခိုင်းသည်။ စစ်ဘုရင်၏ စစ်သားများသည် ခြေမကိုင်မီ လက်မကိုင်မီ ဖြစ်ကာ လက်နက်ချ အညံ့ခံကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကျောင်းသား ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့ သည် လက်နက်များ ရလိုက်ကြသည်။ ဤသည်မှာ မော်၏ ပထမဆုံးသော လျှပ်တစ်ပြက် ပြောက်ကျား တိုက်ပွဲ အတွေ့အကြုံ ဖြစ်သည်။ ထိုကတည်းက မော်သည် စစ်သိပ္ပံ ပညာကို လေ့လာခဲ့သည်။

စစ်ပညာကို မလေ့လာ၍ မဖြစ်တော့။ စစ်သည် စစ်ဘုရင် ကြီးစိုးသော တရုတ်ပြည်တွင် နေ့စဉ် အဖြစ်အပျက် တစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။ ထမင်းစား ရေ သောက် ကိစ္စ ဖြစ်နေသည်။ မော်တို့ မျိုးဆက်သည် သူတို့ သက်တမ်း တစ် လျှောက်လုံး စစ်ပွဲများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။ သူတို့ မျိုးဆက်သည် စစ်ပွဲ ကြီး နှစ်ပွဲ ကြားတွင် မွေးဖွားခဲ့ရပြီး တော်လှန်ရေး တစ်ခုကို မြင်ခဲ့ရသည်။ ယခုလည်း တရုတ်ပြည်တွင် စစ်ဘုရင်တို့ မွစာကြံနေပြီ။

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်လောက်က ဆွန်ရှု ဆိုသော ပညာရှိက ‘စစ်ရေး ဝိဇ္ဇာ ပညာ’ ဆိုသည့် ကျမ်းတစ်စောင်ကို ရေးခဲ့သည်။ ဆွန်ရှုသည် တရုတ်ပြည် သမိုင်း တစ်လျှောက်တွင် အလွန် ဩဇာ ကြီးသည်။ ထိုကျမ်း၏ ဩဇာသည် မော်တို့ မျိုးဆက်ကိုလည်း လွှမ်းမိုးနေသည်။ ထိုကျမ်းသည် စစ်မှု

ရေးရာကိုသာမက ရန်သူနှင့် စေ့စပ် ဆွေးနွေးခြင်း၊ စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ကာလများတွင် သေနင်္ဂဗျူဟာများ နည်းပရိယာယ်များ ကျင့်သုံးခြင်း စသည့် ဉာဏ်ရည် ပြိုင်ရသည့် ကိစ္စ ဟူသမျှတွင်လည်း အသုံးချ၍ ရသည်။ စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ကိစ္စသည် အာဏာကို ခန့်ခွဲ သုံးစွဲရေး၌ အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်း များသာ ဖြစ်သည်။ စစ်နည်းကို သုံးသုံး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနည်းကို သုံးသုံး နှစ်နည်း စလုံးသည် အာဏာ တည်မြဲရေး အတွက် အသုံးပြုသည့် နည်းလမ်းများသာ ဖြစ်သည်ဟု တရုတ်တို့က ယူဆကြသည်။

မော်စီတုန်းသည် ဆွန်ဇူ၏ ကျမ်းများကို လေ့လာသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်နှင့် ပတ်သက်သည့် သူ၏ အသစ် တီထွင် ရေးသားချက်များ၌ ဆွန်ဇူ၏ အယူအဆ များအား တိုးချဲ့ ပေါင်းစပ်ထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

တိုက်ပွဲ ဟူသည် အခြေအနေ အမျိုးမျိုးတွင် ထင်ဟပ် သုံးနိုင်သည်။ ပျိုးခင်းမှ ပျိုးတစ်ဆုပ်ကို နုတ်ရသည်ကလည်း တိုက်ပွဲပင် ဖြစ်သည်။ အခက် အခဲတွေ ကြားထဲက စက်ရုံ အလုပ်ရုံကို ဆောက်ရသည်လည်း တိုက်ပွဲပင် ဖြစ်သည်။ တောင် တစ်လုံးကို တက်ရခြင်းသည်လည်း တိုက်ပွဲပင် ဖြစ်သည်။ သဘာဝကို တွန်းလှန်ရခြင်း၊ အခက်အခဲကို ကျော်လွှားရခြင်း စသည်တို့သည် လည်း တိုက်ပွဲများပင် ဖြစ်သည်။ တိုက်ပွဲတကာတို့ အနက် အခက်ခဲဆုံး အပင် ပန်းဆုံးကား အတ္တကို တိုက်ရသည့် တိုက်ပွဲပင် ဖြစ်သည်။

ဤအယူအဆသည် မော်တို့ မျိုးဆက်၏ အယူအဆ၊ မော်တို့ မျိုးဆက် ၏ ဝေါဟာရ ဖြစ်လာသည်။

‘ဆုံးဖြတ်တတ်ခြင်းသည် သားကောင်ကို ကုပ်ယူသော သိမ်းငှက်၏ အချိန် ကိုက် ထိုးသုတ်ခြင်းနှင့် တူသည်’ ဟု ဆွန်ဇူက ရေးခဲ့သည်။ ‘ရန်သူ အဆင် သင့် မဖြစ်သော နေရာတွင် ရန်သူကို တိုက်ပါ။ မမျှော်လင့်သော နေရာမှ ဝင် တိုက်ပါ’ ဟုလည်း ဆွန်ဇူက ရေးခဲ့ဖူးသည်။ မော်သည် ဤသင်ကြားချက်များ ကို ဖတ်ရသည်။ နောင်တွင် သူ ဆင်နွှဲသည့် တိုက်ပွဲကြီးများ၌ ဤအခြေခံကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် ဖြစ်နေချိန်၌လည်း သူ့ကိုယ်ပိုင် တီထွင်ချက်များကို ပြုလုပ်သည်။

မော်သည် တိုင်ပင် သူပုန်တုန်းက သူပုန်ကြီးများ အသုံးပြုခဲ့သည့် ပြောက်ကျား စစ်နည်းများကို ကျောင်းသားများအား သင်ပေးသည်။ ငြောင့် ထောင်ခြင်း၊ တစ်ဖက်က ငြာသံ ပေး၍ အခြား တစ်ဖက်က ဝင်တိုက်ခြင်း စသည့် နည်းများကို သင်ပေးသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် မော်သည် ပြောက်ကျား

စစ်၊ လယ်သမားစစ်၏ နည်းပရိယာယ်များကို နော်မန် ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်း များထဲသို့ ရောက်အောင် ယူလာသည်။

မော်သည် ပထမ ကမ္ဘာစစ် အတွင်း ဥရောပ စစ်မြေပြင်က စစ်ပွဲ သတင်း များ၊ တိုက်ပွဲများ အကြောင်းကို အသေးစိတ် ဖတ်သည်။ ဂျာမန် တပ်များ ရုရှား နယ်ထဲသို့ ဝင်သည့် သတင်းများကို လေ့လာသည်။ ပါရီမြို့ကို ဂျာမန် တပ်တွေ မဝင်နိုင်အောင် တက္ကစီကားများဖြင့် ပိတ်ဆို့ထားသည့် ပရိယာယ်မျိုး ကို နောင် နှစ်ပေါင်း သုံးဆယ် ကြာအောင် မော် တဖွဖွ ပြောတတ်သည်။ သေနင်္ဂီဗျူဟာ၊ နည်းပရိယာယ် စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆောင်းပါး များစွာကို ရေးသည်။ သူ လေ့လာရသမျှကို မှတ်သားသည်။ မှတ်သားမိသမျှကို ရေးချသည်။ ပေါလ်ဆင်၏ ယုတ္တိဗေဒ ကျမ်းကို ဖတ်ပြီးနောက် စာလုံးပေါင်း ၁၂၀၀၀ ခန့်မျှ ဝေဖန်ချက် ရေးသည်။ သူ လက်ရေးနှင့် ရေးထားသော ဝေဖန် ချက် ပါသည့် ပေါလ်ဆင်၏ ယုတ္တိဗေဒ ကျမ်းသည် ယခုတိုင် ချန်ရှား ဆရာ ဖြစ်သင် ကောလိပ် ပြတိုက်တွင် ရှိနေသေးသည်။ ဤ ငါးနှစ် အတွင်း သူ ဖတ်ခဲ့သည့် စာအုပ်များ အကြောင်းကို ဝေဖန်ထားသည့် မော်၏ ဝေဖန်ချက် များသည် စာလုံးပေါင်း တစ်သန်းကျော်မျှ ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

မော်သည် ထိုမျှနှင့် မကျေနပ်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် သူ ဆရာ ဆူတေ့လီ နှင့် အတူ အလုပ်သမားများ အတွက် ညနေ သင်တန်းများကိုလည်း ဖွင့်လိုက် သေးသည်။ ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်း အနီးတွင် (မည်သူက ပေးမှန်း မသိ) မော် တို့ အတွက် အဆောက်အအုံ တစ်ခု ရသည်။ အလုပ်သမားများအား ယဉ်ကျေးမှု၊ အရေး၊ အဖတ်၊ အတွက် အခမဲ့ သင်ပေးမည်ဟု မော်က ဆိုင်းဘုတ် ရေးသည်။

‘ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ ပြည်သူ အများစုဟာ ပညာသင်ဖို့ အခွင့် အရေး မရကြဘူး’ ဟု မော်က ပြောဖူးသည်။ မော်က အရာရှိများ၊ ပညာတတ် များ သုံးသော စာပေ အရေးအသားမျိုးကို ဆန့်ကျင်သည်။ အတန်းများထဲတွင် ခေတ် အရေးအသားဖြင့် သင်ရမည်ဟု တောင်းဆိုသည်။

‘အတန်းထဲမှာ ရှေး ဘာသာ စကားတွေနှင့် သင်နေရင် ဒါတွေကို ဘယ် သူမှ နားမလည်ဘူး၊ ရှေး အရေးအသားတွေနှင့် ရေးရင် ဘယ်သူမှ မဖတ်ဘူး၊ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျောက်တုံးတွေ မဟုတ်ဘူး၊ သစ်ပင်တွေ မဟုတ်ဘူး၊ လူ တွေ ဖြစ်တယ်၊ ဒါကြောင့် အမြန် လာပြီး စာရင်းသွင်းကြ၊ လာပြီး သာမန် စကားနှင့် ပြောတာကို နားထောင်လှည့်ကြ၊ ကြိုက်ရာ အဝတ်အစား ဝတ်နိုင် တယ်၊ ကော်ပီ စာအုပ်နှင့် ကျောင်းသုံး ပစ္စည်းကို အခမဲ့ ပေးတယ်’ ဟု

mgjoe.com

ပိုစတာ ရေးထားသည်။ ချန်ရှား အထည်စက်က အလုပ်သမား တစ်ရာခန့် စာရင်းပေးကြသည်။ သင်တန်းက ည ခုနစ် နာရီမှ ကိုး နာရီ အထိ ဖြစ်သည်။ မော်က သမိုင်းနှင့် ‘မျက်မှောက်ရေးရာများ’ ကို သင်သည်။ အလုပ်သမား များအား သတင်းစာ ဖတ်ပြသည်။ သူတို့ကို ဆွေးနွေးစေသည်။ ဤနည်းအား ဖြင့် မော်သည် ပညာ သင်ကြားရေး နည်းလမ်းများကို ရရှိလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

စင်စစ် မော်ကိုယ်တိုင် ရှေး စာပေ အရေးအသားမျိုးကို လှပစွာ ရေးနိုင် သည်။ လှပသည့် စကားလုံးများကို သုံးတတ်သည်။ သူ့ ကဗျာများကို ကြည့် လျှင် ဤအချက်ကို သိနိုင်သည်။ သူ့ စာစီစာကုံးများသည် ‘အကြောင်းအရာ ရော ပုံသဏ္ဍာန်ပါ’ ကောင်းသည်ဟု ကျောင်းတွင် အချီးမွမ်း ခံရသည်။

အမျိုးသမီး လွတ်မြောက်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မော် လုပ်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်း များကို သိသူ နည်းကြသည်။ ချန်ရှားသည် အမျိုးသမီး လွတ်မြောက်ရေး လုပ်ငန်း အတွက် ရေခဲ မြေခဲ ကောင်းသည်။ တရုတ်ပြည်တွင် အကောင်းဆုံး မိန်းကလေးကျောင်းဟု ဆိုသော ချိန်နန် မိန်းကလေးကျောင်း ရှိသည်။ နောင် တွင် ထိုကျောင်းမှ အမျိုးသမီး တော်လှန်ရေးသမားများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ မော် ခေါင်းဆောင်သည့် ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုများနှင့် နောင်တွင် တရုတ် တော်လှန်ရေးထဲသို့ ထိုကျောင်းသူများ ပါဝင်လာခြင်းမှာ တရုတ် အမျိုးသမီး လွတ်မြောက်ရေး သမိုင်းတွင် အလွန် အရေးကြီးသည်။

ထိုကျောင်းမှ မော် စည်းရုံးခဲ့သည့် အမျိုးသမီး တစ်ယောက် ပါသည်။ သူ့ နာမည်က ဆေကျင့် ဖြစ်၍ ခပ်သွက်သွက် ရုပ်ချောချောကလေး ဖြစ်သည်။ ယနေ့တိုင်လည်း သွက်လက်တုန်း၊ ရွှင်လန်း တက်ကြွတုန်း ဖြစ်သည်။ ယခု သူသည် တရုတ် ကွန်မြူနစ် ပါတီ ဗဟို ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်နေသည်။

‘အမှန်တရားကို ရှာမယ် ဆိုရင် အဲဒီ အမှန်တရားကို မရမချင်း လိုက် ရှာရမယ်၊ အမှန်တရားကို နားမလည်ဘဲ ဆယ်နှစ် နေရတာဟာ ရည်ရွယ်ချက် မရှိဘဲ ဆယ်နှစ် နေရတာနှင့် အတူတူပဲ’ ဟု မော်က ရေးသည်။ သို့ရာတွင် လူတစ်ယောက်၌ တကယ် ယုံကြည်ချက် ရှိ မရှိကို သူ့အလုပ်ဖြင့်သာ သိနိုင် သည်။ ချန်ရှားတွင် မော် ထူးခြားခဲ့ခြင်းမှာ သူ ယုံကြည်သည်ကို တကယ် လုပ်ပြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထိုစဉ်က မော်သည် အရပ် မြင့်၍ အလွန် ပိန်သည်။ သူ့ ခန္ဓာကိုယ်သည် အရိုးနှင့် အရေသာ ကျန်တော့သည်။ အဝတ်အစား အပြင်အဆင်ကိုလည်း ဂရုမစိုက်။ ကြီးမား ပြူးကျယ်သည့် မျက်လုံးများ၊ ကျယ်ပြန့်သော နဖူးပြင်နှင့်

mgyoe.com

တည်ငြိမ်သော မျက်နှာကိုကား ဓာတ်ပုံများထဲတွင် တွေ့ရသေးသည်။ မော်
သည် တစ်နေ့လုံး တစ်ညလုံး အလုပ် လုပ်သည်။ စစ်ပညာ သင်သည်။ ဆန္ဒ
ပြသည်။ ဆွေးနွေးသည်။ အလုပ်သမား သင်တန်းများ ဖွင့်သည်။

‘အနှစ် တစ်သောင်း ဆိုတာ ကြာလွန်းတယ်၊ ခုချက်ချင်း အလုပ် စရမယ်၊
ကျွန်တော်တို့မှာ သိစရာတွေ အများကြီး ရှိတယ်၊ လုပ်စရာတွေလည်း အများ
ကြီး ရှိတယ်’ ဟု မော်က ကဗျာ ရေးဖူးသည်။ မော်သည် ကြီးပမ်း အားထုတ်မှု
ကြီး တစ်ခု အတွက် စိတ်ဓာတ် အရ လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာ အရ လည်း
ကောင်း အဆင်သင့် ဖြစ်ရန် ပြင်ဆင်နေခြင်း ဖြစ်သည်ကိုမူ သူ့ဘာသာသူ
မသိ။ မော်သည် သူကသာ စကား ပြောသည် မဟုတ်၊ သူတစ်ပါး ပြောသည်
ကိုလည်း စူးစိုက် နားထောင်သည်။ စိတ်ရှည်လက်ရှည် နာယူသည်။ သူ
နားထောင်သည့် အခါများ၌ သူသည် မလှုပ်မရှား ထိုင်ကာ မျက်လွှာကို ချ၍
တစ်နေရာတည်းကိုသာ စူးစိုက် ကြည့်နေသည်။

‘အစဉ်အလာဟောင်းဟာ အသစ်ကို ပိတ်ဆို့တယ်၊ အစဉ်အလာဟောင်း
တွေကို တွယ်ဖက်နေရင် တရုတ်ပြည်ကြီးဟာ ခေတ်သစ်ကြီးကို အမီ လိုက်
နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး၊ တစ်ခုခုကို မဆုံးဖြတ်ခင်မှာ ဆုံးဖြတ်မယ့် အရာကို နား
လည်ရမယ်၊ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကိုယ်ကာယ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ စိတ်ဓာတ် ဖွံ့ဖြိုးရေး
အတွက် အစွမ်းကုန် ကြိုးစားရမယ်၊ ရှင်ဘုရင်နှင့် အုပ်စိုးခံ ကျွန်၊ အဖေနှင့်
သား၊ လင်နှင့် မယား ဆိုတဲ့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်က နောင်ကြီးကြီး သုံး
ချောင်းကို ဖြတ်ရမယ်၊ ဘာသာရေး၊ အရင်းရှင်၊ သက်ဦးဆံပိုင် စနစ် စတဲ့
တရုတ် အင်ပါယာရဲ့ မကောင်းဆိုးဝါး တစ္ဆေကြီးတွေကိုလည်း ထိန်းချုပ်ပေး
ရမယ်’

ကာယပညာ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မော် ရေးသည့် ဆောင်းပါး တစ်
စောင်ကို ၁၉၁၆ ခုနှစ် ‘လူငယ်သစ်’ မဂ္ဂဇင်းတွင် ပုံနှိပ်သည်။ ထိုဆောင်းပါး၌
မော်က ကာယ ကြံ့ခိုင်မှုနှင့် စစ်လေ့ကျင့်ရေးကို တစ်တန်းတည်း ထားသည်။
သူ့ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လူစဉ် မမီသော လူငယ်များကို မြင်နေရသည်။ လောင်း
ကစားကြသည်။ ပြည့်တန်ဆာများနှင့် ပျော်ပါးကြသည်။ အဆုတ် ရောဂါနှင့်
ကာလသား ရောဂါသည် လူငယ်တွေ ကြားတွင် ပျံ့နေသည်။

မော်က သူ့ ကျန်းမာရေးကို အမြဲ ဂရုစိုက်သည်။ ချန်ရှားက ဆရာဖြစ်သင်
ကျောင်းထဲတွင် ရေတွင်း တစ်တွင်း ရှိသေးသည်။ နွေနေ့ ဆောင်းဆောင်း
မော်သည် ရေတွင်းမှ ရေကို ကိုယ်တိုင် ဆွဲ၍ ရေချိုးသည်။

mg yoe . com

ပညာတတ် ကျောင်းသားက အလုပ် ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း လုပ်ခြင်း မှာ ထိုခေတ်နှင့် ဖီလာ ဖြစ်နေသည်။ ဤသည်မှာ ကိုယ်ခန္ဓာ ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် မော်၏မူ ဖြစ်သည်။ သူ့ နိုင်ငံရေး အမြင်၏ ရှေ့ပြေး ဖြစ်သည် ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ခွန်အား စိုက်ထုတ်မှုကို ကြောက်သော ‘ပညာတတ်’ အစဉ် အလာများကို တိုက်ဖျက်သည့် ခြေလှမ်း ဖြစ်သည်။

မော်သည် ကိုယ်ခန္ဓာ ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ငယ်စဉ်က အတွေး အခေါ်များကို ယခုတိုင်လည်း ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားသည်။ သူ့ အမြင် များကို ယနေ့ တရုတ်ပြည်တွင် လူထုက လိုက်နာ ကျင့်သုံးအောင် ကြိုးစား သည်။

လူတစ်ယောက်၏ ခန္ဓာကိုယ် ပျက်စီး ယိုယွင်းရခြင်း၌ ပြင်ပ အကြောင်း တရားနှင့် အတွင်း အကြောင်းတရား ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာ ခြင်းသည် စိတ်အပေါ်၌လည်း တည်တတ်သည်။ သဘောထား အပေါ်၌လည်း တည်သည်ဟု မော်က ယူဆသည်။

လူသည် ကျန်းမာလိုလျှင် ကျန်းမာလိုသော ဆန္ဒ ရှိရမည်။ ပြေးခုန်ကစား စသည့် အပေါ်ယံ အလုပ်များဖြင့် မလုံလောက်။

‘ခွန်အားဗလ ဆိုတာ စည်းကမ်းနှင့် နေထိုင်မှုပေါ်မှာ တည်တယ်၊ စည်း ဆိုတာဟာလည်း ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ချင့်ချိန်နိုင်မှု အပေါ်မှာ တည်တယ်’ ဟု မော်က ရေးခဲ့သည်။ မော်သည် ‘ချင့်ချိန်မှု တိုင်းဆမှု’ နှင့် အတွင်း အကြောင်း ရင်း၊ အပြင် အကြောင်းရင်း ဆိုသည့် ခြားနားချက်များကို ခန္ဓာကိုယ် ဖွံ့ဖြိုး ကျန်းမာရေး အတွက်သာမက တော်လှန်ရေး အတွက်လည်း ထင်ဟပ် ကျင့်သုံး ခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးသည် အတွင်း ပဋိပက္ခများကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြင်ပ အင်အားစုများ ပယောဂဖြင့် တော်လှန်ရေး တစ်ရပ်ကို လုပ်၍ မရနိုင်။

တရုတ်ပြည်တွင် ကစားခုန်စားနှင့် ရေကူးခြင်းကို ယနေ့ လူတိုင်း လုပ် နေကြခြင်းမှာ မော်၏ သွန်သင်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရေကို ကြောက်ခြင်း၊ လေစိမ်းတိုက်မှာ ကြောက်ခြင်း၊ အလုပ်ကြမ်း လုပ်ရမည်ကို ကြောက်ခြင်း၊ တစ္ဆေ ကြောက်ခြင်း၊ ခန္ဓာကိုယ် လှုပ်ရှားမှု လုပ်ရမည်ကို ကြောက်ခြင်း၊ ဘိန်း ရှုခြင်းနှင့် ပြည့်တန်ဆာ လိုက်ခြင်း စသည်တို့သည် အောက်ကျနောက်ကျ ဖြစ် နေသော လူမျိုး၏ အကျင့်ဆိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

မော်သည် ဤအကျင့်ဆိုးများကို ငယ်ငယ်ကတည်းက တိုက်ခဲ့သည်။

mgyoe.com

ထို့ကြောင့် ကိုယ်လက် ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် သူ့ဆောင်းပါး
သည် စင်စစ် ‘နိုင်ငံရေး ဆောင်းပါး’ တစ်စောင်သာ ဖြစ်သည်။

ကောင်းသော ကိုယ်၌ ကောင်းသော စိတ် ရှိနိုင်သည်။ ကောင်းသော
စိတ်သည် စိတ်၏ တန်ခိုး သတ္တိကို ထက်မြက်စေသည်။ မော်သည် စိတ်တန်ခိုး
သတ္တိ ကြီးထွားအောင် မွေးမြူ လေ့ကျင့်သည်။ သဘာဝကြီးသည် မကုန်ခန်း
နိုင်သော စွမ်းအားကို ပေးနိုင်သည်။ မော်သည် အင်္ကျီ မပါ၊ ဖိနပ် မပါဘဲ
နေပူ မိုးရွာထဲတွင် လမ်းလျှောက်တတ်သည်။ ချောင်းထဲ မြောင်းထဲတွင် ရေ
ဆင်းကူးသည်။ ကျောင်းအားရက်များ၌ မော်သည် တစ်ရွာဝင် တစ်ရွာထွက်
လျှောက်သွားသည်။ တစ်ခါက ကျောင်းသား နှစ်ယောက် တိဘက်သို့ ခြေကျင်
သွားကြသည့် အကြောင်းကို သတင်းစာထဲတွင် မော် ဖတ်လိုက်ရသည်။ မော်
သည် ထိုသတင်းကို စိတ်ဝင်စားသည်။ တရုတ်ပြည် အနှံ့သို့ သူ ခြေကျင်
လျှောက်သွားချင်သည်။ သူ မျှော်မှန်းသည့် အတိုင်း တစ်နေ့တွင် တရုတ်ပြည်
ကြီးကို တကယ် ခြေကျင် လျှောက်သွားရလိမ့်မည်၊ မည်သို့မည်ပုံ သွားရလိမ့်
မည်ကိုကား ထိုစဉ်က မော် မသိခဲ့။

၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် မော်သည် ဟူနန် ပြည်နယ်ထဲသို့ ခြေကျင် လာခဲ့သည်။
သူနှင့် အတူ သူ့ သူငယ်ချင်း တစ်ယောက် ပါသည်။ သူတို့ နှစ်ယောက်သည်
ကြို့ရာ လယ်တဲတွင် ဝင်အိပ်ကြသည်။ လယ်သမားတွေ ကျွေးသည့် အစာကို
စားကြသည်။

မော်က မိုးလေဝသ၊ ကောက်နှံ အထွက်၊ မြေငှားခ စသည့် အခြေအနေ
များကို စုံစမ်းသည်။ လယ်သမားတွေနှင့် တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက် စကား
ပြောသည်။ သူတို့ ပြောသမျှကို မှတ်စုဖြင့် မှတ်သည်။ လယ်သမားများ၏
နာမည်များကို မှတ်မိသည်။ ထိုတစ်ခေါက်က မိုင်သုံးရာလောက် ခြေကျင်
သွားပစ်လိုက်သည်။

ထိုနှစ် နွေရာသီ၌ မော်စီတုန်းသည် ဟိုရှူဟင်း (၄င်းမှာ တရုတ် ကွန်မြူ
နစ် ပါတီကို ထူထောင်ခဲ့သူ တစ်ဦး ဖြစ်၍ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ချန်ကေရှိုတ်၏
အသတ်ခံရသည်။) နှင့် အတူ ပြည်သူ့ ဘဝ လေ့လာရေးသစ် အဖွဲ့ကို တည်
ထောင်သည်။ ‘တိုင်းပြည် အတွက် ကိုယ်ကျိုး စွန့်လွှတ်နိုင်မည့် လူငယ်
လူရွယ်များကိုသာ လက်ခံမည်’ ဟု မော်က သတင်းစာထဲတွင် ကြေညာသည်။
လူသည် သူ့ကိုယ်သူ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရမည်၊ ကမ္ဘာ အမြင်ကို ပြောင်းရမည်၊
ဤသို့ဖြင့် ကမ္ဘာကြီးကိုလည်း ပြုပြင် ပြောင်းလဲရမည်ဟု မော်က ယူဆသည်။

မော်သည် ထိုစဉ်က သူ စွဲမြဲစွာ ယုံကြည်ခဲ့သော ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး သဘောကို နောင် အနှစ် ငါးဆယ် ကြာသည့် အခါတွင်လည်း တစ်ခါ ထပ်၍ ပြောပြန်သည်။

‘ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အစဉ်မပြတ် မရပ်မနား တော်လှန်ရမယ်၊ ပြောင်းလဲ ရမယ်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဝေဖန်ရမယ်၊ ကိုယ့် အားနည်းချက်တွေကို ရှာပြီး ပြုပြင်ရမယ်’ ဟု ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး အတွင်းက တပ်နီ လူငယ်များထံ မော်က ရေးခဲ့သည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်ကမူ ထိုအလုပ်ကို ၁၉၁၇ ခုနှစ်ကတည်းက လုပ်ခဲ့ပြီ။

သတင်းစာထဲက မော်၏ ကြော်ငြာကို တုံ့ပြန်ပုံများမှာ အားရဖွယ် မရှိ။ သူ့ လေ့လာရေးသစ် အဖွဲ့သို့ ဝင်မည်ဟု အကြောင်းပြန်သူမှာ ‘သုံးယောက် နှင့် တစ်ပိုင်း’ သာ ရှိသည်။ တစ်ယောက်မှာ နောင်တွင် ကွန်မြူနစ် ပါတီဝင် ဖြစ်လာပြီး သစ္စာဖောက် ဖြစ်သွားသည်။ ကျန်နှစ်ယောက်မှာ နောင်တွင် အစွန်း ရောက် ဖောက်ပြန်ရေးသမားများ ဖြစ်သွားကြသည်။ တစ်ပိုင်းမှာ မယုတ်မလွန် ပြန်ကြားသည့် လီလီစန် ဆိုသည့် လူငယ် တစ်ယောက် ဖြစ်သည်။

‘လီလီစန်က ကျုပ် ပြောသမျှကို နားထောင်ပြီး ပြန်သွားတယ်၊ သူ တင်ပြချက်ကို ဘာမှ ပြောမသွားဘူး၊ ဒီကတည်းက ကျုပ်တို့ နှစ်ယောက်ရဲ့ ဆက်ဆံရေးဟာ သိပ် မတိုးတက်ခဲ့ဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။ နောင်၌ လီလီစန်သည် တရုတ် ကွန်မြူနစ် ပါတီတွင်းတွင် မော်၏ အတွေးအခေါ်များ နှင့် ဝါဒများကို ဆန့်ကျင် တိုက်ခိုက်သူ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဆေဟိုဆင့်နှင့် သူ့ နှမ ဆေကျင့်တို့လည်း လေ့လာရေးသစ် အဖွဲ့သို့ ဝင်လာကြသည်။ ဆယ်နှစ် သမီးတုန်းက ဆေကျင့်ကို အဖေက အိမ်ထောင် ပြုရန် စီစဉ်သည်။ ဆေကျင့်က သဘော မတူ။ ထို့ကြောင့် ဆယ်နှစ် သမီး ဆေကျင့်သည် ချန်ရှားသို့ ထွက်ပြေးလာခဲ့သည်။ ချန်ရှားတွင် သူ့ အစ်ကို၏ အကူအညီဖြင့် ချိုနန် မိန်းကလေး ကျောင်းသို့ ဝင်ခွင့်ရကာ ထက်မြက်သည့် ကျောင်းသူ တစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဆေကျင့်က အရပ် မြင့်မြင့်၊ ကိုယ်လုံး သွယ်သွယ်၊ လှပသော ဆံပင်များ ရှိသည်။ ကာယ ပညာ သင်တန်းကို တက် သည်။ ခြေသေးထားသည့် ထိုခေတ်က မိန်းကလေး ကာယပညာ သင်တန်းကို တက်သည့် ကိစ္စမှာ စွန့်စားမှုကြီး တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

မော် လေ့လာရေးသစ် အဖွဲ့တွင် ပါသည့် လူငယ် ၁၃ ယောက်သည် အိမ်နှင့် ပြဿနာ ရှိကြသူတွေချည်း ဖြစ်သည်။ မော်တို့ အဖွဲ့က မိန်းကလေး

mgyoe.com

များအား ငယ်ငယ်နှင့် အိမ်ထောင်ချသည့် အစဉ်အလာကိုလည်း ဆန့်ကျင်ကြသည်။ သူတို့တွင် ချစ်ရေး ကြိုက်ရေး ကိစ္စတွေကို စဉ်းစားရန် အချိန် မရ။

‘အဲဒီတုန်းက ချစ်ရေး ကိစ္စတွေကို စဉ်းစားချိန် မရဘူး၊ အချိန်က သိပ် အဖိုးတန်တယ်၊ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ကိစ္စတွေ၊ ချစ်ရေး ကြိုက်ရေး ကိစ္စတွေကို ပြောစရာ အချိန်လည်း မရဘူး၊ ကျွန်တော်ကလည်း မိန်းမတွေကို စိတ်မဝင်စားဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။ ထိုစဉ်က မော်သည် အသက် အစိတ် ရှိနေပြီ။ မော်တို့ အဖွဲ့က စကားရည်လှပွဲများ လုပ်သည်။ စာပေများကို လေ့လာသည်။ အလုပ်သမား ညကျောင်းများ ဖွင့်ခြင်း၊ စက်ရုံများသို့ သွား၍ လေ့လာခြင်း၊ ဂျပန် နယ်ချဲ့ စနစ်ကို ဆန့်ကျင်သည့် ဆန္ဒပြပွဲများ ကျင်းပခြင်း၊ ဆောင်းပါးများ ရေးခြင်း၊ အတွေးအခေါ်သစ်များကို ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ခေတ် အရေးအသားကို သုံးနှုန်းရန် ဆော်ဩခြင်း စသည့် လူမှု လုပ်ငန်းများကိုလည်း လုပ်သည်။

မော်တို့ အဖွဲ့က ဘိန်းရှုခြင်း၊ လောင်းကစားခြင်း၊ အရက် သောက်ခြင်း၊ အငယ်အနှောင်း ထားခြင်း၊ ပြည့်တန်ဆာ လိုက်စားခြင်း၊ အကျင့်စာရိတ္တ ပျက်ခြင်း၊ လာဘ်စားခြင်းတို့ကိုလည်း ကြေညာချက်များ ထုတ်၍ ဆန့်ကျင်သည်။

‘အမျိုးသမီးတွေ လွတ်လပ်ခွင့် ရှိသင့်တယ်၊ မိန်းမတွေ မလွတ်မြောက်ရင် ယောက်ျားတွေလည်း လွတ်လပ်မှာ မဟုတ်ဘူး၊ သူတို့မှာ ယောက်ျားများနှင့် တန်းတူ လူမှု အခွင့်အရေးတွေ၊ နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးတွေ ရှိတယ် ဆိုတာကို မိန်းမတွေ သိလာအောင် လူ့အဖွဲ့အစည်းသစ်က လုပ်ပေးရမယ်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း သစ်မှာ အမျိုးသမီးဟာလည်း အသစ် ဖြစ်ရမယ်’ ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

ဆေကျင့်က မော်နှင့် သူ့ အစ်ကို၏ အကူအညီဖြင့် ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီး လေ့လာရေး အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့ကို တည်ထောင်သည်။ မော်၏ ပြည်သူ့ဘဝသစ် လေ့လာရေး အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင် ၁၃ ဦးသည် ၁၉၂၁ ခု တရုတ် ကွန်မြူနစ် ပါတီကို တည်ထောင်သည့် အခါ၌ ပါတီဝင်များ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

၁၉၁၈ ခု၌ မော်သည် ဟူနန် ပြည်နယ် အဖွဲ့ခွဲ ဖြစ်သည့် ပြင်သစ်ပြည်ရောက် တရုတ် အမျိုးသားများ၏ လေ့လာရေး အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအဖွဲ့ကို ၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ် ပညာရှင် နှစ်ဦးက တည်ထောင်ခဲ့သည်။ တစ်ယောက်မှာ ပြင်သစ် တက္ကသိုလ်ထွက် ပါဏဗေဒ ပညာရှင် တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ် ဆွန်ယက်ဆင်၏ တော်လှန်ရေး အရေး နိမ့်သွားသည့်

အခါ၌ ကျောင်းသားများသည် ထိုအဖွဲ့၏ အစီအစဉ်ဖြင့် စိတ်ပျက်ကာ ပြင်သစ် ပြည်သို့ ထွက်သွားကြသည်။ ချန်ရှားက ထိုအဖွဲ့တွင် မော်နှင့် ဆူတေ့လီတို့ ခေါင်းဆောင်ကြသည်။ မော်တို့က ပြင်သစ်ပြည်သို့ လွတ်မည့် ကျောင်းသား များကို ရွေးသည်။

သို့ရာတွင် မော်က ကျောင်းသား ရွေးပုံ ရွေးနည်းကို မကြိုက်။ ရွေးပုံ ရွေးနည်း ပြောင်းစေချင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပီကင်းက ဌာနချုပ်နှင့် မော်တို့ အပြန်အလှန် စာရေးကာ အငြင်းအခုံ ဖြစ်ကြသည်။ မော်က ပြင်သစ် ဘာသာ သင်လိုသည့် ဆန္ဒကို အခြေတည် ရွေးသည့် စနစ်ကို မကြိုက်။ ဤမျှနှင့် မလုံလောက်။ အကျင့်စာရိတ္တ၊ အနေအထိုင်၊ အထူးသဖြင့် တိုင်းပြည် အတွက် အကျိုး ပြုလိုသည့် ဆန္ဒ ရှိ မရှိ စသည်တို့ အပေါ်တွင် အခြေ တည်ရမည်ဟု ယူဆသည်။ အမျိုးသမီးများကိုလည်း ထည့်သွင်း စေလွှတ်ရမည်ဟု အကြံ ပေးသည်။ သို့ဖြင့် ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ဆေကျင့် အပါအဝင် ဟူနန် ပြည်နယ် အမျိုးသမီး ၁၄ ယောက်တို့ ပြင်သစ်ပြည်သို့ ထွက်သွားကြသည်။

ထိုစဉ်က မော်သည် မတ်ဝါဒီ တစ်ယောက် မဟုတ်သေးသည့်တိုင် လူမှု တော်လှန်ရေးသမား တစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ အစဉ်အလာ ဖိနှိပ် ဆန့်ကျင်မှု မတရားမှုများကို တိုက်ဖျက်သူ၊ အလုပ်သမားများကို အခမဲ့ စာသင်ပေးသူ၊ စကားပြော ကောင်းသူ၊ ဆောင်းပါး ရေးသူ၊ အမျိုးသမီး အခွင့်အရေးကို ဆောင်ရွက်သူ၊ အမျိုး ချစ်သူ၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ခြိုးခြံ၍ ကစားခုန်စား လေ့ ကျင့်သူ အဖြစ် ချန်ရှားက သူ့ မိတ်ဆွေများထဲတွင် ထင်ရှားခဲ့သည်။

မော်သည် ထိုအလုပ်များ လုပ်ရင်း အားလျှင် ဆီယန် မြစ်ထဲသို့ ရေ ဆင်းကူးသည်။ တောင်တက်သည်။ နေပူ မိုးရွာထဲတွင် အင်္ကျီ မပါဖြင့် လမ်း လျှောက်သည်။ ကဗျာ ရေးသည်။ အကြမ်းတမ်းဆုံး အစာကို သင့်ရုံမျှသာ စားသည်။ အဝတ်နှင့် အစားကို ခြိုးခြံကာ စာအုပ် ဖတ်သည်။ သို့တိုင်အောင် မော်တွင် အပေါင်းအသင်း မိတ်ဆွေများနှင့် လည်ပတ်ချိန် ရသည်။ ရှုမျှော်ခင်း လှပသည့် နေရာများသို့ ပျော်ပွဲစား ထွက်ကြသည်။ လှပသည့် ဆီယန် မြစ် ကမ်းပါးတွင် လမ်းလျှောက်ကြသည်။ လိမ္မော်တွေ လှိုင်လှိုင် သီးသည့် ဆောင်း ဦးပေါက်နှင့် ဆီးတော်တွေ ပွင့်စ နွေရာသီ ဆိုလျှင် မော်သည် တောင်ကုန်း တစ်ခုပေါ်သို့ တက်၍ အဝေးသို့ ငေးနေတတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ချန်ရှား မြို့ရိုးကို ပတ်၍ လမ်းလျှောက်သည်။ သူငယ်ချင်း မိတ်ဆွေများထံ စာ ရေး သည်။

ထိုစဉ်က ကဗျာ များစွာ ရေးခဲ့သော်လည်း ယခု မရှိတော့။ ပျောက်ကုန်ပြီ။ ထိုမျှမက မိန့်ခွန်းများ၊ မှတ်စုများ စသည်တို့လည်း အကုန် ပျောက်ကုန်ပြီ။

ချန်ရှား ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်း နောက်ဆုံးနှစ် ဖြစ်သည့် ၁၉၁၈ ခုနှစ်တွင် မော်အမေသည် ချန်ရှားသို့ လိုက်လာသည်။ မော်အမေသည် အများကြီး ပိန်သွားပြီ။ မျက်နှာကလည်း ဖောသွပ်သွပ် ဖြစ်နေသည်။ ချန်ရှားသို့ ဆေးကုလာခြင်း ဖြစ်သည်။ မော်အမေကို သူ့သားလတ် မော်စီမင်းနှင့် လူငှား တစ်ယောက်က ထမ်းစင်နှင့် ထမ်းလာရသည်။ ချန်ရှားတွင် ဆေးကုသော်လည်း မသက်သာ။ ထိုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မော်အမေ ဆုံးသည်။ မော်သည် အဖေ အိမ်သို့ ပြန်ရန် စိတ်မကူးတော့။ သို့ရာတွင် တစ်ခေါက်တော့ ပြန်ရောက်သေးသည်။ လက်မောင်းတွင် အဝတ်နက် ပတ်ကာ အဖေနှင့် အတူ ဓာတ်ပုံရိုက်ခံသည်။

၁၉၁၈ ခု ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်းမှ အောင်သည့် အခါတွင် ပြင်သစ်ပြည်သို့ လေ့လာရေး အဖွဲ့က စေလွှတ်သည့် ဟူနန် ကျောင်းသား သုံးဆယ်နှင့် မော်သည် ပီကင်းသို့ လိုက်လာခဲ့သည်။ သူတို့ ပီကင်းတွင် ပြင်သစ် ဘာသာ သင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ပြင်သစ်သို့ သွားသည်။ ထိုအထဲတွင် မော်၏ ဆရာ ဆူတေ့လီလည်း ပါသည်။ ဆူတေ့လီက အသက် လေးဆယ်ကျော်ပြီ။ သို့ရာတွင် ဆူသည် ဖျတ်လတ်တုန်း တက်ကြွတုန်း ရှိသေးသည်။ မော်သည် ထိုစဉ်က ပြင်သစ်သို့ လိုက်သွားမည် ဆိုလျှင် ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မော် ဘာကြောင့် လိုက်မသွားသနည်း။

အချို့ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဆရာများကမူ နိုင်ငံခြား ဘာသာ မသင်လို၍ မလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဟူနန်သံ ဝဲဝဲနှင့် စကား ပြောရသည်ကို ရှက်၍ဟု ဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် ဤအဆိုသည် မသင့်။ စင်စစ် မော်သည် အဝတ်အစား၊ အပြင်အဆင် စသည်တို့ကို ဂရုစိုက်သူ မဟုတ်။ စကား မပီသည်ကိုလည်း ဂရုစိုက်သူ မဟုတ်။ ဖိနပ်စုတ်ကြီး စီးကာ အဝတ်အစား စုတ်စုတ်ပြတ်ပြတ်နှင့် နေခဲ့ဖူးပြီ။ ထိုအဝတ်အစားများနှင့်ပင် ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးနှင့် လည်းကောင်း၊ ဟူနန် ဘုရင်ခံနှင့် လည်းကောင်း တွေ့ခဲ့ဖူးပြီ။ စကား သံ ဝဲဝဲဖြင့် သူတို့နှင့် စကား ပြောဖူးပြီ။

ပြင်သစ်ပြည်သို့ လိုက်သွားခြင်းသည် တရုတ်ပြည်ကြီးနှင့် ခွဲရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဟူနန်က တောင်ကုန်းများ၊ စက်ရုံများ၊ အလုပ်သမားများ၊ ညနေ

သင်တန်းများနှင့် ခွဲခြားခြင်း ဖြစ်သည်။ သူ့ကို တစ်စုံတစ်ခုက မသွားရန် တားထားသည်။ ထိုအရာမှာ အခြား မဟုတ်၊ ပြည်သူများ၏ သွေးစုပ် ခြယ်လှယ် ခံရသော ဘဝ ဖြစ်သည်။ ဤဘဝကို သူ ကိုယ်ချင်းစာသည်။ တော်လှန်ပစ်ချင်သည်။ ထိုအရာက သူ့ကို တားနေသည်။

တော်လှန်ရေးသည် မော်စီတုန်းကို မွေးပေးလိုက်၍ မော်စီတုန်းကလည်း တော်လှန်ရေးကို မွေးပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၉၁၉ ခု နွေဦးပေါက် တစ်နေ့၌ မော်သည် ရှန်ဟဲ ဆိပ်ကမ်းတွင် ရပ်နေသည်။ အဝတ်အစား စုတ်စုတ်ပြတ်ပြတ်ကို ဝတ်ထားသည့် အရပ် ရှည်ရှည် ပိန်ပိန် မော်ကို လူအုပ်ထဲတွင် မြင်ရသည်။ မော်သည် ကုန်းပတ်ပေါ်မှ ရပ်၍ သူ့ကို လှမ်း၍ လက်ပြ နှုတ်ဆက်နေသည့် ဆေဟိုဆင့် အပါအဝင် ပြင်သစ် ပြည်သွား ကျောင်းသားများကို လှမ်းကြည့်နေသည်။

မော်သည် လက်ငှေ့ယမ်းပြကာ လှည့်ထွက်လာခဲ့သည်။ သူ့ ခြေထောက်များက သူ့ဇာတိ ဟူနန် ပြည်နယ်ဘက်သို့ ဦးလှည့်နေသည်။

ပီကင်းသို့ ပထမ တစ်ခေါက်

ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်းတွင် ငါးနှစ် နေခဲ့စဉ် မော်သည် တရုတ် ဒေါ်လာ ၁၆၀ သာ ကုန်သည်။ သုံးပုံ တစ်ပုံကို သတင်းစာများ၊ ဂျာနယ်များ ဝယ်ဖတ်သည်။

ပီကင်းသို့ သွားမည် ဆိုသည့် အခါ၌ မော်သည် အဖေထံ ပိုက်ဆံ မတောင်းချင်။ မိတ်ဆွေ အချို့ထံမှ ချေးငှားသွားသည်။ အများအားဖြင့် ခြေကျင်သွားသည်က များသည်။ လမ်းတွင် လယ်တဲများ၌ နားကာ လယ်သမားများ အကြောင်းကို လေ့လာသည်။ အလုပ်ကြမ်း ဝင်လုပ်ရင်း စားစရိတ် ရှာသည်။ ပွဲတော်ရက်များတွင် တံခါးတွင် ကပ်ဖို့ ဆုတောင်း စာတန်းများ ရေးပေးခြင်းဖြင့် စားစရိတ် ရှာသည်။ ဟူနန်နယ်ထဲတွင် ခရိုင် ၁၁ ခု ရှိသည်။ မြေယာကောင်းများကို မြေရှင်များက ပိုင်သည်။ ၇၁ ရာနှုန်းမျှသော လယ်မြေတို့ကို လူဦးရေ၏ ၁.၈ ရာနှုန်းက ပိုင်သည်။ မြေရှင်များ အတွက် လက်ကိုင်ကြေးစား လူမိုက်များလည်း ရှိကြသည်။ မော်သည် လမ်းတွင် ဤအချက်များကို မှတ်သားသွားသည်။

ပီကင်းတွင် ဟူနန်နယ်က ပညာတတ် လူငယ်တွေ အများကြီး ရောက်နေကြပြီ။ မော်သည် ချန်ရှား ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်းက ပါမောက္ခဟောင်း ယန်ချင်ချိုကို သွားတွေ့သည်။ ယန်ချင်ချိုက သူ့ကို ဝမ်းသာအားရ ကြိုဆိုသည်။ ယန်ချင်ချိုသည် ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ချန်ရှား နော်မန် ကျောင်းမှ ပီကင်းတက္ကသိုလ်သို့ ပြောင်းသွားသည်။ ပါမောက္ခ ယန်သည် တော်သည်ဟု လူသိများသူ ဖြစ်သည်။ ချန်ရှားက ကျောင်းများသည် အဆင့်အတန်း မြင့်သည်ဟု ကျော်ကြားသည်။

ပါမောက္ခ ယန်က မော်ကို တက္ကသိုလ် ပိဋကတ်တိုက်မှူး လီတာချိုနှင့် မိတ်ဆက်ပေးသည်။ မော်တွင် ပိုက်ဆံ မရှိတော့။ ထို့ကြောင့် ပါမောက္ခ ယန်က မော်ကို ကူညီဖို့ လီတာချိုကို ပြောပြသည်။

မော်စီတုန်းက လီတာချိုကို ကြည့်ညှိသည်။ သူ၏ ဆောင်းပါးများကို ‘လူငယ်သစ်’ မဂ္ဂဇင်းတွင် ဖတ်ဖူးသည်။ အစ ပထမတွင် လီတာချိုက မော်ကို သိပ် အထင်ကြီးပုံ မရ။ သို့ရာတွင် မော်ကို တစ်လ ရှစ် ဒေါ်လာဖြင့် ပီကင်း တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်တွင် လက်ထောက် စာကြည့်တိုက်မှူး ခန့်လိုက်သည်။ လီတာချိုသည် မော်ကို ထို့ထက် ကျေးဇူးပြုနိုင်ခြင်း ရှိ မရှိကိုမူ မသိရ။ မော်က ပိုက်ဆံ လိုသည်။ အသက် ဓာတ်မီးကလေး တောက်အောင် လုပ်ရဦးမည်။ ထို့ကြောင့် မော်က ထိုအလုပ်ကို လက်ခံလိုက်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ မော်က ဝမ်းသာသည်။ သူ ကြိုက်သည့် အလုပ်မျိုး မဟုတ်လော။ စာကြည့်တိုက်တွင် တစ်နေ့ကုန် ထိုင်၍ စာဖတ်နိုင်ပြီ မဟုတ်လော။

လီတာချိုက ကျော်ကြားသည်။ ထက်သည်။ ပြဒါးလို အပြောင်းအလဲ မြန်သည်။ ရုရှားပြည်က အောက်တိုဘာ တော်လှန်ရေးကို ထောက်ခံသည့် ပထမဆုံး တရုတ် ပညာတတ် ဖြစ်သည်။ တရုတ် ပညာတတ် လူတန်းစားကို မတ် ၀၁နှင့် ပထမဆုံး မိတ်ဆက်ပေးသူဟုလည်း ပြောကြသည်။ ထိုစဉ်က မော်က ၂၅ နှစ် ရှိ၍ လီတာချိုက သုံးဆယ် ရှိပြီ။ လီတာချိုသည် လူသာငယ်သော်လည်း သတ္တိ ရှိသည်၊ တိုးတက်သည်၊ အတွေးအခေါ် ရှိသည်ဟု နာမည်ကြီးသည်။ တရုတ်ပြည်ကြီး ပြန်လည် ထွန်းသစ်လာရေး အတွက် မွန်းကျပ် နောက်ကျူဖွယ် ကောင်းသော အတိတ်က ကျင့်ဝတ်ဟောင်းများ၊ တန်ဖိုးဟောင်းများကို စွန့်ရမည်ဟု လီတာချိုက ယူဆသည်။

ကျောင်းသား လူငယ်များအား ရှေးဟောင်း ဂန္ထဝင်များက ပေးလိုက်သည့် အတွေးအခေါ်များသည် ‘ခြေသေး တရုတ်မ’ များနှင့် တူသည်ဟု လီတာချိုက နှိုင်းယှဉ်ပြသည်။

လီတာချိုသည် အစက အနောက်တိုင်း လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို သဘောကျသော်လည်း ဒီမိုကရေစီ၏ သဘောတရားနှင့် တရုတ်ပြည်တွင် အနောက် နိုင်ငံများ သွေးစုပ် ခြယ်လှယ်နေသည့် အဖြစ် စသည့် ရှေ့နောက် မညီသော ဖြစ်ရပ်များကို တွေ့သည့် အခါတွင် ဒီမိုကရေစီ ဆိုသည်ကို စိတ်ပျက်သွားသည်။ အနောက်နိုင်ငံ ဘဏ္ဍာ အရင်းအနှီးက တရုတ်ပြည်အား စီးပွားရေး အရ လည်မျို ညှစ်ထားသည်ကို သူ ကန့်ကွက်သည်။ တရုတ်ပြည်တွင် လီနင် အကြောင်းကို ပထမဆုံး စတင် ပြောဟောသူ၊ လီနင်၏ စာပေများကို တရုတ် ဘာသာသို့ ပထမဆုံး ဘာသာပြန်သူ ဖြစ်သည်။ လီတာချိုသည် အထူးသဖြင့် လီနင်၏ ‘နိုင်ငံတော်နှင့် တော်လှန်ရေး’ ကျမ်းကို သဘောကျသည်။

လီနင်ကဲ့သို့ပင် လူထုများကို လှုံ့ဆော်ပေးရမည်ဟု လီတာချိုက ယူဆသည်။ အခွန်ရှည်သည့် တော်လှန်ရေး အောင်ပွဲ တစ်ရပ်ကို ရလိုလျှင် ‘လူထုများကို ပညာပေးရမည်’ ဟု ဟောပြောသည်။ လီတာချိုသည် ဤသဘောကို ပြောလည်း ပြောသည်။ ရေးလည်း ရေးသည်။

မော်သည် လီတာချို၏ ဩဝါဒ အရှိန်အဝါ အောက်တွင် ရောက်နေသည်။ လီတာချိုမှ တစ်ဆင့် လီနင်၏ အတွေးအခေါ်များကို ရလိုက်သည်။

မော်သည် လီတာချို ဘာသာပြန်သည့် လီနင်၏ ကျမ်းများကို ဖတ်ရသည်။

‘လူထုဟာ မောင်းနှင်ရေး အင်အား ဖြစ်တယ်၊ လူထုသာလျှင် သမိုင်း ဖန်တီးသူ ဖြစ်တယ်’ ဟု မော်က ပြောလေ့ ရှိသည်။ မော်၏ ဤဆောင်ပုဒ်သည် လီနင်၏ အနှစ်သာရ ဖြစ်သည်ဟုပင် ဆိုချင်သည်။ လီတာချိုက ‘တရုတ် တော်လှန်ရေးသည် အဓိကအားဖြင့် လယ်သမား တော်လှန်ရေး တစ်ရပ် ဖြစ်ရ လိမ့်မည်’ ဟု ပြောခဲ့သည်။ လယ်သမား လူတန်းစားကို လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ၎င်းကို ဆွဲဆောင် သိမ်းသွင်းခြင်း မပြုဘဲ ကိုလိုနီနှင့် ကိုလိုနီ တစ်ပိုင်း တိုင်းပြည်များက တော်လှန်ရေးများသည် အောင်မြင်နိုင်မည် မဟုတ်ဟု လီနင်ကလည်း ပြောခဲ့ဖူးသည်။

လယ်သမားများထံ သွားရမည်၊ သူတို့ လွတ်မြောက်ရေး အတွက် သူတို့ ကိုယ်တိုင်က တောင်းဆိုလာအောင် ပညာ ပေးရမည်၊ သူတို့အား ဖိနှိပ် ချုပ်ချယ်ထားခြင်းကို သူတို့ နားလည်အောင် ပြောရမည်၊ သူတို့ ကံကြမ္မာ၏ အရှင်သခင်များ ဖြစ်လာအောင် သူတို့ကို မျက်စိ ဖွင့်ပေးရမည်ဟု လီတာချိုက ရေးခဲ့ဖူးသည်။ ဤသည်ကို ထောက်လျှင် တရုတ် တော်လှန်ရေး၏ အဓိက အင်အားသည် လယ်သမား လူတန်းစား ဖြစ်သည်ဟု လီတာချို မြင်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ သို့ရာတွင် မည်သူ၏ ‘ခေါင်းဆောင်မှု’ ဖြင့် ဆင်နွှဲမည်နည်း။ လယ်သမား စစ်ပွဲကို မည်သူက ခေါင်းဆောင်မည်နည်း။

မော်စီတုန်းက အလုပ်သမား လူတန်းစားက ခေါင်းဆောင်ရမည်ဟု မြင်ခဲ့သည်။ လီတာချိုသည် မော်လို မြင်ခဲ့ မမြင်ခဲ့ကိုမူ မသိ။ လီတာချိုသည် ၁၉၂၇ ခုနှစ်က ချန်ကေရှိုတ်၏ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံသွားခဲ့ရသည်။ သူထံသို့ အလုပ် လာတောင်းသည့် ခပ်ကုပ်ကုပ် ဟူနန် နယ်သားကလေးသည် သူ မျှော်မှန်းခဲ့သော တော်လှန်ရေးကြီးကို ခေါင်းဆောင်မည့်သူဟု လီတာချို သိမှ သိသွားပါ၏လော မဆိုနိုင်။

စင်စစ် မော် လုပ်ရသည့် လက်ထောက် စာကြည့်တိုက်မှူး ဆိုသည်မှာ အလုပ်ဟု ပြောရရုံ အမည်မျှသာ ရှိသည်။

‘ပီကင်း မြို့တော်ကြီးက လှတော့ လှပါရဲ့၊ ဒါပေမဲ့ ပီကင်းမှာ နေရတာ ကတော့ စိတ်ပျက်စရာပဲ၊ ကျွန်တော် နေတဲ့ အခန်းကလေးထဲမှာ တခြား လူ ခုနစ်ယောက်လည်း ငှားနေကြတယ်၊ ညအိပ်တဲ့ အခါမှာ အသက်တောင် ချောင်ချောင်ချိချိ မရှုနိုင်ဘူး၊ ကျွန်တော်က တစ်ဖက်စောင်း လှည့်အိပ်ချင်လို့ ရှိရင် ကျွန်တော့် ဘေးက လူကို ကြိုတင် သတိပေးပြီးမှ လှည့်ရတယ်၊ ဒါပေမဲ့ ပန်းခြံတွေ နန်းတော်ဝင်းတွေထဲမှာတော့ စောစော ရောက်လာတတ်တဲ့ မြောက် ပိုင်း နွေဦးကို တွေ့ရတယ်၊ ဥယျာဉ်ထဲက စကြံတွေပေါ်မှာ နှင်းခဲတွေ တင်နေ တုန်းမှာ ဆီးတော်ပွင့် ဖြူဖြူတွေက စပွင့်နေကြပြီ၊ ကန်ပေါင်ပေါ်ကို ငိုက်ကျ နေတဲ့ မိုးမခကိုင်းပေါ်မှာ နှင်းခဲတွေက တွဲလောင်းကျနေကြတယ်’ ဟု မော်က ပြောခဲ့သည်။

ကဗျာဆရာ မော်စီတုန်းသည် ပီကင်း မြို့၏ အလှတွင် ယစ်မူးကာ မြို့ ပတ်ဝန်းကျင်ကို လျှောက်ကြည့်သည်။ လူမှု စုံစမ်းရေး သုတေသီ မော်စီတုန်း သည် အလုပ်ရုံကလေးများ၊ မီးရထား အလုပ်ရုံများကို လျှောက်လေ့လာသည်။

သူသည် မဟာ တရုတ် တံတိုင်းသို့ လည်းကောင်း၊ နန်းမြို့ရိုး တစ်ဝိုက် သို့ လည်းကောင်း၊ အနောက်ဘက် တောင်တန်းသို့ လည်းကောင်း၊ မာကိုပိုလို တံတားသို့ လည်းကောင်း လျှောက်သွားကာ သူ့ ခြေထောက်၊ သူ့ အာရုံများဖြင့် ပီကင်း မြို့တော်ကြီးကို စမ်းသပ် လေ့လာသည်။

ပီကင်း တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်တွင် မော်၏ အလုပ်က စာအုပ် ထုတ် ပေးခြင်း၊ စာအုပ် စာရင်း မှတ်ရခြင်း၊ စာအုပ် ငှားသူ အမည် သွင်းခြင်း လောက်သာ ရှိသည်။

‘စာကြည့်တိုက်မှာ ကျွန်တော့် အလုပ်က ပါများ ဆိုတော့ ကျွန်တော့်ကို ဘယ်သူကမှ အဖက် မလုပ်ကြဘူး၊ တချို့ကတော့ ကျွန်တော့်ကို လူ တစ် ယောက်လို့တောင် အသိအမှတ် ပြုပုံ မရကြဘူး’ ဟု မော်က ပြောသည်။

စင်စစ် မော်၏ အလုပ်သည် ရုံးစေ အလုပ်သာသာမျှသာ ရှိသည်။ စာကြည့်တိုက်သို့ ပုဂ္ဂိုလ် ‘ကြီးကြီး’ တွေ၊ ‘အကြီးစားကြီး’ တွေ အများကြီး လာကြသည်။ သို့ရာတွင် မော်ကို တစ်ယောက်ကမျှ လှည့်မကြည့်ဖူးကြ။ စကား မပြောဖူးကြ။ ပီကင်း တက္ကသိုလ် ဆိုသည်မှာ အလွန် ထည်ဝါ၍ အလွန် ဟိတ်ကြီးသည့် နေရာ ဖြစ်သည်။

တရုတ်ပြည်တွင် ပီကင်း တက္ကသိုလ်က ပညာတတ်များသည် ဘဝင် အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သည်။

‘စာကြည့်တိုက်ကို လာကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေထဲမှာ စာပေ ခေါင်းဆောင်၊ ယဉ်ကျေးမှု ခေါင်းဆောင်တွေ အများကြီး လာကြတယ်။ ကျွန်တော်က စာပေ အကြောင်း၊ နိုင်ငံရေး အကြောင်း တစ်လုံးတလေ မေးကြည့်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က ပြန်မပြောအားပါဘူး။ အလွန် အလုပ်များတဲ့ လူတွေကိုး’ ဟု မော်က ပြောသည်။

ပီကင်း တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်တွင် အလုပ် လုပ်ရင်း မော်သည် ပညာတတ် လူတန်းစား၏ သဘောကို နားလည်လာသည်။

ပညာတတ် လူတန်းစားသည် လူ့သဘာဝ ဝါဒ၊ ဆိုရှယ်လစ် ဝါဒ အကြောင်းကို ပြောတတ်သည်။ သို့ရာတွင် သူတို့သည် ဆင်းရဲသား လူထုများ နှင့် အဆက် ပြတ်နေကြသည်။ ဘဝင် မြင့်ကြသည်။ အတ္တစွဲ ကြီးကြသည်။ စကားကြီး စကားကျယ်များကို ပြောကြသည်။

ပီကင်း မြို့ရိုး အပြင်ဘက်ရှိ အမှိုက်ပုံတွေ ကြားထဲက သူတောင်းစား များ၏ မြေကျင်းများကို မော် သွားသလို တစ်ခါမျှ မသွားဖူးကြ။ နောင် နှစ် များစွာ ကြာ၍ တော်လှန်ရေး အောင်မြင်ပြီးသည့် အခါ၌ ပညာတတ်များ၏ ပြဿနာသည် မော် အတွက် ခေါင်းကိုက်စရာ ပြဿနာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

တရုတ် တော်လှန်ရေးတွင် ပညာတတ်များကိုလည်း လိုသည်။ သို့ရာတွင် သူတို့က အန္တရာယ်လည်း ကြီးသည်။ လူထု၏ ခေါင်းပေါ်တွင် တက်ထိုင်လို ကြသည်။ သူတို့ အတွက် အခွင့်ထူးများ ပေးရမည်ဟု ယူဆတတ်ကြသည်။

ပီကင်း တက္ကသိုလ် ပိဋကတ်တိုက်ထဲ၌ သူ အထင်ကြီးသည့် နာမည် ကျော် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည် တိုင်းပြည်ကြီးကို ကယ်တင်ရေး အတွက် ငြင်းခုံ ကြသည်။ ဆွေးနွေးကြသည်။ စဉ်းစားကြသည်။

မော်က နောင်တွင် သူတို့ကို ‘စကား ပြောသော စက်ရုပ်များ’ ဟု လှောင်ခဲ့သည်။ နောင်တွင် သူတို့ အထဲမှ ထူးချွန်သူများ အနက် အချို့က အရုံး ပေးသွားကြသည်။ အချို့က သစ္စာဖောက် ဖြစ်သွားကြသည်။ သူတို့ ‘တောသား’ ဟု သဘောထားကြသည်။ ငေါက်ကြသည်။ ခိုင်းကြသည်။ သို့ရာတွင် မော်သည် သူတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ် အာဃာတမျိုး မထား။ တစ်ဦးချင်း အကြောင်းကို ပြောလေ့ မရှိ။ ပညာတတ် လူတန်းစား၏ အကြောင်းကိုသာ ခြံ၍ ပြောတတ်သည်။

mgyoe.com

‘ကျွန်တော့်လို တောသားက ဝင်ပြောတာမျိုးကို နှာခေါင်း ရှုံ့ကြတာပေါ့၊ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော် စိတ်မပျက်ပါဘူး၊ အဘိဓမ္မာ အသင်းနှင့် သတင်းစာ အတတ်ပညာသင် အသင်းတွေထဲကို ကျွန်တော် ဝင်လိုက်တယ်’

မော်သည် သင်တန်း ပို့ချခါနီးတွင် တိတ်တဆိတ် ဝင်လာကာ နောက် ဆုံး ခုံတွင် ထိုင်တတ်သည်။

ဤသင်တန်းများ၌ ကွန်မြူနစ် ဖြစ်လာကာ နောင်တွင် သစ္စာ ဖောက်၍ ချန်ကေရှိတ်ဘက်သား ဖြစ်သွားသော ချန်ကွန်ပိုး၊ နောင်တွင် ကွန်မြူနစ် ဖြစ် လာကာ ‘ကြားနေရေးသမား’ ဖြစ်သွားသည့် တန်ပိန်ရှန်း၊ နောင်တွင် ကွန် မြူနစ် အဖြစ် ၁၉၂၆ ခုနှစ် အသတ်ခံသွားရသည့် ရှင်ပြောင်ပင်း၊ နောင်တွင် ပါတီထဲ၌ မော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်လာပြီး ချန်ကေရှိတ်ဘက်သား ဖြစ် သွားကာ ယနေ့ ကနေဒါတွင် ရောက်နေသည့် ကျန်းကိုထောင်၊ နောင်တွင် ကယ်လီဖိုးနီးယား နယ်၌ ကေသုံးလုံး အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်သွားသည့် ကန်ပေချင်း၊ နောင်တွင် ချန်ကေရှိတ်၏ အစိုးရ ပညာရေး ဌာန ဒုတိယ ဝန်ကြီး ဖြစ်လာ သည့် တုန်ဆီပင်း စသူများကို မော် တွေ့ခဲ့ရသည်။

တစ်ခါက မော်သည် အလွန် နာမည် ကြီးသည့် ဒေါက်တာ ဟူရှီးကို စကား ပြောကြည့်သည်။ သို့ရာတွင် ဟူရှီးက သူ့ကို အဖက်လုပ်၍ပင် စကား မပြော။ မော်သည် နာမည်ကြီး ‘လူငယ်သစ်’ မဂ္ဂဇင်းကို ထုတ်ဝေသည့် ချန် တူရှူးနှင့်လည်း တွေ့ရသည်။ ‘လူငယ်သစ်’ မဂ္ဂဇင်းသည် ခေတ်ပြင် အယူ အဆများကို ဝါဒ ဖြန့်သည့် မဂ္ဂဇင်း ဖြစ်သည်။ မော်သည် ထိုမဂ္ဂဇင်းကို အဖုံး နှစ်ဖက်ပါ မကျန် ဖတ်သည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်လည်း ဆောင်းပါးများ ရေးခဲ့ဖူး သည်။

နောင် နှစ်ပေါင်း များစွာ ကြာသည့် အခါ၌ ဒေါက်တာ ဟူရှီးက ‘မော်စီတုန်း ဆိုတဲ့ လူဟာ တော်တော် ထူးခြားတဲ့ လူပဲ၊ အဲဒီတုန်းက လူငယ် တွေဟာ နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားကြတယ်၊ သူလည်း အဲဒီထဲက တစ်ယောက် ပဲ၊ ကျွန်တော် ပီကင်း တက္ကသိုလ်မှာ လုပ်တုန်းက သူ့ကို အတန်း တက်ခွင့် ပေးဖို့ ကျွန်တော့်ကို လာပြောတယ်၊ မော်ဟာ စကားပြေ အလွန် အရေးကောင်း တယ်၊ ဘယ်သူမှ သူ့ကို လိုက်မမိဘူး’ ဟု အမေရိကန် မိတ်ဆွေများကို ပြော ဖူးသည်။

မော်စီတုန်းသည် လီတာချို ဘာသာပြန်သော မတ် ဝါဒ စာပေများ အားလုံးကို ဖတ်သည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ် အလွန်တွင် လီတာချို ခေါင်းဆောင် ဖွဲ့စည်းသည့် မတ်
ဝါဒ လေ့လာရေး အဖွဲ့ထဲသို့ ဝင်သည်။

‘ကျွန်တော့် အပေါ်မှာ ဩဇာ အကြီးဆုံးကတော့ ချန်တူရှူးပဲ’ ဟု ပြော
ဖူးသည်။ ချန်တူရှူးသည် တော်လှန်ရေးသမား တစ်ယောက် ဖြစ်သည်ဟု
မော် အထင်ကြီးခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးသမား မှတ်၍ ကိုးကွယ်ခဲ့သော်လည်း
အဆုံးတွင် အရှက် အနည်းဆုံး အချောင်သမား ဖြစ်နေသူများထဲတွင် မော်
ပထမဆုံး တွေ့သူမှာ ချန်တူရှူး ဖြစ်သည်။

မော်၏ ဘဝသည် ပီကင်းတွင် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းသွားသည်။ ရသေ့
ရဟန်းလို နေသော မော်သည် ပါမောက္ခ ယန်ချင်ချီ၏ သမီး ယန်ခိုင်ဟွီးနှင့်
ကြိုက်ကြသည်။ ပါမောက္ခ ယန်သည် သူ့အိမ်သို့ ကျောင်းသားများကို အမြဲ
ဖိတ်လေ့ ရှိသည်။ မော်ကို စာအုပ်များ ငှားသည်။ သင်တန်း တက်ခွင့်ရရန်
ကူညီသည်။ လေးလေးစားစား ဆက်ဆံသည်။ မော်ကို ချီးမွမ်းသည်။

မော်သည် ယန်ခိုင်ဟွီးကို သူ့အဖေ အိမ်၌ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်
က ယန်ခိုင်ဟွီးကလည်း သတင်းစာ သင်တန်း တက်နေသည်။ ယန်ခိုင်ဟွီးက
၁၉၀၁ ခုဖွား ဖြစ်သည်။ လှသည်။ မော် အမေနှင့် တူသည်။ စိတ်သဘော
ထား မြင့်မြတ်၍ သတ္တိ ရှိသည်။ စာဖတ် ဝါသနာပါ၍ အကင်းပါးသည်။
အတွေးအခေါ် ရှိသည်။

ဤအတွေ့အကြုံသည် နှစ်ဦးစလုံး အတွက် ပထမ အတွေ့အကြုံ ဖြစ်
သည်။ သူတို့ နှစ်ဦး၏ အချစ်သည် မိဘ ရွေးချယ်ချက် အရ မဟုတ်ဘဲ
တစ်ဦးကို တစ်ဦး ရွေးချယ်ကြသည့် အချစ်စစ် ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ် မျက်စိ
ဖြင့် ကြည့်လျှင် စွန့်စားမှု ဖြစ်သည်။ နှစ်ယောက်စလုံး ဖွင့်မပြောကြ။ အလွန်
ရှက်ကြသည်။ သူတို့ နှစ်ဦးစလုံး၏ ရင်ထဲတွင် ထိုခေတ်က လူငယ်တိုင်း
ကြုံတွေ့ရသည့် ပြဿနာ တစ်ရပ် တင်းလင်းခံနေသည်။ ယင်းမှာ တိုင်းရေး
ပြည်ရေးထက် လွမ်းရေးကို ဦးစားပေးမည်လော ဆိုသည့် ပြဿနာ ဖြစ်သည်။

ထိုစဉ်က မော်သည် ပီကင်း-ဟန်ကော မီးရထားလမ်း အလုပ်သမားများ
အကြောင်းကို လေ့လာလျက် ရှိသည်။ မော်သည် အလုပ်သမားများနှင့် အတူ
သွားနေသည်။ ဤအလုပ်သမားများသည် နောင်တွင် ကွန်မြူနစ်များ ဖြစ်လာ
သည်။ ၁၉၂၀ ခုနှစ်ပိုင်းများ အတွင်းက ကွန်မြူနစ်တို့ ခေါင်းဆောင်ခဲ့သည့်
မီးရထား သပိတ်တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် မော်က အချို့ကို
ပြင်သစ်ပြည်သို့ ပို့ခဲ့သည်။

မော်၏ ဟူနန်က မိတ်ဆွေ အချို့ ရှန်ဟဲမှ ပြင်သစ်သို့ ထွက်ခွာကြတော့
 မည်။ ပီကင်းက ပြင်သစ် ဘာသာ သင်တန်းကျောင်းတွင် ပြင်သစ်စာ သင်
 ပြီးပြီ။ မော်က ရှန်ဟဲသို့ သွား၍ သူတို့ကို နှုတ်ဆက်ရန် မိတ်ဆွေများထံ
 ပိုက်ဆံ ချေးရသည်။ သို့ရာတွင် မလုံလောက်။ တီယန်ဆင်တွင် နောက်ထပ်
 ပိုက်ဆံ ချေးရသည်။ ရှန်ဟဲသို့ ရောက်လျှင် ဘုရားကျောင်းများ၊ ရှုခင်းများကို
 လျှောက်ကြည့်သည်။ ကွန်ဖြူးရှပ်၏ သင်္ချိုင်းသို့ သွားသည်။ တိုင်းတောင်ထိပ်
 သို့ တက်သည်။ ရှန်ဟဲနှင့် မနီးမဝေး မြို့တစ်မြို့သို့ ရောက်တော့ မော်တွင်
 ခြူးတစ်ပြားမျှ မရှိတော့။ လက်မှတ်လည်း မရှိတော့။ ထိုအထဲတွင် သူ့ ဖိနပ်
 ကို သူခိုး ခိုးခံရသေးသည်။ သို့ရာတွင် ကံအားလျော်စွာ ဘူတာ အပြင်ဘက်
 တွင် မိတ်ဆွေ တစ်ယောက်နှင့် တွေ့သဖြင့် သူ့ထံမှ ပိုက်ဆံ ချေးကာ ဖိနပ်
 ဝယ်ရသည်။ ရှန်ဟဲ ပြန်ဖို့ ရထား လက်မှတ် ဝယ်ရသည်။ ရှန်ဟဲ ဆိပ်ကမ်း
 တွင် ပြင်သစ် သင်္ဘော တစ်စင်းပေါ် တက်သွားသည့် သူ့ မိတ်ဆွေများကို
 နှုတ်ဆက်ကာ ချန်ရှားသို့ ပြန်ခဲ့သည်။

အချိန်က ၁၉၁၉ ခု ဧပြီလ ဖြစ်သည်။

ပထမ ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး
၁၉၁၉ မေလ ၄ ရက်

တရုတ်ပြည် ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေးသည် ၁၉၁၉ ခု မေလ ၄ ရက်နေ့ လှုပ်ရှားမှုဖြင့် အစပြုသည်။ မေလ ၄ ရက်နေ့ လှုပ်ရှားမှုကို အမေရိကန်တွင် 'စာပေ လှုပ်ရှားမှု' အဖြစ် မြင်ကြသည်။ မေလ ၄ ရက်နေ့ အရေးတော်ပုံ၏ နိုင်ငံရေး အနှစ်သာရကို ကွယ်လွန်သူ ဒေါက်တာ ဟူရှီးက ငြင်းပယ်ခဲ့သဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုကလည်း သူ့ အမြင် အတိုင်း လက်ခံထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မေလ ၄ ရက်နေ့ လှုပ်ရှားမှုသည် တရုတ်ပြည်၏ စာပေကို တစ် မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲစေသည် ဆိုသည်မှာ မှန်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုခေတ်က စာပေ လှုပ်ရှားမှုကို ထိုခေတ်က လူမှု နိုင်ငံရေး အံ့ကြွမှုများဖြင့် ခွဲ၍ မရ စကောင်း။ စင်စစ် စာပေ တော်လှန်ရေး ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်ကြီး တစ်ခုလုံး၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်။ စာပေ ယဉ်ကျေးမှု တော် လှန်ရေးသည် မော်စီတုန်း ခေါင်းဆောင်သည့် တရုတ် တော်လှန်ရေးကြီး၏ ရှေ့ပြေးမျှသာ ဖြစ်သည်။ မေလ ၄ ရက်နေ့ အရေးတော်ပုံကြောင့် မော်စီတုန်း ၏ နိုင်ငံရေး အမြင် ဤမျှ ပြောင်းလဲသွားရခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

၁၉၁၅ ခုတွင် တရုတ်ပြည်ကို ဂျပန်က ခြိမ်းခြောက်လာသော အခါ၌ ခေတ်ပြင် မျိုးချစ် မဂ္ဂဇင်းများ၊ စာပေများ ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ ထိုအထဲ တွင် 'လူငယ်သစ်' မဂ္ဂဇင်းလည်း ပါသည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ဒေါက်တာ ဟူရှီးသည် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှ ပြန်ရောက်လာသည်။ ဒေါက်တာ ဟူရှီး က အမေရိကန် အဘိဓမ္မာဆရာ ဒူဝီ၏ တရားများကို နာလာခဲ့ရသည်။ တရုတ် ပြည်တွင် 'စာပေ တော်လှန်ရေး' တစ်ရပ် လုပ်ရမည်ဟု တဖွဖွ ရွတ်ပြန်လာ သည်။ သို့ရာတွင် ဒေါက်တာ ဟူရှီး ပြောသည့် တော်လှန်ရေး ဆိုသည်မှာ တရုတ် နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေး အဆောက်အအုံကို အနောက်တိုင်း ပုံစံအတိုင်း